

Έκδοση
στην ελληνική γλώσσα

Ανακοινώσεις και Πληροφορίες

<u>Ανακοίνωση αριθ.</u>	<u>Περιεχόμενα</u>	<u>Σελίδα</u>
	I Ανακοινώσεις	
	
	II Προπαρασκευαστικές πράξεις	
	Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή	
	Σύνοδος του Ιουλίου 1994	
94/C 388/01	Γνωμοδότηση σχετικά με την πρόταση οδηγίας του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για την τροποποίηση της οδηγίας του Συμβουλίου 89/398/ΕΟΚ για την προσέγγιση των νομοθεσιών των κρατών μελών σχετικά με τα τρόφιμα που προορίζονται για ειδική διατροφή	1
94/C 388/02	Γνωμοδότηση για την ανακοίνωση της Επιτροπής σχετικά με το πλαίσιο δράσης στον τομέα της δημόσιας υγείας	3
94/C 388/03	Γνωμοδότηση για: — την πρόταση κανονισμού του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για τα κοινοτικά σχέδια και υποδείγματα και — την πρόταση οδηγίας του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου σχετικά με τη νομική προστασία των σχεδίων και υποδειγμάτων	9
94/C 388/04	Γνωμοδότηση για την ανακοίνωση της Επιτροπής για τα χρηματοοικονομικά προβλήματα που αντιμετωπίζουν οι ΜΜΕ	14
94/C 388/05	Γνωμοδότηση για την πρόταση απόφασης του Συμβουλίου σχετικά με το πολυετές πρόγραμμα (1994-1996) εργασίας υπέρ των συνεταιρισμών, των ταμείων αλληλασφάλισης, των ενώσεων και των ιδρυμάτων στην Κοινότητα	22

<u>Ανακοίνωση αριθ.</u>	Περιεχόμενα (συνέχεια)	Σελίδα
94/C 388/06	Γνωμοδότηση για την πρόταση οδηγίας του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου περί εγκαταστάσεων με συματόσχοινα για τη μεταφορά του κοινού (υποβληθείσα από την Επιτροπή)	26
94/C 388/07	Γνωμοδότηση σχετικά με την πρόταση απόφασης του Συμβουλίου για ένα ειδικό πρόγραμμα έρευνας, τεχνολογικής ανάπτυξης και επίδειξης στον τομέα των τηλεματικών εφαρμογών κοινού ενδιαφέροντος (1994-1998)	29
94/C 388/08	Γνωμοδότηση για την ανακοίνωση και το σχέδιο μιας πρότασης οδηγίας σχετικά με την διαφάνεια και αποδοτικότητα των συστημάτων διασυνοριακών πληρωμών	32
94/C 388/09	Γνωμοδότηση για την έκθεση της Επιτροπής στο Συμβούλιο περί της εφαρμογής του κανονισμού για τις συγκεντρώσεις	41

II

(Προπαρασκευαστικές πράξεις)

ΟΙΚΟΚΟΜΙΚΗ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

Γνωμοδότηση σχετικά με την πρόταση οδηγίας του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για την τροποποίηση της οδηγίας του Συμβουλίου 89/398/ΕΟΚ για την προσέγγιση των νομοθεσιών των κρατών μελών σχετικά με τα τρόφιμα που προορίζονται για ειδική διατροφή⁽¹⁾

(94/C 388/01)

Στις 26 Απριλίου 1994, και σύμφωνα με το άρθρο 100Α της Συνθήκης περί ιδρύσεως της Ευρωπαϊκής Οικονομικής Κοινότητας, το Συμβούλιο αποφάσισε να ζητήσει τη γνωμοδότηση της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής σχετικά με την ανωτέρω πρόταση

Το τμήμα περιβάλλοντος, δημόσιας υγείας και κατανάλωσης στο οποίο ανατέθηκε η προετοιμασία των σχετικών εργασιών της ΟΚΕ, υιοθέτησε τη γνωμοδότησή του στις 7 Ιουνίου 1994. Εισηγητής ήταν ο κ. Gardner και συνεισηγητές οι κ. Jaschick και Lappas.

Κατά την 317η σύνοδο ολομέλειας (συνεδρίαση της 6ης Ιουλίου 1994), η Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή υιοθέτησε ομόφωνα την ακόλουθη γνωμοδότηση.

A. Εισαγωγή

Η οδηγία του Συμβουλίου 89/398/ΕΟΚ⁽²⁾ ρυθμίζει ορισμένα τρόφιμα μόνον όμως εφόσον προβάλλονται ισχυρισμοί ως προς τα θεραπευτικά οφέλη τους.

Περιλαμβάνει γενικές διατάξεις όπως:

- τα εν λόγω τρόφιμα πρέπει να διακρίνονται σαφώς από τα τρόφιμα συνήθους κατανάλωσης
- η ονομασία υπό την οποία πωλείται ένα προϊόν πρέπει να συνοδεύεται από ένδειξη των ειδικών θεραπευτικών χαρακτηριστικών του
- η επισήμανση των θεραπευτικών χαρακτηριστικών του προϊόντος είναι υποχρεωτική.

Εκτός από τις γενικές αυτές απαιτήσεις, η οδηγία παρέχει στην Επιτροπή το δικαίωμα να καταρτίζει ειδικές οδηγίες οι οποίες να καθορίζουν περαιτέρω απαιτήσεις σχετικά με ορισμένες κατηγορίες τροφίμων. Οι ειδικές οδηγίες αυτές καταρτίζονται σύμφωνα με τη διαδικασία βάσει επιτροπής, δηλαδή δίχως να ζητείται γνωμοδότηση του ΕΚ και της ΟΚΕ.

Αφότου υιοθετήθηκε η οδηγία 89/398/ΕΟΚ, έχει σημειωθεί πρόοδος σε άλλες εργασίες που αφορούν το θέμα της διατύπωσης αξιώσεων. Ειδικότερα:

- μια γενική οδηγία σχετικά με τη διατύπωση αξιώσεων βρίσκεται σε προχωρημένο στάδιο επεξεργασίας από την CPS (Μόνιμη Επιτροπή Τυποποίησης)
- η οδηγία 79/112/ΕΟΚ⁽³⁾ σχετικά με την επισήμανση των τροφίμων βελτιώνεται για να περιλάβει κυρίως την QUID (Ποσοτική δήλωση συστατικών).

Υπό τις νέες αυτές συνθήκες και επειδή πρέπει να ληφθεί υπόψη η έννοια της επικουρικότητας, το Συμβούλιο διαπίστωσε ότι ορισμένες από τις ειδικές αυτές οδηγίες ήταν πλέον περιττές και ζήτησε από την Επιτροπή να προβεί σε επανεξέταση του θέματος και να υποβάλει σχετικές προτάσεις. Αφού επανεξετάσε το θέμα, η Επιτροπή προτείνει:

1. Να μην τροποποιηθεί η οδηγία που υφίσταται ήδη για :

- τα παρασκευάσματα για βρέφη και τα παρασκευάσματα της δεύτερης βρεφικής ηλικίας.

⁽¹⁾ ΕΕ αριθ. C 108 της 16. 4. 1994, σ. 17.

⁽²⁾ ΕΕ αριθ. L 186 της 30. 6. 1989.

⁽³⁾ ΕΕ αριθ. L 33 της 8. 2. 1979.

2. Να συνεχισθούν οι εργασίες που αφορούν :

- τα τρόφιμα με βάση τα δημητριακά και άλλα τρόφιμα για βρέφη·
- τα τρόφιμα για δίαιτες που προορίζονται για τον έλεγχο του βάρους·
- τα διαιτητικά τρόφιμα για ειδικές ιατρικές χρήσεις.

3. Να εγκαταλειφθούν οι εργασίες που αφορούν:

- τα τρόφιμα με μικρή περιεκτικότητα σε νάτριο·
- τα τρόφιμα χωρίς γλουτένη·
- τα τρόφιμα για την καταβολή έντονης μυϊκής προσπάθειας·
- τα τρόφιμα για τους διαβητικούς.

B. Παρατηρήσεις

Υπενθυμίζεται ότι η οδηγία 89/398/ΕΟΚ ρυθμίζει προϊόντα μόνον σε περίπτωση που έχουν προβληθεί αξιώσεις ότι αυτά καλύπτουν τις ειδικές ανάγκες διατροφής των καταναλωτών. Εάν δεν διατυπώνονται σχετικοί ισχυρισμοί, τα ίδια αυτά τρόφιμα μπορούν να διατίθενται στο εμπόριο ελεύθερα χωρίς να υποβάλλονται σε ειδικούς ελέγχους.

Δεδομένου ότι έχει σημειωθεί πρόοδος όσον αφορά, σε γενικές γραμμές, τη διατύπωση ισχυρισμών και την επισήμανση, και ότι είναι απαραίτητο να αποφευχθούν οι περιττές ρυθμίσεις στην Ευρώπη των Πολιτών, η ΟΚΕ είναι σύμφωνη με την πρόταση.

Ωστόσο, κατά την κατάρτιση της πρότασης για τα παρασκευάσματα για βρέφη και τα παρασκευάσματα δεύτερης βρεφικής ηλικίας, η Επιτροπή οφείλει να εξετάσει τους εθνικούς κανόνες για τα κατάλοιπα και τις δυνατότητες καλύτερης εναρμόνισής τους.

Βρυξέλλες, 6 Ιουλίου 1994.

Η Πρόεδρος της

Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής

Susanne TIEMANN

Γνωμοδότηση για την ανακοίνωση της Επιτροπής σχετικά με το πλαίσιο δράσης στον τομέα της δημόσιας υγείας

(94/C 388/02)

Στις 3 Δεκεμβρίου 1993, η Επιτροπή σύμφωνα με το άρθρο 129 της ιδρυτικής Συνθήκης ΕΟΚ, αποφάσισε να ζητήσει τη γνωμοδότηση της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής για την ανωτέρω ανακοίνωση.

Το τμήμα περιβάλλοντος, δημόσιας υγείας και κατανάλωσης, που επιφορτίστηκε με την προετοιμασία των εργασιών της ΟΚΕ επί του θέματος, υιοθέτησε την γνωμοδότησή του την 7η Ιουνίου 1994 (εισηγητής: ο κ. Ataíde Ferreira).

Κατά την 317η σύνοδο ολομέλειας της 6ης Ιουλίου 1994, η ΟΚΕ υιοθέτησε με μεγάλη πλειοψηφία (1 ψήφος κατά και 3 αποχές) την ακόλουθη γνωμοδότηση.

1. Εισαγωγή

1.1. Μια ανακοίνωση για την δημόσια υγεία δικαιολογεί και επιβάλλει, λόγω της σπουδαιότητας του θέματος, από την πλευρά των επιπτώσεών του στον οικονομικό και κοινωνικό τομέα καθώς και των ενδεχόμενων θετικών ή αρνητικών αποτελεσμάτων του για την υλοποίηση μιας αλληλέγγυας Ευρώπης και για την οικοδόμηση της έννοιας του ευρωπαϊού πολίτη (1), στην ΟΚΕ να προβεί στην δική της ανάλυση, και τούτο με βάση τις σκέψεις της και μέσα στο δικό της τεχνικό-νομικό πλαίσιο (2), προκειμένου η γνωμοδότηση να είναι σαφής και χωρίς αμφιλεγόμενα σημεία.

1.2. Επειδή δεν πρόκειται για γνωμοδότηση νομοθετικού χαρακτήρα, υπό την στενή έννοια του όρου, και επειδή η γνωμοδότηση της ΟΚΕ εντάσσεται σε μια προπαρασκευαστική διεργασία για μια παρέμβαση με ιδιαίτερο χαρακτήρα, στα πλαίσια της οποίας οι δράσεις που θα αναληφθούν θα είναι αποτέλεσμα μιας περίπλοκης διαδικασίας με άσκηση των αρμοδιοτήτων της Επιτροπής και εκείνων των κρατών μελών, οι οποίες όμως αλληλοσχετίζονται κατά περίπτωση, στις διεργασίες συνεργασίας και συντονισμού, η ΟΚΕ προτίθεται να προδιαγράψει σαφώς την θέση της σχετικά με την επιθυμητή και δυνατή ερμηνεία του άρθρου 129 της Συνθήκης. Η ανακοίνωση θα πρέπει να εξετασθεί υπό το φως αυτών των στόχων και θεμελιώδους σκέψης.

1.3. Θα ανακινήσουμε εδώ, πριν προχωρήσουμε στην καθαυτό ανάλυση της ανακοίνωσης, το θέμα που προηγείται της ερμηνείας του άρθρου 129 της Συνθήκης μέσα από την προοπτική των μεγάλων οικονομικών και πολιτικών θεμάτων που διέπουν την καθημερινότητα των ανδρών και γυναικών που ζουν στην Ευρωπαϊκή Ένωση και οι οποίοι εκπροσωπούνται από την ΟΚΕ.

2. Εισαγωγικό θέμα: Η Κοινότητα και η δημόσια υγεία

2.1. Μεταξύ των σημαντικών καινοτομιών που περιλαμβάνονται στο νέο κείμενο της Συνθήκης της Ρώμης, πρέπει να υπογραμμισθεί και η ενσωμάτωση, με το άρθρο G ση-

μείο 38 της Συνθήκης της Ευρωπαϊκής Ένωσης, ενός τίτλου X που αφιερώνεται στην δημόσια υγεία το άρθρο 129 του οποίου ορίζει τα κάτωθι:

«1. Η Κοινότητα συμβάλλει στην εξασφάλιση υψηλού επιπέδου προστασίας της υγείας του ανθρώπου, ενθαρρύνοντας τη συνεργασία μεταξύ των κρατών μελών και, αν αυτό απαιτείται, υποστηρίζοντας τη δράση τους.

Η δράση της Κοινότητας αφορά στην πρόληψη των ασθενειών, και ιδίως των μεγάλων πηγών της ανθρωπότητας, συμπεριλαμβανομένης της τοξικομανίας, ευνοώντας τη διεύρυνση των αιτιών και των τρόπων μετάδοσής τους καθώς και την ενημέρωση και τη διαπαιδαγώγηση στον τομέα της υγείας.

Οι απαιτήσεις στον τομέα της προστασίας της υγείας αποτελούν συνιστώσα των άλλων πολιτικών της Κοινότητας.

2. Τα κράτη μέλη συντονίζουν μεταξύ τους, σε συνδυασμό με την Επιτροπή, τις πολιτικές και τα προγράμματα τους στους τομείς που αναφέρονται στην παράγραφο 1. Η Επιτροπή μπορεί να αναλαμβάνει, σε στενή επαφή με τα κράτη μέλη, κάθε χρήσιμη πρωτοβουλία για την προώθηση του συντονισμού αυτού.

3. Η Κοινότητα και τα κράτη μέλη ευνοούν τη συνεργασία με τις τρίτες χώρες και τους αρμόδιους διεθνείς οργανισμούς σε θέματα δημόσιας υγείας.

4. Για να συμβάλει στην υλοποίηση των στόχων τους παρόντος άρθρου, το Συμβούλιο:

— αποφασίζοντας με τη διαδικασία του άρθρου 189 Β και μετά από διαβούλευση με την Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και την Επιτροπή των Περιφερειών, θεσπίζει δράσεις ενθάρρυνσης, χωρίς να εναρμονίζει τις νομοθετικές και κανονιστικές διατάξεις των κρατών μελών,

— αποφασίζοντας με ειδική πλειοψηφία προτάσεις της Επιτροπής, διατυπώνει συστάσεις.»

(1) «Ευρώπη των Πολιτών» Ε.Ε. αριθ. C 313 της 30. 11. 1992.

(2) Επίδραση των γνωμοδοτήσεων της ΟΚΕ — CES 592/92 réν.

2.2. Η Επιτροπή λοιπόν είναι αρμόδια να υποβάλλει στο Συμβούλιο προτάσεις συστάσεων προς τα κράτη μέλη ή δράσεις

ενθάρρυνσης για την συνεργασία των κρατών μελών μεταξύ τους, προκειμένου να διασφαλίσουν ένα υψηλό επίπεδο προστασίας της υγείας.

Η υγεία δεν έχει καταστεί ακόμη μία κοινοτική πολιτική, αλλά αποτελεί ήδη κοινό μέλημα, ενώ αποδίδεται ιδιαίτερη σημασία στην πρόληψη των ασθενειών και της τοξικομανίας.

Σύμφωνα με την ανωτέρω διάταξη, η νέα νομική βάση δεν προδικάζει την ύπαρξη αμοιβαίων σχέσεων και δράσεων για θέματα υγείας, που προκύπτουν από διάφορες διατάξεις της Συνθήκης, που επέτρεψαν στην Κοινότητα να αναλάβει σημαντικές πρωτοβουλίες στον τομέα αυτό, και οι οποίες υποστηρίχθηκαν από την ΟΚΕ.

2.3. Πράγματι, η έννοια της δημόσιας υγείας, έτσι όπως καθορίζεται από τα κράτη μέλη, στο πλαίσιο των διεθνών οργανισμών όπου ανήκουν, περιλαμβάνει, εκτός από την πρόληψη των ασθενειών, την προαγωγή της υγείας, όσον αφορά τα μεμονωμένα άτομα, τις κατηγορίες ηλικιών και τις ιδιαίτερες κοινωνικές κατηγορίες καθώς και ειδικούς κύκλους (σχολεία, τόπος εργασίας, κλπ.). Με αυτά τα δεδομένα, η διάταξη του άρθρου 129 πρέπει να ερμηνευθεί υπό το φως των προηγούμενων εμπειριών των κρατών μελών καθώς και των διαφόρων δράσεων και προγραμμάτων που έχουν ήδη αναληφθεί και υλοποιούνται σε κοινοτικό επίπεδο, σε διάφορες νομικές βάσεις της ίδιας Συνθήκης.

2.4. Το δεύτερο εδάφιο της πρώτης παραγράφου του άρθρου 129 θα ερμηνευτεί, όπως ελπίζεται από το Συμβούλιο και φυσικά το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο, υπό το φως της κοινής ιστορίας των επί μέρους κρατών και της ίδιας της Κοινότητας και πρέπει να θεωρείται απλώς ενδεικτικό, γιατί δεν έχει κανένα νόημα παρά μόνο υπ'αυτή την ιδιότητα. Αν ερμηνευτεί κατά γράμμα, δεν θα χρησιμεύσει καθόλου και θα οδηγήσει στον οριστικό τεματισμό των υφισταμένων προγραμμάτων (π.χ. στη βιοϊατρική έρευνα, τα προγράμματα της οποίας προχωρούν πέρα από την απλή πρόληψη των ασθενειών) ενώ θα θέσει σε αμφισβήτηση τα προγράμματα για το AIDS και τον καρκίνο και ιδιαίτερα αν η τοξικομανία θα θεωρείται ασθένεια.

3. Γενικές παρατηρήσεις

3.1. Πρέπει να υπογραμμισθεί η ταχύτητα με την οποία η Επιτροπή εκπόνησε την υπό εξέταση ανακοίνωση για το «πλαίσιο δράσης στον τομέα της δημόσιας υγείας», την στιγμή μάλιστα όπου ετέθη σε ισχύ με την Συνθήκη του Μάαστριχτ η αναθεώρηση των Συνθηκών. Αυτό σημαίνει ότι αναγνωρίστηκε η σημασία μιας πολιτικής για τη δημόσια υγεία για την Ευρώπη, ως εγγύηση για την «ανύψωση του επιπέδου και την ποιότητα ζωής»⁽¹⁾ των ευρωπαϊκών πολιτών.

3.2. Παρά τις ερμηνευτικές δυσχερείες που ήδη επισημάνθηκαν η Επιτροπή πραγματοποίησε μια εργασία ποιότητας, εμβαθύνοντας στις ειδικές πτυχές της πρόληψης ασθενειών και προσπαθώντας να τοποθετήσει το θέμα σε ένα ευρύτερο πλαίσιο.

3.3. Το έγγραφο αποτελεί μια απόπειρα για την παγίωση των αποτελεσμάτων από αναλύσεις, σκέψεις, διαδοχικές μελέτες διαφόρων οργάνων, καθώς και των εργασιών της ΟΚΕ.

Αρμόζει εδώ να παραθέσουμε πιο συστηματικά τις διάφορες γνωμοδοτήσεις, που αναφέρονται στην παράγραφο 46 της ανακοίνωσης, που καταρτίστηκαν από την ΟΚΕ για το σχετικό ζήτημα:

- Ενημερωτική έκθεση για την «δημόσια υγεία» της 11 Φεβρουαρίου 1986 — έγρ. CES 539/86 — ENV/169.
- Γνωμοδότηση για την πρόταση ψηφίσματος του Συμβουλίου σχετικά με πρόγραμμα δράσης των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων για την πρόληψη του καρκίνου — ΕΕ αριθ. C 101 της 28. 4. 1986, σ. 22.
- Γνωμοδότηση για τη μείωση της ρύπανσης που προκαλείται από αμίαντο — ΕΕ αριθ. C 207 της 18. 8. 1986.
- Γνωμοδότηση για τη διαφάνεια των τιμών των φαρμακευτικών προϊόντων — ΕΕ αριθ. C 319 της 30. 11. 1987.
- Γνωμοδότηση για την πρόταση για κανονισμό (ΕΟΚ) του Συμβουλίου σχετικά με το πρόγραμμα συντονισμού έρευνας και ανάπτυξης της Ευρωπαϊκής Οικονομικής Κοινότητας στον τομέα της έρευνας στην ιατρική και την υγεία (1987-1989) — ΕΕ αριθ. C 105 της 21. 4. 1987, σ. 7, και γνωμοδότηση για το πρόγραμμα «Η Ευρώπη κατά του καρκίνου» και στην πρόταση απόφασης για την πληροφόρηση του κοινού και την επιμόρφωση του υγειονομικού προσωπικού σε καρκινολογικά θέματα — ΕΕ αριθ. C 105 της 21. 4. 1987, σ. 18.
- Γνωμοδότηση για την πρόταση κανονισμού του Συμβουλίου σχετικά με την δράση της Κοινότητας στον τομέα των τεχνολογιών πληροφοριών και των τηλεπικοινωνιών που χρησιμοποιούνται για την φροντίδα της υγείας, AIM (Προηγμένη πληροφορική της ιατρικής στην Ευρώπη) — Δοκιμαστική φάση — ΕΕ αριθ. C 356 της 31. 12. 1987, σ. 8.
- Γνωμοδότηση για την πρόταση απόφασης του Συμβουλίου για την θέσπιση ειδικού ερευνητικού προγράμματος στον τομέα της υγείας — Προγνωστική ιατρική: ανάλυση του ανθρώπινου γενώματος (1989-1991). ΕΕ αριθ. C 56 της 6. 3. 1989, σ. 47.
- Γνωμοδότηση σχετικά με την επισήμανση και το φύλλο οδηγιών των φαρμάκων που προορίζονται για ανθρώπινη χρήση — ΕΕ αριθ. C 225 της 10. 9. 1990.

(1) Άρθρο 2 της Συνθήκης ΕΟΚ.

- Γνωμοδότηση για πέντε προτάσεις απόφασης του Συμβουλίου σχετικά με την σύναψη συμφωνίας συνεργασίας μεταξύ Ευρωπαϊκής Ένωσης και της Αυστρίας, Νορβηγίας, Ελβετίας, Φινλανδίας και της Σουηδίας για θέματα ιατρικής και υγειονομικής έρευνας — ΕΕ αριθ. C 56 της 7. 3. 1990, σ. 11.
 - Γνωμοδότηση για την πρόταση οδηγίας του Συμβουλίου σχετικά με το νομικό καθεστώς χορήγησης των φαρμάκων που προορίζονται για ανθρώπινη χρήση — ΕΕ αριθ. C 225 της 10. 9. 1990.
 - Γνωμοδότηση για το σχέδιο ψηφίσματος του Συμβουλίου σχετικά με την βελτίωση της πρόληψης και θεραπείας των οξείων δηλητηριάσεων στον άνθρωπο — ΕΕ αριθ. C 124 της 21. 5. 1990, σ. 1.
 - Γνωμοδότηση για την πρόταση οδηγίας του Συμβουλίου για την διαφήμιση των φαρμάκων που προορίζονται για ανθρώπινη χρήση — ΕΕ αριθ. C 60 της 8. 3. 1991, σ. 40.
 - Γνωμοδότηση για την πρόταση απόφασης του Συμβουλίου περί θεσπίσεως ειδικού προγράμματος έρευνας και τεχνολογικής ανάπτυξης στον τομέα της βιοιατρικής και της υγείας — ΕΕ αριθ. C 41 της 18. 2. 1991.
 - Γνωμοδότηση για τις κοινοτικές διαδικασίες σχετικά με την έγκριση και την επίβλεψη των φαρμάκων για ανθρώπινη και κτηνιατρική χρήση και για την ίδρυση μιας ευρωπαϊκής Υπηρεσίας αξιολόγησης των φαρμάκων της 4ης Ιουλίου 1991 — έγγο. CES 882/91 — ΕΕ αριθ. C 269 της 14. 10. 1991.
 - Γνωμοδότηση για την πρόταση οδηγίας του Συμβουλίου σχετικά με την χονδρική διανομή των φαρμάκων που προορίζονται για ανθρώπινη χρήση — ΕΕ αριθ. C 225 της 10. 9. 1990.
 - Γνωμοδότηση για το κοινοτικό σύστημα πληροφόρησης για ατυχήματα που συνδέονται με καταναλωτικά προϊόντα — ΕΕ αριθ. C 62 της 12. 3. 1990.
 - Γνωμοδότηση για την πρόταση για απόφαση του Συμβουλίου και των Υπουργών Υγείας των κρατών μελών συνελθόντων στο πλαίσιο του Συμβουλίου που εγκρίνει ένα σχέδιο δράσης σχετικά με το πρόγραμμα 1991-1993 «Η Ευρώπη κατά του Aids», έγγο. CES 700/91 — ΕΕ αριθ. C 191 της 22. 7. 1991 και έγγο. CES 1237/93 (που δεν έχει ακόμη δημοσιευτεί στην Επίσημη Εφημερίδα).
 - Γνωμοδότηση για την πρόταση κανονισμού του Συμβουλίου περί δημιουργίας του Ευρωπαϊκού κέντρου Παρακολούθησης Ναρκωτικών και του Ευρωπαϊκού Δικτύου Πληροφόρησης για τα Ναρκωτικά και την Τοξικομανία (REITOX) — έγγο. CES 635/92 — ΕΕ αριθ. C 223 της 31. 8. 1992.
 - Γνωμοδότηση για την υγεία/ασφάλεια στον χώρο εργασίας — ΕΕ αριθ. C 249 της 13. 9. 1993, σ. 12.
 - Γνωμοδότηση για την πρόταση απόφασης του Συμβουλίου σχετικά με την σύναψη μιας συμφωνίας συνεργασίας μεταξύ Ευρωπαϊκής Κοινότητας και Τουρκίας στον τομέα της ιατρικής και υγειονομικής έρευνας — έγγο. CES 864/91 — ΕΕ αριθ. C 269 της 14. 10. 1991, σ. 20.
 - Γνωμοδότηση για την ιατρική εργασία — ΕΕ αριθ. C 307 της 19. 11. 1984.
 - Γνωμοδότηση για τις επικίνδυνες ουσίες και παρασκευάσματα.
- Η υπό εξέταση ανακοίνωση είναι σημαντική για το μέλλον της ευρωπαϊκής δημόσιας υγείας. Σαν πρόλογος υπάρχει μια περίληψη που επιτρέπει να γίνει αντιληπτή με ταχύτητα το περιεχόμενό της και που προτρέπει τα μέλη των αρμοδίων ιδρυμάτων που έλαβαν το έγγραφο αυτό να το μελετήσουν εις βάθος.
- 3.4. Οι κυριότερες προκλήσεις που πρέπει να αντιμετωπισθούν στον τομέα της δημόσιας υγείας προσδιορίζονται σαφώς στην ανακοίνωση της Επιτροπής (στα κεφάλαια 4 και εξής).
- 3.5. Το πρόβλημα των εξόδων και της χρηματοδότησης των δαπανών υγείας πρέπει να αποτελέσει αντικείμενο μιας μελλοντικής προβληματικής, όπου η ΟΚΕ θα μπορέσει να προσφέρει τη συμβολή της.
- 3.6. Λόγω των ερμηνευτικών δυσκολιών, στο κεφάλαιο που αναφέρεται στην «Κατάσταση υγείας και τάσεις στα κράτη μέλη» (Μέρος Α-II, παράγραφοι 14 και εξής της Ανακοίνωσης), η ανάλυση δεν ακολούθησε κατά την γνώμη μας, μια πραγματικά ευρωπαϊκή προσέγγιση το κεφάλαιο αυτό συνεπώς διαφωτίζει μόνο με τρόπο μερικό είναι σκόπιμο να υπενθυμίσουμε πως ότι έγινε, ή τα λίγα που έγιναν σε επίπεδο κρατών μελών στον τομέα της δημόσιας υγείας, δεν οφείλεται μόνο στις σχετικές κοινοτικές δράσεις, αλλά στις εμπειρίες και γνώσεις που αποκομίστηκαν και δοκιμάστηκαν, μέσα σε πολλές δεκαετίες, στο πλαίσιο εθνικών οργανισμών, με την βοήθεια διεθνών οργανισμών, τον ρόλο των οποίων δεν μπορούμε να λησμονήσουμε, όπως και την συμβολή τους στην ιδέα της «προαγωγής της υγείας»⁽¹⁾ και του χάρτη του περιβάλλοντος⁽²⁾.

(1) Βλ. γλωσσάριο «Ενίσχυση της υγείας — Διεθνής Διάσκεψη για την ενίσχυση της υγείας» — Βόννη, 19. 12. 1990, (τομέας Α, σ. 21).

(2) Ευρωπαϊκός χάρτης υγείας και περιβάλλοντος που υιοθετήθηκε από τους ευρωπαϊκούς υπουργούς περιβάλλοντος και υγείας — Φραγκφούρτη 7/8. 12. 1989.

Θα ήταν σκόπιμο να γίνει στην Ανακοίνωση αναφορά σε σημαντικά περιστατικά της πρόσφατης ιστορίας της ευρωπαϊκής δημόσιας υγείας. Τούτο θα βοηθούσε στην καλύτερη κατανόηση της συνδρομής που μπορεί να προσφέρει η προτεινόμενη «πολιτική δημόσιας υγείας».

Τόσο το παρελθόν όσο και το μέλλον αποτελούν στοιχεία της πολιτιστικής κληρονομιάς των κρατών μελών.

3.7. Όσο για την ειδικότερη πλευρά της πρόληψης ασθενειών και των προτεραιοτήτων που αναφέρονται στην παράγραφο 122 του κεφαλαίου VII της Ανακοίνωσης⁽¹⁾, η ΟΚΕ επιδοκιμάζει τα συμπεράσματα της Επιτροπής, καίτοι διατηρεί ορισμένες γενικές επιφυλάξεις για την οπτική της δημόσιας υγείας που αυτή προασπίζεται.

3.8. Η ΟΚΕ θεωρεί ότι μια πολιτική δημόσιας υγείας δεν μπορεί να χαραχθεί με τρόπο περιοριστικό (πρόληψη ασθενειών και τοξικομανία), αλλά μόνο ενόψει της προαγωγής της υγείας, που βασίζεται σε μια οριζόντια προσέγγιση πολλαπλών επιστημονικών κλάδων ή που συνεπάγεται την συνεργασία μεταξύ διαφορετικών τομέων γνώσης.

3.9. Η Ανακοίνωση της Επιτροπής περιέχει ανακρίβειες από πλευράς ορολογίας που συνεπάγονται ερμηνευτικές δυσχέρειες όσον αφορά τους επιδιωκόμενους στόχους.

Η η πολιτική δημόσιας υγείας θα είναι οριζόντια ή δεν θα υπάρχει καθόλου. Η προαγωγή της υγείας άπτεται πράγματι όλων των πτυχών της διαβίωσης συμπεριλαμβανομένης και της πρόληψης των ασθενειών, αλλά δεν περιορίζεται στην τελευταία μόνο συνιστώσα.

3.10. Το γεγονός ότι το παράρτημα I (πολιτικές πρόληψης στα κράτη μέλη) δεν ακολουθεί μια τακτική και συστηματική μέθοδο ενημέρωσης για όλα τα κράτη, είχε αναμφισβήτητα ως αποτέλεσμα την συναγωγή περιορισμένων εκτιμήσεων στο υπό εξέταση έγγραφο, σχετικά με τον προσδιορισμό των προτεραιοτήτων και τον καθορισμό της στρατηγικής όπως προαναφέρθηκε.

3.11. Προέχει να διευκρινισθεί, για να προληφθούν βεβαιωμένες αντιδράσεις, ότι το γεγονός, όπως προτάθηκε, της σύλληψης ενός συνολικού και οριζόντιου προτύπου για τον καθορισμό της πολιτικής δημόσιας υγείας στην Ένωση, δεν θα θέξει κατ'ουδένα τρόπο τις αρμοδιότητες των διαφόρων γενικών διευθύνσεων και υπηρεσιών της Επιτροπής ούτε των εθνικών διοικήσεων, σε διάφορα επίπεδα (εθνικό, κάθeto, οριζόντιο) των κρατών μελών. Πρόκειται απλώς και μόνον για την δημιουργία μιας «συνεργίας», για την αποφυγή μη αποτελεσματικών δράσεων, επειδή στερούνται συνάφειας ή είναι ασυμβίβαστες με άλλες δράσεις, και τελικά για μια καλύτερη διαχείριση του τομέα υγείας και για μια υψηλότερη οικονομική και κοινωνική αποδοτικότητα.

(1) Βλ. σ. 40 της Ανακοίνωσης.

4. Ειδικές παρατηρήσεις

4.1. Στα κεφάλαια που τιτλοφορούνται «Κατάσταση της υγείας και τάσεις στα κράτη μέλη⁽²⁾» και «κοινωνική προσέγγιση⁽³⁾», η ανακοίνωση παρουσιάζει την κύρια στρατηγική επιλογή της Επιτροπής. Σ' αυτό το σημείο καθορίζονται τα βασικά στοιχεία, η προσέγγιση του θέματος, για το οποίο η ΟΚΕ προτιμάται να αναλάβει πλήρως την ευθύνη της συζήτησης, μέσα στα πλαίσια των καθηκόντων που της παραχωρεί η Συνθήκη και ως απάντηση στην αίτηση διαβούλευσης που της υποβλήθηκε από το Συμβούλιο Υπουργών.

4.2. Η ΟΚΕ θεωρεί ότι το Συμβούλιο δεν πρέπει να περιοριστεί στην κατά γράμμα ερμηνεία όσον αφορά την εμβέλεια της δημόσιας υγείας, έτσι όπως διατυπώνεται στο άρθρο 129 της Συνθήκης του Μάαστριχτ.

4.2.1. Αυτή η ερμηνεία θα είχε σαν αποτέλεσμα τον περιορισμό της εμβέλειας της δημόσιας υγείας έτσι όπως έχει σχεδιαστεί στα διάφορα κράτη⁽⁴⁾ και θα ήταν αντίθετη με την εξέλιξη παγκοσμίως αποδεκτών εννοιών από την επιστημονική κοινότητα και τα κράτη μέλη.

4.2.2. Η ίδια η Επιτροπή φαίνεται να επιθυμεί μια πλέον διασταλτική ερμηνεία του ανωτέρω άρθρου στον βαθμό όπου προτιμάται να αναλάβει άλλες πρωτοβουλίες στον τομέα της υγείας. Όσον αφορά τις αναπτυσσόμενες χώρες η Επιτροπή, προτείνει επιπλέον μια πολιτική που βασίζεται σε μια γενική και ολοκληρωμένη προσέγγιση⁽⁵⁾.

4.2.3. Η ερμηνεία που προτείνει η ΟΚΕ έχει τα εξής πλεονεκτήματα:

— Δεν είναι αντίθετη προς την σημερινή εξέλιξη των ιδεών για τη δημόσια υγεία όπως ερμηνεύονται στο μεγαλύτερο μέρος των κρατών μελών και έτσι αποφεύγεται ένας αυξημένος κατακεραματισμός κατά την υλοποίησή τους.

— Διευκολύνει τη διάθρωση μεταξύ της ευρωπαϊκής πολιτικής της Επιτροπής και εκείνων των κρατών μελών καθώς και με τις πολιτικές άλλων διεθνών οργανισμών.

(2) Βλέπε σ. 7.

(3) Βλέπε σ. 8.

(4) Αναφέρονται σαν παραδείγματα:

α) Ηνωμένο Βασίλειο — «Η υγεία και το έθνος» (1993) που μνημονεύεται στην Ανακοίνωση της Επιτροπής — Ένα σύνολο στόχων σε θέματα υγείας που συνοδεύονται από πρότυπα δράσης για την υλοποίησή τους, τόσο μέσω των φορέων υγείας όσον και μέσω πρωτοβουλιών που αρχίζουν από την Κοινότητα και υποστηρίζονται από μια αληθινή διατομεακή συνεργασία (εκπαίδευση, μεταφορές, κοινωνικές υπηρεσίες).

β) Κάτω Χώρες — «Health strategy of the Netherlands» (1993) — ένα ευρύτατο φάσμα στόχων υγείας στο πλαίσιο μιας συνολικής προσέγγισης και.

γ) Γαλλία — Μία στρατηγική δημόσιας υγείας από την ανωτάτη επιτροπή δημόσιας υγείας (1993) αναφ. στην Ανακοίνωση της Επιτροπής και προτείνει μία συνολική πολιτική υγείας.

(5) Έγγρ. COM(94) 77 τελικό της 24. 3. 1994.

- Διευκολύνει τη διάρθρωση/συντονισμό μεταξύ της πολιτικής για τη δημόσια υγεία, αφενός, και των ευρωπαϊκών κοινωνικοοικονομικών πολιτικών και των επιλογών μεταξύ των διαφόρων δυνατοτήτων εξέλιξης των συστημάτων υγείας, αφετέρου.
- Αυτή η συνολική προσέγγιση, που επιτρέπει μια καλύτερη διαχείριση των πόρων που επενδύονται θα οδηγήσει σε μια καλύτερη σχέση μεταξύ δαπανών/οφελών.
- Επιτρέπει το συμβιβασμό του γράμματος του άρθρου 129 της Συνθήκης με το πνεύμα και τους μεγάλους στόχους της Κοινότητας και της Ένωσης.

4.3. Μία νέα προσέγγιση

4.3.1. Σύμφωνα με την ΟΚΕ, είναι απαραίτητο να καθορισθούν σαφέστερα οι σημαντικοί τομείς δράσης για θέματα δημόσιας υγείας, που δεν καλύπτονται πλήρως με μια προσέγγιση «ανά ασθένεια», δηλαδή

α) Κατηγορίες ηλικίας

Μία πολιτική ευρωπαϊκής δημόσιας υγείας, την παρούσα στιγμή, πρέπει τουλάχιστον να αναφέρεται σε θέματα που αφορούν την υγεία των νέων (οινόπνευμα, βία, ναρκωτικά και καπνός) και των ηλικιωμένων (εξάρτηση, αποκλεισμός, ιατρικές φροντίδες), χωρίς να λησμονεί την υγεία των μητέρων (και της γυναίκας γενικότερα) καθώς και των παιδιών των λιγότερο ευνοημένων κατηγοριών του ευρωπαϊκού πληθυσμού.

β) Ευάλωτες ομάδες

Η υγεία του πληθυσμού των μεταναστών, ανέργων και όσων υφίστανται την οξεία μορφή του αποκλεισμού⁽¹⁾ (κυρίως οι άστεγοι) δεν θα έπρεπε να παραμελείται.

γ) Ειδικό περιβάλλον

Η υγεία στο σχολικό περιβάλλον και στον χώρο εργασίας αξίζουν μια ιδιαίτερη θέση σε κάθε πολιτική δημόσιας υγείας. Το ίδιο και οι διάφοροι επιβλαβείς παράγοντες για το περιβάλλον, όπως ο θόρυβος των πόλεων, και η μόλυνση των υδάτων και της ατμόσφαιρας.

4.3.2. Οι διεργασίες που πρέπει να ακολουθήσει η κάθε ανθρώπινη κοινότητα (κράτος, περιφέρεια, κοινότητα) ή η Ένωση στο σύνολό της, για να επιτύχει τους στόχους υγείας, είναι διάσπαρτες από κοινές προκλήσεις που πρέπει να αντιμετωπισθούν, και τούτο ασχέτως της φύσεως των στόχων:

- πώς και για ποιόν λαμβάνονται οι αποφάσεις που απτόνται περισσότερο της υγείας των πολιτών,
- ποιές είναι οι κοινοτικές υποδομές ή υπηρεσίες υγείας που υποστηρίζουν και καθοδηγούν της δράσεις δημόσιας υγείας, και
- πώς χρηματοδοτούνται οι δράσεις δημόσιας υγείας;

4.3.3. Λαμβανομένου υπόψη ότι το άρθρο 129 της Συνθήκης ορίζει ότι, σε θέματα προστασίας της υγείας, ο ρόλος της Κοινότητας δεν είναι η τυποποίηση και η εναρμόνιση, αλλά μάλλον η ενθάρρυνση, η διευκόλυνση και υποστήριξη μίας δράσης των κρατών μελών, θα είναι ιδιαίτερα σημαντικό να καταστεί σαφέστερη η ανάλυση της Επιτροπής στο ζήτημα της διάρθρωσης μεταξύ της πολιτικής δημόσιας υγείας και της κοινωνικής πολιτικής⁽²⁾ όπως και της πολιτικής που αφορά την γεωργία, την κατανάλωση και το περιβάλλον καθώς και των πολιτικών που αφορούν τον αθλητισμό και την οργάνωση του ελεύθερου χρόνου. Ελπίζεται έτσι, ότι η Επιτροπή και τελικά το Συμβούλιο, θα μπορούσαν να αρθρώσουν τα διάφορα μέσα για την βελτίωση της ποιότητας ζωής⁽³⁾.

4.3.4. Στα κράτη μέλη, ιδιαίτερα σε επίπεδο τοπικών κοινοτήτων, αριθμούνται σε εκατοντάδες οι οργανώσεις ανδρών και γυναικών που προσέφεραν την συμβολή τους στον τομέα της δημόσιας υγείας, ιδιαίτερα στον τομέα της εκπαίδευσης και υγειονομικής ενημέρωσης αλλά και σε θέματα κατανάλωσης, διατροφής και περιβάλλοντος. Σε κοινοτικό επίπεδο υπάρχουν επίσης οργανώσεις με μεγάλη ικανότητα παρέμβασης η αξία των οποίων δεν θα μπορούσε να υποτιμηθεί και θα έπρεπε να αξιολογηθεί από την Επιτροπή, για να καταστεί δυνατόν, σε επίπεδο κρατών μελών και ένωσης να συνενωθούν όλα τα ενδιαφερόμενα άτομα και διοικητικές υπηρεσίες για την υλοποίηση μιας πολιτικής υγείας.

4.3.5. Τέλος, θα αναμέναμε όπως το υπό εξέταση έγγραφο, ακόμη και μέσα στο περιοριστικό πλαίσιο μιας Ανακοίνωσης που καταρτίστηκε με στόχο την πρόληψη των ασθενειών αναφέρεται στο μέσον διασφάλισης του κατάλληλου συντονισμού με τις εθνικές και ευρωπαϊκές επιστημονικές κοινότητες. Κατά τον τρόπο αυτό οι κοινοτικές δράσεις θα έχουν ένα συμπαγέστερο επιστημονικό θεμέλιο.

5. Συμπεράσματα και συστάσεις

5.1. Μία πολιτική δημόσιας υγείας ικανή να ανταποκρίνεται στις ανάγκες και ανησυχίες των ευρωπαίων πολιτών, πρέπει να εντάσσεται στο πλαίσιο μιας θαρραλέας απάντησης στις προσδοκίες για την βελτίωση της ποιότητας ζωής, όπου θα περιλαμβάνεται και η προαγωγή της υγείας. Επίσης η πολιτική αυτή πρέπει να αποτελείται από μία σειρά οριζοντίων και

(1) Έγγρ. COM(92) 542 τελ. — Ανακοίνωση «Για μια Ευρώπη της αλληλεγγύης» σημείο III.3.

(2) Πράσινο Βιβλίο για την Ευρωπαϊκή Κοινωνική Πολιτική (Έγγρ. COM(93) 551 τελικό σ. 43-49 και 66-68).

(3) Άρθρο 3, εδάφιο Ο) της Συνθήκης.

καθ'ετων παρεμβάσεων, που σε μερικές περιπτώσεις θα βαρύνουν την Κοινότητα κατά την άσκηση των δικών της αρμοδιοτήτων, ή τα κράτη μέλη, σε εθνική, περιφερειακή και τοπική κλίμακα, ανάλογα με τα πλαίσια ή τα αντίστοιχα νομικά συστήματα που θα διέπουν την πραγματοποίησή της, σύμφωνα με ένα ιδιαίτερο τύπο συνεργασίας και συντονισμού, ανάλογα με τις καταστάσεις και κατά περίπτωση.

5.2. Η Ανακοίνωση αυτή καθ'αυτή, όπως παρουσιάζεται και βασίζεται κατ'ουσίαν στην πρόληψη και ενημέρωση καιίτοι αποτελεί μια ορθή καταγραφή των προτεραιοτήτων στο θέμα της δημόσιας υγείας, δεν συνιστά την κατάλληλη απάντηση στις προσδοκίες που εξέφρασε η ΟΚΕ.

5.3. Υπό την έννοια αυτή, η ΟΚΕ καλεί το Συμβούλιο να λάβει θέση κατά τον καθορισμό μιας πολιτικής δημόσιας υγείας, για μια συνολική και συνεκτική προσέγγιση, ερμηνεύοντας το άρθρο 129 της Συνθήκης σε συμφωνία με το άρθρο 2 της ίδιας Συνθήκης, επειδή το τελευταίο αποτελεί την θεμελιώδη και κατευθυντήρια αρχή, δηλ. την αιτία συστάσεως της Κοινότητας των Κρατών και Πολιτών.

5.4. Εξάλλου η ΟΚΕ καλεί το Συμβούλιο να ζητήσει από την Επιτροπή να συμπληρώσει την Ανακοίνωσή της, της οποίας εξάλλου πρέπει να τονισθεί η επικαιρότητα και η σημασία, προς την κατεύθυνση μιας συνολικής και οριζόντιας ανάλυσης της πολιτικής δημόσιας υγείας, για να επεκταθεί πέραν από το περιορισμένο πλαίσιο που αποτέλεσε αφορμή για την περιοριστική ανάλυση στην υπάρχουσα διατύπωση.

5.5. Με αυτή την προοπτική, το εν λόγω κείμενο, όπως αναφέρεται και στην παρούσα γνωμοδότηση της ΟΚΕ οφείλει:

α) να λάβει υπόψη τις ειδικές καταστάσεις διαφόρων κατηγοριών, δηλ. εκτός των ασθενειών και της τοξικομανίας, τις

κατηγορίες ηλικίας, τις ευάλωτες ομάδες και το ειδικό περιβάλλον

- β) να εξετάσει τις προτεινόμενες παρεμβάσεις και πρωτοβουλίες που μπορεί να ανήκουν ή όχι ανεξάρτητα από το άρθρο 129, στις δράσεις της Κοινότητας, με βάση την ιδίαν αρμοδιότητα (της Επιτροπής), σύμφωνα με την Συνθήκη, και αυτές που μπορούν συγχρόνως να αποτελέσουν αντικείμενο συνεργασίας και συντονισμού
- γ) η εν λόγω μελέτη πρέπει να λάβει υπόψη την απαραίτητη άρθρωση μεταξύ της πολιτικής δημόσιας υγείας και της πολιτικής ιατρικών φροντίδων, κυρίως σε θέματα εξοπλισμού, προσωπικού (διαχείριση και τεχνική εργασία) και χρηματοδότησης, χωρίς αυτό να επηρεάζει την ιδιαιτερότητα, και την αντιστοιχη φύση και στόχους του κάθε τομέα
- δ) να ενσωματώσει, όπως συμβαίνει ήδη τώρα στην Ανακοίνωση, στην πολιτική δημόσιας υγείας, την κοινωνική και οικονομική διάσταση, με την έννοια της αλληλεγγύης, ανταγωνιστικότητας και απασχόλησης, στο πλαίσιο της Κοινωνικής Ευρώπης και της Ευρώπης των Πολιτών, ενισχύοντας κυρίως την οριζόντια προσέγγιση του θέματος (εργασία, απασχόληση⁽¹⁾, αστικά πλαίσια ζωής, κατοικία, γεωργική πολιτική, κατανάλωση και περιβάλλον, κ.λ.π.)⁽²⁾. Πρέπει να ληφθεί πλήρως υπόψη η ελευθερία των ατόμων και ιδιαίτερα ο τρόπος ζωής τους και η ευρωπαϊκή ποικιλομορφία.
- ε) μεταξύ των κατά προτεραιότητα δράσεων που αναλαμβάνουν τα Διαρθρωτικά Ταμεία και το Κοινωνικό Ταμείο, πρέπει να ληφθεί υπόψη η συνιστώσα «δημόσια υγεία», ενώ θα αποφεύγονται όλες οι άλλες που θα μπορούσαν να την παραβιάσουν.

Βρυξέλλες, 6 Ιουλίου 1994.

Η Πρόεδρος της

Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής

Susanne TIEMANN

(1) ΕΕ αριθ. C 33 της 22. 10. 1994, σ. 47.

(2) Βλέπε «Investing in Health» World Development Report 1993 — World Bank — Oxford University Press, 1993, σ. 7 και 14.

Γνωμοδότηση για:

- την πρόταση κανονισμού του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για τα κοινοτικά σχέδια και υποδείγματα⁽¹⁾ και
- την πρόταση οδηγίας του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου σχετικά με τη νομική προστασία των σχεδίων και υποδειγμάτων⁽²⁾

(94/C 388/03)

Στις 20 Δεκεμβρίου 1993, και σύμφωνα με το άρθρο 100 Α της Συνθήκης περί ιδρύσεως της Ευρωπαϊκής Οικονομικής Κοινότητας, το Συμβούλιο αποφάσισε να ζητήσει τη γνωμοδότηση της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής για την ανωτέρω πρόταση.

Το τμήμα βιομηχανίας, εμπορίου, βιοτεχνίας και υπηρεσιών, στο οποίο ανατέθηκε η προετοιμασία των σχετικών εργασιών της ΟΚΕ, κατήρτισε τη γνωμοδότησή του στις 4 Μαΐου 1994 με βάση την εισηγητική έκθεση του κ. Pardon.

Κατά την 317η σύνοδο ολομέλειας (συνεδρίαση της 6ης Ιουλίου 1994), η Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή υιοθέτησε την ακόλουθη γνωμοδότηση με 83 ψήφους υπέρ, 52 κατά και 11 αποχές (ονομαστική ψηφοφορία).

1. Διαδικασία

Η ΟΚΕ έκρινε ότι, επειδή το θέμα είναι ευρύ και σημαντικό, θα ήταν σκόπιμο να υποβληθεί χωρίς καθυστέρηση μία πρώτη, μερική — πλην οριστική — γνωμοδότηση η οποία να αφορά αποκλειστικά ορισμένα σημαντικά και υπό αμφισβήτηση θέματα, με την επιφύλαξη, εξάλλου, να καταρτισθεί μεταγενέστερα συμπληρωματική γνωμοδότηση για το σύνολο των ερωτημάτων που θέτουν οι προτάσεις που υπέβαλε η Επιτροπή.

2. Γενικές παρατηρήσεις

2.1. Τα πνευματικά δικαιώματα — που αφορούν τα εμπορικά σήματα, τα διπλώματα ευρεσιτεχνίας, τις γεωγραφικές ονομασίες, τα βιομηχανικά σχέδια και υποδείγματα, τα δικαιώματα πνευματικής ιδιοκτησίας, τις τοπογραφίες ημιαγωγών, τα προγράμματα ηλεκτρονικών υπολογιστών, τις βάσεις δεδομένων, τις βιοτεχνολογικές εφευρέσεις, τη δημιουργία νέων ειδών — αποκτούν ολοένα και μεγαλύτερη σημασία στις εμπορικές συναλλαγές.

2.2. Η Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή συμμερίζεται τις απόψεις που εκφράζονται στο Πράσινο Βιβλίο για την νομική προστασία των σχεδίων και υποδειγμάτων (III/F/5131/91) σύμφωνα με το οποίο το πρόβλημα της νομικής προστασίας των σχεδίων και υποδειγμάτων απέκτησε συν τω χρόνω ολοένα και μεγαλύτερη σπουδαιότητα: τα προϊόντα στα οποία εφαρμόζονται τα σχέδια και υποδείγματα καταλαμβάνουν σήμερα σημαντική θέση στην οικονομία.

2.3. Τα βιομηχανικά σχέδια και υποδείγματα απέκτησαν εντυπωσιακή σημασία στη διάρκεια της τελευταίας δεκαετίας ως ζωτικά στοιχεία της εμπορίας των καταναλωτικών προϊόντων. Το ζήτημα της νομικής προστασίας τους προσήλκυσε, δικαιολογημένα, ολοένα και περισσότερο την προσοχή των ενδιαφερόμενων κύκλων στις ανεπτυγμένες χώρες, κυρίως δε στην Ευρώπη.

2.4. Για το συμφέρον της ευρωπαϊκής βιομηχανίας, προέχει να καταπολεμηθούν οι παραποιήσεις. Οι παραποιοητές μπορούν να εκμεταλλευτούν ανεπίτρεπτα τις πνευματικές, καλλιτεχνικές, οικονομικές και εμπορικές επενδύσεις που έχει πραγματοποιήσει ο κατασκευαστής του πρωτότυπου προϊόντος⁽³⁾.

2.5. Η Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή φρονεί, όπως το Πράσινο Βιβλίο:

- ότι είναι απαραίτητο να προωθηθούν οι επενδύσεις που αφορούν την βιομηχανική αισθητική ως συστατικό της βιομηχανικής πολιτικής·
- ότι είναι απαραίτητο να προστατευθεί η δημιουργικότητα, δεδομένου ότι τα σχέδια και υποδείγματα θεωρούνται έκφραση της δημιουργικότητας του σχεδιαστή τους·
- ότι είναι απαραίτητο να αποφευχθεί το ενδεχόμενο να δημιουργηθεί σύγχυση στον καταναλωτή όσον αφορά την προέλευση των προϊόντων που έχουν όμοια ή παρόμοια μορφή ή να υποστεί βλάβη εξαιτίας της έλλειψης ασφάλειας αυτών των προϊόντων·
- ότι είναι σκόπιμο να ληφθεί υπόψη η θετική συμβολή την οποία αποφέρει στην τεχνική καινοτομία το σχέδιο ή το υπόδειγμα·
- ότι είναι σημαντικό να υπάρξει μέριμνα ώστε να γίνεται σεβαστή η αρχή του θεμιτού ανταγωνισμού στις εμπορικές συναλλαγές.

2.6. Η ενιαία αγορά της πνευματικής ιδιοκτησίας αποτελεί επιτακτική ανάγκη για την Ευρωπαϊκή Ένωση. Επιβάλλεται να δημιουργηθεί ευρωπαϊκό δίκαιο των βιομηχανικών σχεδίων και υποδειγμάτων. Η Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή επικροτεί συνεπώς την πρωτοβουλία να προταθεί σχετική οδηγία.

2.7. Η τελική πράξη η οποία επαναλαμβάνει τα αποτελέσματα των πολυμερών εμπορικών διαπραγματεύσεων του Γύρου της Ουρουγουάης περιλαμβάνει μία συμφωνία σχετικά

(1) ΕΕ αριθ. C 29 της 31. 1. 1994, σ. 20.

(2) ΕΕ αριθ. C 345 της 23. 12. 1993, σ. 14.

(3) ΕΕ αριθ. C 52 της 19. 2. 1994.

με τις πτυχές των δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας που σχετίζονται με το εμπόριο.

Δυνάμει του άρθρου 7 της εν λόγω συμφωνίας, το οποίο καθορίζει τους στόχους:

«Η προστασία και ο σεβασμός των δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας πρέπει να συμβάλλουν στην προώθηση της τεχνολογικής καινοτομίας και την αύξηση της μεταφοράς και της διάδοσης της τεχνολογίας, προς αμοιβαίο όφελος εκείνων που παράγουν και εκείνων που χρησιμοποιούν τεχνικές γνώσεις και υπέρ της κοινωνικής και οικονομικής ευημερίας, καθώς και στη διασφάλιση ισορροπίας μεταξύ δικαιωμάτων και υποχρεώσεων.»

2.8. Δυνάμει του άρθρου 26, παράγραφος 2, αυτής της συμφωνίας, οι συμβαλλόμενες χώρες έχουν τη δυνατότητα να προβλέπουν εξαιρέσεις οι οποίες περιορίζονται στην προστασία των βιομηχανικών σχεδίων και υποδειγμάτων, μόνο σε περίπτωση που οι εξαιρέσεις αυτές δεν βλάπτουν αδικαιολόγητα την κανονική εκμετάλλευση των προστατευόμενων βιομηχανικών σχεδίων και υποδειγμάτων και δεν θίγουν τα έννομα συμφέροντα του δικαιούχου του προστατευόμενου σχεδίου ή υποδείγματος, λαμβανομένων υπόψη των έννομων συμφερόντων των τρίτων.

Δυνάμει του άρθρου 26, παράγραφος 3, της ίδιας συμφωνίας, η διάρκεια της προστασίας που προσφέρεται θα πρέπει να είναι τουλάχιστον δεκαετής.

2.8.1. Η συμφωνία TRIP δεν θίγει τις αρμοδιότητες των συμβαλλόμενων χωρών όσον αφορά τον καθορισμό των προϋποθέσεων και την έκταση της προστασίας των δικαιωμάτων επί των σχεδίων ή των υποδειγμάτων.

2.9. Η εν λόγω συμφωνία, η οποία υπογράφηκε από τα κράτη μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης και τις Ευρωπαϊκές Κοινοότητες, θα έχει, σύμφωνα με το πρώτο άρθρο, υποχρεωτικό και δεσμευτικό χαρακτήρα. Τα μέλη θα μπορούν να θεσπίσουν, στην εθνική νομοθεσία τους, προστασία μεγαλύτερη από εκείνη που ορίζει η συμφωνία, μόνο σε περίπτωση που η προστασία αυτή δεν παραβαίνει τις διατάξεις της συμφωνίας.

2.10. Είναι σημαντικό ο ευρωπαϊκός κανονισμός για τα κοινοτικά σχέδια και υποδείγματα να σεβαστεί τις δεσμεύσεις που έχουν συμφωνηθεί.

2.11. Τα πνευματικά δικαιώματα έχουν θεσπισθεί για να ευνοήσουν την δημιουργία καινοτομιών και, ως εκ τούτου, να συμβάλλουν στην οικονομική πρόοδο και στη βελτίωση της κατάστασης των καταναλωτών.

2.12. Αυτές είναι οι συνθήκες υπό τις οποίες παρέχεται από το νόμο στο δημιουργό ένα αναγνωρισμένο αποκλειστικό δικαίωμα στην οικονομική εκμετάλλευση της καινοτομίας του κατά τη διάρκεια μίας ορισμένης περιόδου.

2.13. Τα αποκομιζόμενα κέρδη, των οποίων καθορίζει την ύπαρξη και το ύψος η αγορά, αποτελούν την ανταμοιβή του δημιουργού για το έργο, τις έρευνες και τις επενδύσεις του.

2.14. Η κατάσταση αυτή αποσκοπεί στο να παροτρύνει και άλλα άτομα να καταβάλουν τις ίδιες προσπάθειες και να προσπαθήσουν να καινοτομήσουν και αυτά στο μέλλον.

2.15. Εάν δεν προστατεύονται τα πνευματικά δικαιώματα, τα έργα των καινοτόμων δημιουργών θα αντιγράφονται, πράγμα που θα έχει ως αποτέλεσμα να εκμηδενίζονται τα κέρδη τους και να μειώνονται τα κίνητρα για καινοτομία.

2.16. Ως εκ τούτου, η δυνατότητα απαγόρευσης των απομιμήσεων αποτελεί τη σημαντικότερη πτυχή των δικαιωμάτων που παρέχονται στο δημιουργό.

2.17. Η αναγνώριση των πνευματικών δικαιωμάτων έχει ως αποτέλεσμα τη δημιουργία αποκλειστικών δικαιωμάτων. Αυτά αποτελούν τον ακρογωνιαίο λίθο κάθε αποτελεσματικής οικονομίας αγοράς.

3. Οι προϋποθέσεις για την προστασία

3.1. Η πρώτη προϋπόθεση για την προστασία είναι το σχέδιο ή το υπόδειγμα να είναι νέο.

3.1.1. Σύμφωνα με την πρόταση κανονισμού (άρθρο 5), η έννοια της καινοτομίας αξιολογείται σε παγκόσμιο επίπεδο.

3.1.2. Η διάταξη αυτή, όπως είναι διατυπωμένη, φαίνεται δυσεφάρμοστη σε πολλούς τομείς και ιδιαίτερα στην κλωστοϋφαντουργική βιομηχανία. Συχνά, οι πωλητές προϊόντων παραποίησης/απομίμησης εφοδιάζονται με ψευδείς βεβαιώσεις ότι το επίμαχο σχέδιο ή υπόδειγμα είχε δημιουργηθεί παλαιότερα σε τρίτη χώρα.

3.1.3. Αν είναι έτσι, τότε το σχέδιο ή υπόδειγμα θα πρέπει να καθίσταται προσιτό στους ενδιαφερόμενους κύκλους της Ευρωπαϊκής Κοινότητας πριν από την κρίσιμη ημερομηνία.

3.1.4. Βάσει των ανωτέρω σκέψεων, το άρθρο 5, παράγραφος 2, θα μπορούσε να συνταχθεί ως εξής:

«Ένα σχέδιο ή υπόδειγμα λογίζεται ότι κατέστη προσιτό στο κοινό αν δημοσιεύτηκε μετά την καταχώρηση ή κατ'άλλο τρόπο εξετέθη, χρησιμοποιήθηκε στο εμπόριο ή κατέστη γνωστό με οποιοδήποτε άλλο τρόπο, εκτός αν τα γεγονότα αυτά είναι λογικά αδύνατο να γίνουν γνωστά πριν από την κρίσιμη ημερομηνία στους εξειδικευμένους κύκλους του σχετικού τομέα της Κοινότητας.»

3.2. Το άρθρο 6 ορίζει τη δεύτερη προϋπόθεση για την προστασία, η οποία είναι η ατομικότητα.

3.2.1. Όσον αφορά την έκφραση «ενήμερος χρήστης», η αιτιολογική έκθεση (σ. 21) διευκρινίζει ότι η χρήση της σημαίνει ότι η ομοιότητα δεν κρίνεται σε επίπεδο «εμπειρογνομόνων σε θέματα σχεδίων και υποδειγμάτων». Αν είναι έτσι, τότε το επίθετο «ενήμερος» φαίνεται ασαφές και πρέπει, συνεπώς, να απαλειφθεί.

3.2.2. Ο περιγραφόμενος χρήστης είναι εκείνος που ενδιαφέρεται είτε επαγγελματικά είτε προσωπικά για την απόκτηση ή την αναπαραγωγή του υποδείγματος.

3.2.3. Η έκφραση «ουσιωδώς» έχει σαν αποτέλεσμα τον αποκλεισμό πολλών σχεδίων και υποδειγμάτων από την προβλεπόμενη προστασία, ιδίως στον τομέα της κλωστοϋφαντουργίας. Πρέπει, λοιπόν, να απαλειφθεί.

3.2.4. Αξίζει να εξετασθεί ως ενδεχόμενο η εξής διατύπωση: ότι ένα σχέδιο ή υπόδειγμα διαθέτει ατομικότητα όταν, βάσει της γενικής οπτικής εντύπωσης που προξενεί στο ενδιαφερόμενο κοινό, διακρίνεται από κάθε άλλο σχέδιο ή υπόδειγμα, γνωστό από τη συνήθη διεκπεραίωση των εργασιών των εξειδικευμένων κύκλων του σχετικού τομέα της Κοινότητας.

3.2.5. Η ατομικότητα ενός σχεδίου πρέπει να απορρέει από ένα δημιουργήμα που διαφοροποιείται από τις κατασκευές που ήταν γνωστές στους σχετικούς κύκλους της Ευρωπαϊκής Κοινότητας πριν από την κρίσιμη ημερομηνία, λόγω της διαφορετικής εντύπωσης που προξενεί στα μάτια του χρήστη.

3.3. Ενόψει της σύνταξης που προτείνεται για το άρθρο 5, παράγραφος 1, το άρθρο 11, παράγραφος 1, πρέπει να συνταχθεί ως εξής:

«Η προστασία που παρέχεται από το σχέδιο ή υπόδειγμα εκτείνεται σε κάθε άλλο σχέδιο ή υπόδειγμα, το οποίο, παρόλες του τις διαφορές, προκαλεί στο χρήστη γενική εντύπωση ομοιότητας.»

3.4. Βάσει της σύνταξης που προτείνεται εδώ, η παράγραφος 2 φαίνεται περιττή και θα μπορούσε, ίσως, να καταργηθεί.

4. Ρήτρα για τις επισκευές

4.1. Όπως και όλα τα άλλα δικαιώματα προστασίας της επαγγελματικής πνευματικής ιδιοκτησίας, και η προστασία των σχεδίων και υποδειγμάτων συνεπάγεται αποκλειστικά δικαιώματα (δικαιώματα μονοπωλίου). Το μονοπώλιο που παρέχεται στον κάτοχο του δικαιώματος που αφορά το «Design» αφορά πάντως, την εξωτερική μορφή (το «Design») του προϊόντος και όχι το ίδιο το προϊόν.

4.2. Μ'αυτόν τον τρόπο τα δικαιώματα πνευματικής ιδιοκτησίας που αφορούν τα σχέδια και υποδείγματα, παρέχουν ένα μονοπώλιο επί της μορφής, όχι όμως μονοπώλιο και επί του προϊόντος. «Η προστασία του σχεδίου και υποδείγματος σ'ένα ρολοί δεν παρακαλύπει τον ανταγωνισμό στην αγορά ρολογιών» (αιτιολογική έκθεση 9.2 της Επιτροπής στην πρόταση κανονισμού).

Βρυξέλλες, 6 Ιουλίου 1994.

4.3. Όσον αφορά τα εξαρτήματα στα οποία αναφέρεται η ρήτρα για τις επισκευές (π.χ. ένα φτερό ή ένας προβολέας αυτοκινήτου) δεν ισχύει το αυτό. Η μορφή, το «Design», αυτών των εξαρτημάτων δεν μπορεί να αλλάξει έναντι του αρχικού προϊόντος που πρέπει να αντικατασταθεί.

4.4. Εάν περιληφθούν στην προστασία σχεδίων και υποδειγμάτων και παρόμοια εξαρτήματα, τούτο οδηγεί σε μονοπώλια προϊόντων στις αγορές ανταλλακτικών δικαιώματα επί σχεδίων και υποδειγμάτων για ένα ανταλλακτικό φτερού ή προβολέα, αποκλείουν κάθε ανταγωνισμό σ'αυτό τον τομέα προϊόντων.

4.5. Αυτό όμως αντιβαίνει στο βασικό περιεχόμενο της προστασίας σχεδίων και υποδειγμάτων, για τον αντικειμενικό ορισμό του περιεχομένου των οποίων αρμόδιος είναι ο νομοθέτης (βλ. ανωτέρω 2.8.1).

4.6. Η ρήτρα για τις επισκευές περιέχει τον εξής ορισμό: Η ρήτρα αυτή επιτρέπει την απόκτηση και άσκηση δικαιώματος πνευματικής ιδιοκτησίας επί σχεδίων και προτύπων, εκεί όπου τα δικαιώματα αυτά τυγχάνουν μιας συστηματικής εφαρμογής· ενώ κατά κανόνα εμποδίζει την άσκηση των δικαιωμάτων αυτών, εκεί όπου — όπως στον τομέα των επισκευών — δεν μπορούν να τύχουν συστηματικής εφαρμογής. Με τον τρόπο αυτό η ρήτρα εμποδίζει τη δημιουργία μονοπωλίων, τον αποκλεισμό από την αγορά ανταγωνιστικών προσφορών και την εξάρτηση των καταναλωτών από τις τιμές που θα υπαγορεύει ο εκάστοτε μοναδικός προσφέρων.

4.7. Συγχρόνως, η ρήτρα για τις επισκευές εμποδίζει τη δημιουργία μονοπωλίων. Διότι η απαραίτητη προϋπόθεση για τη χορήγηση χρηματικής επιβράβευσης για το σχέδιο, δηλαδή η ύπαρξη μιας αγοράς και η δυνατότητα των καταναλωτών να εκφράζουν τις προτιμήσεις τους (βλ. ανωτέρω 2.13), αναιρείται αν η προστασία των σχεδίων και υποδειγμάτων επεκταθεί και στα ανταλλακτικά στα οποία αναφέρεται η ρήτρα για τις επισκευές (βλ. ανωτέρω 4.4).

4.8. Συνεπώς, η ΟΚΕ επιδοκιμάζει τη ρήτρα επισκευών που προτείνει η Επιτροπή.

4.9. Η προσοχή της ΟΚΕ έχει επιστηθεί σε μία ασάφεια σχετικά με το πεδίο εφαρμογής του άρθρου 23. Η ΟΚΕ καλεί την Επιτροπή να διασαφηνίσει, ειδικότερα, εάν πρόκειται να ισχύει για μέρη ενός πολυσύνθετου προϊόντος, τα δικαιώματα πνευματικής ιδιοκτησίας των οποίων δεν ανήκουν στο σχεδιαστή του πολυσύνθετου προϊόντος, όπως συμβαίνει, για παράδειγμα, στην περίπτωση των αλεξηνεμίων (παρμπρίζ) των αυτοκινήτων.

Η Πρόεδρος της

Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής

Susanne TIEMANN

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ I

στη γνωμοδότησης της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής

Επήφισαν υπέρ της γνωμοδότησης τα εξής μέλη, παρόντα ή εκπροσωπούμενα:

Κυρίες και Κύριοι: ASPINALL, ATAÍDE FERREIRA, ATTLEY, Jocelyn BARROW, BEALE, BELL, BELTRAMI, BONVICINI, ΜΠΡΕΔΗΜΑ-ΣΑΒΒΟΠΟΥΛΟΥ, BROOKS, van den BURG, Vasco CAL, CARROLL CASSINA, CEBALLO HERRERO, CHEVALIER, CHRISTIE, DAVISON, von der DECKEN, van DIJK, ΝΤΟΥΒΗΣ, DRAIJER, DUNKEL, ELSTNER, ENGELN KEFER, ETTY, EULEN, FERNANDEZ, FLUM, FRERICHS, GAFO FERNÁNDEZ, GARDNER, GEUENICH, GIESECKE, GIRON, GOMEZ MARTINEZ, GREDAL, GREEN, GUILLAUME, HAGEN, von HAUS, HILKENS, JASCHICK, KAARIS, KAFKA, de KNEGT, ΚΟΡΦΙΑΤΗΣ, ΚΟΡΥΦΙΔΗΣ, LACA MARTIN, LANDABURU DE SILVA, LUSTENHOUWER, LYNCH, LYONS, MADDOCKS, MERCE JUSTE, MOLINA VALLEJO, MORELAND, MULLER E., NIELSEN B., NIELSEN P., NIERHAUS, OVIDE ETIENNE, ΠΑΥΛΟΠΟΥΛΟΣ, POMPEN, PRICOLO, RANGONI MACHIAVELLI, REA, RODRIGUEZ GARCIA-CARO, ΣΑΪΤΗΣ, SANTIAGO, SCHADE-POULSEN, SCHLEYER, von SCHWERIN, SILVA, SMITH, SPEIRS, ΣΠΥΡΟΥΔΗΣ, STOKKERS, STRAUSS, TESORO OLIVER, THYS, VANDERMEEREN, WHITWORTH.

Επήφισαν κατά της γνωμοδότησης τα εξής μέλη, παρόντα ή εκπροσωπούμενα:

Κυρίες και Κύριοι: ABEJON RESA, AMATO, ARENA, BAGLIANO, BARBAGLI, BASTIAN, BENTO GONÇALVES, BERNABEI, BORDES-PAGES, BOTTAZZI, BRIESCH, CAVALEIRO BRANDÃO, COLOMBO, CONNELLAN, DECAILLON, d'ELIA, ΔΙΑΠΟΥΛΗΣ, DONCK, GHIGONIS, GIACOMELLI, HOVGAAARD JAKOBSEN, KIELMAN, LAUR, LINSSEN, LITTLE, LIVERANI, MAYAYO BELLO, McGARRY, MERCIER, MEYER-HORN, MORIZE, MOURGUES, MUÑIZ GUARDADO, NOORDWAL, ΠΑΠΑΜΙΧΑΗΛ, PARDON, PASQUALI, PE, PELLARINI, PELLETIER R., PERRIN-PELLETIER, PROUMENS, QUEVEDO ROJO, ROMOLI, SALA, SALMON, SANTILLAN CABEZA, SAUWENS, SOLARI, STECHER NAVARRA, WICK.

Απέσχαν τα εξής μέλη, παρόντα ή εκπροσωπούμενα:

Κύριοι: BAEZA, CUNHA, GAUTIER, GOTTERO, LÖW, MOBBS, de PAUL de BARCHIFONTAINE, PEARSON, PETERSEN, ΠΕΤΡΟΠΟΥΛΟΣ, SEGUY.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ II

στη γνωμοδότηση της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής

Τα ακόλουθα σημεία της γνωμοδότησης του τμήματος, τα οποία απορρίφθηκαν προς όφελος τροπολογιών που υιοθετήθηκαν στη σύνοδο ολομέλειας, υπερψηφίστηκαν τουλάχιστον από το ένα τέταρτο των ψηφισάντων:

«2.13. Τα αποκομιζόμενα κέρδη αποτελούν την ανταμοιβή του δημιουργού για το έργο, τις έρευνες και τις επενδύσεις του.»

Αποτέλεσμα της ψηφοφορίας

Υπέρ : 53, κατά : 63, αποχές: 3.

«4. Η ρήτρα για τις επισκευές

4.1. Βάσει των ανωτέρω παρατηρήσεων, η ρήτρα για τις επισκευές που περιέχεται στο άρθρο 23 της πρότασης κανονισμού έρχεται σε αντίφαση με τις θεμελιώδεις αρχές της προστασίας της πνευματικής ιδιοκτησίας. Το κύριο γνώρισμα των πνευματικών δικαιωμάτων είναι ότι παρέχουν ένα μονοπώλιο, χαρακτηριστικό της φύσης τους: αυτή είναι μάλιστα και η ουσία του πνευματικού δικαιώματος (Δικαστήριο των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, 5 Οκτωβρίου 1988, υπόθ. 53/87, Maxicar/Renault).

4.2. Η ρήτρα αυτή έρχεται επίσης σε αντίφαση με το άρθρο 26, παράγραφος 2 (βλ. ανωτέρω, σημείο 2.8) της συμφωνίας για τις πτυχές των δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας που αφορούν το εμπόριο.

4.3. Βλάπτει αδικαιολόγητα τη συνήθη εκμετάλλευση του προστατευόμενου σχεδίου ή υποδείγματος και θίγει αδικαιολόγητα τα νόμιμα συμφέροντα του δικαιούχου του.

4.4. Η εξαιρέση δεν μπορεί να εφαρμοσθεί όταν έρχεται σε παράλογη σύγκρουση με τη συνήθη εκμετάλλευση του αποκλειστικού δικαιώματος, παρά το γεγονός ότι δεν δικαιολογείται από κανένα ιδιαίτερο λόγο ο οποίος αφορά τα νόμιμα συμφέροντα τρίτων. Τα συμφέροντα αυτά, για να μην απωλέσει η συμφωνία όλο το περιεχόμενό της πρέπει να μην είναι μόνο οικονομικής φύσεως, αλλά απαραίτητως να δικαιολογούνται από ειδικούς λόγους, που αφορούν το γενικό συμφέρον.

4.5. Οι κανόνες περί ανταγωνισμού δεν έχουν θέση όταν πρόκειται για δικαιώματα πνευματικής ιδιοκτησίας. Τα άρθρα 85 και 86 της Συνθήκης παρέχουν στην Επιτροπή επαρκή μέσα για να επιβάλλει την τήρηση του ελεύθερου ανταγωνισμού και να καταστέλλει τις ενδεχόμενες παραβάσεις. Δεν είναι ούτε δέον ούτε χρήσιμο να προκληθεί τόσο σοβαρό ρήγμα στα πνευματικά δικαιώματα.

4.6. Στην προαναφερθείσα απόφασή του της 5ης Οκτωβρίου 1988, υπόθ. 53/87, το Δικαστήριο υπενθυμίζει ότι το απλό γεγονός της διά νόμου κατοχύρωσης ενός αποκλειστικού δικαιώματος, η ουσία του οποίου έγκειται στη δυνατότητα παρεμπόδισης της κατασκευής και της πώλησης των προστατευόμενων προϊόντων από τρίτους, δεν μπορεί να θεωρηθεί καταχρηστική παρακώλυση του ανταγωνισμού.

4.7. Ο κάτοχος ενός αποκλειστικού δικαιώματος δεν μπορεί να επικαλεσθεί το δικαίωμά του, αν η απαγόρευση της εισαγωγής ή της εμπορίας, την οποία επικαλείται, ενδέχεται να έχει σχέση με συμφωνία που περιορίζει τον ανταγωνισμό και παραβιάζει το άρθρο 85 της Συνθήκης της Ρώμης (απόφαση του Δικαστηρίου των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων της 14ης Δεκεμβρίου 1982, υπόθ. 144/81 Keurkoop).

4.8. Πράγματι, έστω και αν αυτό καθαυτό το δικαίωμα του υποδείγματος, από νομική άποψη, δεν εμπίπτει στις διατάξεις του άρθρου 85, παράγραφος 1, περί συμβάσεων και συγκεντρώσεων, η άσκησή του ενδέχεται να εμπίπτει στις απαγορεύσεις της Συνθήκης, όταν πρόκειται για αντικείμενο, μέσο ή συνέπεια συμφωνίας (ίδια απόφαση).

4.9. Η άσκηση του αποκλειστικού δικαιώματος ενδέχεται να εμπίπτει στις απαγορευτικές διατάξεις του άρθρου 86 της Συνθήκης της Ρώμης, αν γίνεται αφορμή για ορισμένες καταχρηστικές συμπεριφορές εκ μέρους μιας επιχείρησης σε δεσπόζουσα θέση, όπως η αυθαίρετη άρνησή της να προμηθεύει με ανταλλακτικά ανεξάρτητους επισκευαστές, ο καθορισμός των τιμών των ανταλλακτικών σε απαράδεκτο επίπεδο ή η απόφαση να μην παράγει πια ανταλλακτικά για συγκεκριμένο μοντέλο, ενώ κυκλοφορούν ακόμα πολλά αυτοκίνητα του εν λόγω μοντέλου (Δικαστήριο των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, 5 Οκτωβρίου 1988, υπόθ. 53/87).

4.10. Επειδή πρόκειται, ακριβέστερα, για τη διαφορά τιμών των ανταλλακτικών μεταξύ της τιμολόγησης του αρχικού κατασκευαστή και άλλων, ανεξάρτητων κατασκευαστών, το ότι οι πρώτες είναι υψηλότερες από τις δεύτερες δεν συνιστά αναγκαστικά, σύμφωνα με τη νομολογία του Δικαστηρίου, κατάχρηση, αφού ο κάτοχος ενός αποκλειστικού δικαιώματος μπορεί νομίμως να ζητήσει αποζημίωση για τα έξοδα που κατέβαλε προκειμένου να κατασκευάσει το προστατευόμενο υπόδειγμα (Δικαστήριο, αυτ.).

4.11. Η Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή πιστεύει ότι πρέπει να γίνει σεβαστή η ιδιαίτερα προσεκτική αυτή νομολογία. Η υιοθέτηση του σχεδίου κανονισμού δεν πρέπει να την τροποποιήσει.

4.12. Όμως, όσον αφορά τη χρήση καταχωρημένου σχεδίου ή υποδείγματος στα πλαίσια επισκευής, μπορεί να θεωρηθεί ότι τα δικαιώματα που παρέχει το σχέδιο ή υπόδειγμα δεν είναι δυνατόν να αντιταχθούν έναντι τρίτων μετά τη λήξη της κανονικής διάρκειας ζωής του προϊόντος στο οποίο είναι ενσωματωμένο το σχέδιο ή υπόδειγμα.

4.13. Πάντως, σύμφωνα με το άρθρο 26, παράγραφος 3, της συμφωνίας για τα δικαιώματα πνευματικής ιδιοκτησίας που αφορούν το εμπόριο, η διάρκεια της προστασίας πρέπει να είναι τουλάχιστον δεκαετής. Η διάταξη αυτή είναι δεσμευτική (βλ. ανωτέρω, σημείο 2.9.).

Αποτέλεσμα της ψηφοφορίας

Υπέρ : 61, κατά : 62, αποχές: 8.

Γνωμοδότηση για την ανακοίνωση της Επιτροπής για τα χρηματοοικονομικά προβλήματα που αντιμετωπίζουν οι ΜΜΕ

(94/C 388/04)

Στις 22 Φεβρουαρίου 1994 το Συμβούλιο των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων αποφάσισε να ζητήσει με βάση τις διατάξεις του άρθρου 198 της Συνθήκης για την ίδρυση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής Κοινότητας τη γνωμοδότηση της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής για την ανωτέρω ανακοίνωση.

Το τμήμα βιομηχανίας, εμπορίου, βιοτεχνίας και υπηρεσιών στο οποίο ανατέθηκε η προετοιμασία των σχετικών εργασιών υιοθέτησε τη γνωμοδότησή του στις 8 Ιουνίου 1994 με βάση την εισήγηση του κ. C. Lustenhouwer.

Η Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή εξέδωσε, κατά την 317η σύνοδο ολομέλειας (συνεδρίαση της 6ης Ιουλίου), την ακόλουθη γνωμοδότηση με ομόφωνα.

1. Εισαγωγή

1.1. Η Ανακοίνωση της Επιτροπής των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, για την οποία η ΟΚΕ εκδίδει την παρούσα γνωμοδότηση είναι προϊόν μιας διαδικασίας βάσει της οποίας η ΟΚΕ διαδραμάτισε σοβαρό ρόλο. Εν μέρει, χάρη στη θέση που έλαβε η ΟΚΕ σχετικά με τα χρηματοοικονομικά προβλήματα των ΜΜΕ⁽¹⁾, το θέμα αυτό απόκτησε σε κοινοτικό επίπεδο μεγαλύτερη σημασία.

1.2. Κατά τη συνεδρίαση της 11ης Νοεμβρίου 1993, το Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης εξέδωσε ψήφισμα⁽²⁾ στο οποίο τονίζεται η ανάγκη ενίσχυσης της ανταγωνιστικής ικανότητας των επιχειρήσεων, και κυρίως των μικρομεσαίων επιχειρήσεων και των βιοτεχνιών, καθώς και η ανάπτυξη της απασχόλησης στην Κοινότητα. Στα πλαίσια της συνεδρίασης αυτής του Συμβουλίου η Επιτροπή υπέβαλε την υπο εξέταση Ανακοίνωση.

Το Συμβούλιο, στο ψήφισμά του, καλεί την Επιτροπή να ενισχύσει τις σχέσεις των μικρομεσαίων επιχειρήσεων με τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα και μεταξύ άλλων να ενθαρρύνει την προσέγγιση μεταξύ των ιδρυτών επιχειρήσεων και των επενδυτών κεφαλαίων.

Επίσης, το Συμβούλιο καλεί την Επιτροπή να φροντίσει ώστε από τις παρεμβάσεις του Ευρωπαϊκού Ταμείου Επενδύσεων να επωφελούνται πράγματι οι ενδιαφερόμενες ΜΜΕ και οι μικρότερες από αυτές να έχουν τη δυνατότητα πρόσβασης στον μηχανισμό εγγυήσεων.

Επιπλέον το Συμβούλιο καλεί τα κράτη μέλη:

«να μεριμνήσουν ώστε οι ενδιάμεσοι χρηματοπιστωτικοί φορείς, τόσο οι δημόσιοι όσο και οι ιδιωτικοί, οι εξειδικευμένοι στη χρηματοδότηση των ΜΜΕ, να μπορούν να προσφέρουν στο Ευρωπαϊκό Ταμείο Επενδύσεων για τη χορήγηση εγγυήσεων στις ΜΜΕ»

και

«να μεριμνήσουν ώστε να προσφέρεται στις ΜΜΕ σταθερό και ευνοϊκό χρηματοπιστωτικό περιβάλλον, ούτως ώστε

οι επιχειρήσεις αυτές να έχουν την δυνατότητα να αποκτήσουν ισορροπημένη οικονομική δομή η οποία είναι αναγκαία για να μπορούν να προσαρμόζονται καλύτερα στους διάφορους κύκλους της οικονομίας.»

1.3. Στην Λευκή Βίβλο «Ανάπτυξη, Ανταγωνιστικότητα, Απασχόληση», που υπέβαλε η Επιτροπή στο Συμβούλιο στις 9 και 10 Δεκεμβρίου 1993, η Επιτροπή τόνισε ιδιαίτερα την ανάγκη βελτίωσης της χρηματοοικονομικής κατάστασης των επιχειρήσεων (Κεφάλαιο 2, σημείο 7). Σε αυτό το πλαίσιο η Επιτροπή επισημαίνει ότι είναι αναγκαίο να ληφθούν μέτρα για τη βελτίωση των σχέσεων μεταξύ των χρηματοπιστωτικών οργανισμών και των ΜΜΕ ώστε να επιτευχθεί καλύτερη κατανομή των ιδιωτικών χρηματοδοτήσεων προς όφελος των ΜΜΕ και μεγαλύτερη και καλύτερη κατανομή των καταλληλότερων χρηματοδοτικών μέσων σε έναν όσο το δυνατό μεγαλύτερο αριθμό επιχειρήσεων. Επιπλέον η Επιτροπή επισημαίνει ότι «η ανάπτυξη μιας ολοκληρωμένης κοινοτικής πρωτοβουλίας υπέρ των ΜΜΕ» πρέπει να ανταποκρίνεται σε τρεις στόχους και κυρίως στην «καλύτερη πρόσβαση σε πηγές χρηματοδότησης και στην παροχή πιστώσεων».

Εν τω μεταξύ η Επιτροπή υπέβαλε σχετική πρόταση για την κοινοτική αυτή πρωτοβουλία⁽³⁾ και η ΟΚΕ θα εκδώσει ιδιαίτερη γνωμοδότηση για το θέμα αυτό.

2. Κίνητρα για την ανάπτυξη Ευρωπαϊκής Πολιτικής στον τομέα της χρηματοδότησης των ΜΜΕ

2.1. Το πρόβλημα της χρηματοδότησης των ΜΜΕ δεν έχει εξετασθεί έως σήμερα σε ευρωπαϊκό επίπεδο με συστηματικό τρόπο. Οι υφιστάμενες διευκολύνσεις αναπτύσσονται η μια ανεξάρτητα από την άλλη και σύμφωνα με έναν συγκεκριμένο σκοπό. Αυτό αφορά τόσο τα μέσα όπως το σχέδιο για το κεφάλαιο εκκίνησης, την κοινοτική πρωτοβουλία υπέρ των ΜΜΕ και την πρωτοβουλία ADAPT όσο και τις διευκολύνσεις σχετικά με την E+A.

Εξάλλου η Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων χορηγεί μεγάλες πιστώσεις στις μικρομεσαίες επιχειρήσεις για ίδιο λογαριασμό μέσω των γενικών πιστώσεων που παρέχει σε χρηματοπιστωτικούς οργανισμούς ή εμπορικές τράπεζες εθνικού ή περιφερειακού επιπέδου.

Οι κοινοτικές ρυθμίσεις που αφορούν το θέμα της χρηματοδότησης είναι περιορισμένες (μεταξύ άλλων κεφάλαιο εκκίνησης).

(1) Με τον όρο ΜΜΕ νοούνται στη γνωμοδότηση οι μικρομεσαίες επιχειρήσεις όλων των κλάδων της ιδιωτικής οικονομίας (βιομηχανία, εμπόριο, βιοτεχνία, υπηρεσίες), εκτός από τη γεωργία.

(2) ΕΕ αριθ. C 326 της 3. 12. 1993, σ. 1.

(3) Το μέλλον των κοινοτικών πρωτοβουλιών στο πλαίσιο των διαρθρωτικών ταμείων (έγγρ. COM(46) τελ.) 16. 3. 1994.

2.2. Με εξαίρεση τις χρηματοδοτικές πηγές που αναφέρονται στο σημείο 2.1. σχετικά με την κάλυψη των χρηματοδοτικών αναγκών των ΜΜΕ, δεν μπορεί να γίνεται σήμερα ακόμη λόγος για ολοκληρωμένη και συνεκτική κοινοτική πολιτική σχετικά με την χρηματοδότηση των ΜΜΕ. Μια εξήγηση για την διστακτική αυτή πολιτική της Ευρωπαϊκής Ένωσης στον τομέα αυτό είναι ίσως το γεγονός ότι στην πραγματικότητα οι μικρές επιχειρήσεις δραστηριοποιούνται σχεδόν αποκλειστικά στις τοπικές αγορές και ότι επομένως προσαρμόζουν τις ανάγκες τους ακόμη και σχετικά με τις πηγές χρηματοδότησης στις δυνατότητες που προσφέρονται στην τοπική αγορά.

Οι διαφορές που υφίστανται μεταξύ των επιχειρήσεων στους επί μέρους κλάδους της οικονομικής δραστηριότητας καθιστούν κάθε ευρωπαϊκή ενέργεια σ' αυτόν τον τομέα πολύ δύσκολη δεδομένου ότι η χρηματοοικονομική κατάσταση των επιχειρήσεων για παράδειγμα στον εμπορικό τομέα διαφέρει αισθητά από την αντίστοιχη κατάσταση των επιχειρήσεων στον βιομηχανικό τομέα.

Σχετικά είναι επίσης χαρακτηριστικό το γεγονός ότι κατά τη συνάντηση που διοργάνωσε ο Επίτροπος Vanni d' Archirafi στη λεγόμενη «Round Table of High-level Representatives of the Banking Sector» δεν υπήρχε κανένας εκπρόσωπος του λιανικού και χονδρικού εμπορίου.

2.3. Παρά τις διαφορές αυτές οι ευρωπαϊκές μικρομεσαίες επιχειρήσεις έχουν ωστόσο ικανοποιητικό αριθμό κοινών χαρακτηριστικών ώστε να μπορούν να επωφεληθούν από μία κοινοτική πολιτική σχετικά με τη χρηματοδότηση μικρομεσαίων επιχειρήσεων.

Τα κίνητρα για την άσκηση παρόμοιας πολιτικής είναι μεταξύ άλλων τα ακόλουθα:

- τα προβλήματα της χρηματοδότησης που αντιμετωπίζουν οι ΜΜΕ είναι τα ίδια σε όλα τα κράτη μέλη της Ένωσης (σημείο 2.3.1)·
- η ύσταση και η συνέχιση της λειτουργίας βιώσιμων μικρομεσαίων επιχειρήσεων δημιουργεί απασχόληση (σημείο 2.3.2)·
- η αυξανόμενη διεθνοποίηση των μικρομεσαίων επιχειρήσεων (σημείο 2.3.3)·
- η δημιουργία δυνατοτήτων για νέες οικονομικές δραστηριότητες σε κοινοτικό επίπεδο διαμέσου της διαφάνειας της χρηματοπιστωτικής υποδομής στην Ευρωπαϊκή Ένωση και στα Κράτη Μέλη (σημείο 2.3.4)·
- η επιδίωξη καλύτερων ανταγωνιστικών σχέσεων μεταξύ των επιχειρήσεων στα κράτη μέλη της Κοινότητας (σημείο 2.3.5).

Για μία πλιό ολοκληρωμένη και ποιοτική πληροφόρηση η ΟΚΕ παραπέμπει σχετικά στη δεύτερη ετήσια έκθεση της European Observatory for SME's⁽¹⁾ η οποία περιλαμβάνει ειδικό κεφάλαιο (Chapter 6 — Capital and Finance) στο οποίο αντικατοπτρίζονται τα κοινά χαρακτηριστικά καθώς και τα προβλήματα χρηματοδότησης που αντιμετωπίζουν οι μικρομεσαίες επιχειρήσεις στην Ευρώπη.

2.3.1. Τα χρηματοοικονομικά προβλήματα των μικρομεσαίων επιχειρήσεων στην Ευρωπαϊκή Ένωση

Στην έκθεση της Επιτροπής αναφέρονται 15 χρηματοοικονομικά προβλήματα που αντιμετωπίζουν οι μικρομεσαίες επιχειρήσεις.

Τα 15 αυτά προβλήματα μπορούν να διαχωρισθούν περαιτέρω σε ορισμένες πτυχές:

- α) ανεπάρκεια γνώσεων:
 - σχετικά με τις μορφές και πηγές χρηματοδότησης και διαχείρισης των μικρομεσαίων επιχειρήσεων·
 - έλλειψη γνώσης εκ μέρους των χρηματοπιστωτικών κέντρων όσον αφορά τις πραγματικές χρηματοοικονομικές δυνατότητες των μικρομεσαίων επιχειρήσεων·
- β) ανεπάρκεια των εγγυήσεων που μπορούν να προσφέρουν οι μικρομεσαίες επιχειρήσεις·
- γ) στάση των χρηματοπιστωτικών οργανισμών:
 - άκαμπτη στάση των τραπεζών και ορισμένων εταιριών χρηματοδοτικής μίσθωσης·
 - αυξανόμενη απέχθεια των ιδιωτικών εταιριών «συμμετοχής» για την ανάληψη κινδύνων·
 - φθίνουσα ετοιμότητα για τη χρηματοδότηση μικρών επενδύσεων·
- δ) υψηλό κόστος επιτήρησης και παροχής βοήθειας σε μικρομεσαίες επιχειρήσεις·
- ε) έλλειψη αγοράς αξιών για τις μικρομεσαίες επιχειρήσεις:
 - ανεπαρκής αριθμός γραφείων που φέρνουν σε επαφή τους ιδιώτες επενδυτές με τις μικρομεσαίες επιχειρήσεις·
 - έλλειψη κατάλληλων διαύλων εξόδου για τις ιδιωτικές εταιρείες «συμμετοχής»·
 - κακή λειτουργία των ανοικτών αγορών μετοχών «over the counter».

Η μελέτη των προβλημάτων των μικρομεσαίων επιχειρήσεων στα επί μέρους κράτη μέλη δείχνει ότι παντού αντιμετωπίζονται τα ίδια προβλήματα. Στην ανακοίνωση της Επιτροπής αναφέρονται και οι διαφορές σχετικά με την έλλειψη προθυμίας των τραπεζών να αναλάβουν κινδύνους.

Τα κοινά χαρακτηριστικά των χρηματοοικονομικών προβλημάτων που αντιμετωπίζουν οι μικρομεσαίες επιχειρήσεις στα κράτη μέλη της ΕΕ δικαιολογούν γι' αυτό την λήψη κοινοτικών μέτρων για τη χρηματοδότηση των μικρομεσαίων επιχειρήσεων, μέτρα τα οποία θα συμβάλουν στην επίλυση των χρηματοοικονομικών προβλημάτων που αντιμετωπίζουν οι μικρομεσαίες επιχειρήσεις στην Ευρωπαϊκή Ένωση.

2.3.2. Η δημιουργία θέσεων απασχόλησης μέσω της ίδρυσης και διατήρησης βιώσιμων μικρομεσαίων επιχειρήσεων

Σήμερα αναγνωρίζεται πλέον ευρύτατα η ουσιαστική συμβολή των ΜΜΕ στην οικονομική ανάπτυξη και στην απασχόληση. Σε όλη την επικράτεια της Ένωσης λειτουργούν περίπου 14,7 εκατομμύρια πολύ μικρές επιχειρήσεις (με 0 – 9 εργαζομένους) ενώ το σύνολο των ΜΜΕ (με 0 – 499) εργαζομένους απαρτίζεται από περίπου 15,8 εκατομμύρια επιχειρήσεις. Σε ολόκληρο τον τομέα των ΜΜΕ απασχολούνται σχεδόν 68 εκατομμύρια εργαζόμενοι, δηλαδή το 72% των εργαζομένων του ιδιωτικού μη πρωτογενή τομέα (ο γεωργικός τομέας δεν συμπεριλαμβάνεται). Το μέγεθος των επιχειρήσεων αυτών διαφέρει από κράτος μέλος σε κράτος μέλος από 4 εργαζομένους κατά μέσο όρο στην Ιταλία και την Ισπανία έως 10 εργαζομένους στο Λουξεμβούργο και την Ολλανδία (στοιχεία του 1990).

Κυρίως σε περιόδους οικονομικής ύφεσης ο ρυθμός της απασχόλησης σε ΜΜΕ φαίνεται πολύ σταθερός. Η μείωση της

(¹) The European Observatory for SME's, Second Annual Report, April 1994 by the European Network for SME Research and co-ordinated by EIM, Zoetemeer, The Netherlands, ISBN 90-371-0499-1.

απασχόλησης στις ΜΜΕ πραγματοποιείται με βραδύτερο ρυθμό απ' ό,τι στις μεγάλες επιχειρήσεις, αλλά και η δημιουργία νέων θέσεων απασχόλησης σε περιόδους οικονομικής ανάκαμψης επιτυγχάνεται ταχύτερα απ' ό,τι στις μεγάλες επιχειρήσεις.

Για τους λόγους αυτούς, στη Λευκή Βίβλο «Ανάπτυξη, Ανταγωνιστικότητα, Απασχόληση» του Προέδρου της Επιτροπής Delors, τονίζεται η ανάγκη προώθησης της ανάπτυξης των ΜΜΕ. Τα κυριότερα στοιχεία για το σκοπό αυτό, ακόμη και σε κοινοτικό επίπεδο, είναι, σύμφωνα με τη Λευκή Βίβλο το θέμα της χρηματοδότησης και η βελτίωση της πρόσβασης σε πηγές χρηματοδότησης και δανειοδοτικές διευκολύνσεις⁽¹⁾.

Η Ευρωπαϊκή Ένωση οφείλει να προσφέρει στις μικρομεσαίες βιώσιμες επιχειρήσεις, οι οποίες επιθυμούν να επεκταθούν και έχουν τις απαραίτητες δυνατότητες ανάπτυξης και, κατά συνέπεια, την ευκαιρία να δημιουργήσουν θέσεις απασχόλησης. Λόγω του κύκλου ζωής και των διάφορων φάσεων ζωής που διανύουν οι επιχειρήσεις, θα υπάρχουν πάντα επιχειρήσεις που θα αναπτύσσονται και θα καταλαμβάνουν έτσι τη θέση των επιχειρήσεων που διακόπτουν τις δραστηριότητές τους. Προϋπόθεση για την ανάπτυξη είναι οι χρηματοοικονομικές πτυχές. Το ερώτημα που τίθεται είναι επομένως αν μπορούν να προσφερθούν στις αναπτυσσόμενες αυτές επιχειρήσεις οι κατάλληλες μορφές χρηματοδότησης μέσω κατάλληλων πηγών χρηματοδότησης.

2.3.3. Η αυξανόμενη διεθνοποίηση των μικρομεσαίων επιχειρήσεων

Η αυξανόμενη ολοκλήρωση της εσωτερικής αγοράς θα παροτρύνει σε αυξανόμενο βαθμό τις ευρωπαϊκές μικρομεσαίες επιχειρήσεις να εντείνουν ή να μειώνουν τα συμφέροντα σε επιχειρήσεις σε άλλα, εκτός του ίδιου, κράτη μέλη. Παρατηρείται ήδη σήμερα μια αύξηση της εξαγωγικής δραστηριότητας (κυρίως οι άμεσες εξαγωγές) των μικρών επιχειρήσεων καθώς και η αύξηση του αριθμού διεθνών ενώσεων συνεργασίας, τόσο μεταξύ μικρών όσο και μεταξύ μεγάλων επιχειρήσεων.

Η εξέλιξη αυτή συνοδεύεται από την πραγματοποίηση επενδύσεων σε άλλα κράτη μέλη. Επομένως, τα οικονομικά συμφέροντα των μικρομεσαίων επιχειρήσεων, και κατά συνέπεια η ζήτηση για κεφάλαια χρηματοδότησης στο εξωτερικό, θα αυξηθούν σε αισθητό βαθμό.

Χρειάζεται επομένως να εντατικοποιηθούν τα κοινοτικά μέτρα και μέσα που μπορούν να συμβάλουν στη βελτίωση της οικονομικής κατάστασης των μικρών επιχειρήσεων. Τούτο καθίσταται ακόμη πιο αναγκαίο από το γεγονός ότι η μέση διάρκεια των προθεσμιών πληρωμής επεκτείνεται διαρκώς σε όλα τα κράτη μέλη όπως προέκυψε από μια πρόσφατη έρευνα.

2.3.4. Η διαφάνεια των υποδομών του χρηματοπιστωτικού τομέα στην Ευρωπαϊκή Ένωση και στα κράτη μέλη

Κάτω από το πρίσμα αυτό δεν έχει μόνον σημασία η προσφορά οικονομικών πόρων στο εσωτερικό (εθνικό και περιφερειακό επίπεδο) αλλά αποκτά ολοένα και μεγαλύτερη σημασία και η

προσφορά κεφαλαίων σε άλλα κράτη μέλη (σε εθνικό και περιφερειακό επίπεδο). Αυξανόμενη σημασία αποκτά επίσης και η ενημέρωση σχετικά με τις χρηματοοικονομικές διευκολύνσεις που προσφέρονται από την Ένωση στις μικρομεσαίες επιχειρήσεις.

Ειδικά οι μικρές επιχειρήσεις, οι οποίες δεν διαθέτουν, συνήθως, ειδικευμένο προσωπικό, αντιμετωπίζουν συχνά μεγάλες δυσκολίες όταν προσπαθούν να προσανατολιστούν, μέσα από ένα πλήθος ρυθμίσεων, προς τα κατάλληλα μέσα χρηματοδότησης και προς τον οργανισμό (δημόσιες αρχές, τράπεζες, χρηματαγορές) που διαχειρίζεται τα μέσα αυτά.

2.3.5. Οι καλές ανταγωνιστικές σχέσεις μεταξύ των κρατών μελών

Ένας από τους κυριότερους στόχους της πολιτικής της Ένωσης είναι η πρόληψη στρεβλώσεων του ανταγωνισμού μεταξύ των κρατών μελών. Η ανταγωνιστική αυτή πολιτική μεταξύ των κρατών μελών αφορά κυρίως τον τομέα σχετικά με τις οικονομικές και φορολογικές διευκολύνσεις. Η Ευρωπαϊκή Ένωση επιδιώκει να δημιουργήσει, με βάση τις κοινοτικές ρυθμίσεις σχετικά με την χορήγηση δημόσιων ενισχύσεων για μικρομεσαίες επιχειρήσεις, ένα πλαίσιο εντός του οποίου οι εθνικές αρχές θα έχουν τη δυνατότητα να παρέχουν βοήθεια σε μικρομεσαίες επιχειρήσεις.

Σε κοινοτικό επίπεδο διατίθενται πολυάριθμα χρηματοοικονομικά μέσα στα πλαίσια των επιμέρους πολιτικών. Στην Ανακοίνωση της Επιτροπής αναφέρονται ορισμένα χρηματοοικονομικά μέσα τα οποία μπορούν να χρησιμοποιηθούν για τη χρηματοδότηση μικρομεσαίων επιχειρήσεων αλλά δεν διευκρινίζεται σε ποιο βαθμό και με ποιά μορφή αξιοποιούνται τα χρηματοοικονομικά μέσα που διαθέτει η Ευρωπαϊκή Ένωση από τις μικρομεσαίες επιχειρήσεις.

Είναι εμφανές ότι για να διασφαλισθεί στην ΕΕ η διατήρηση ορθών σχέσεων από πλευράς ανταγωνισμού είναι αναγκαίο η Επιτροπή να συντονίζει σε μεγαλύτερο βαθμό τα χρηματοοικονομικά μέσα και ενδεχομένως να δημιουργήσει νέα. Τούτο σημαίνει ότι χρειάζεται η χάραξη κοινοτικής πολιτικής για τη χρηματοδότηση των μικρομεσαίων επιχειρήσεων.

3. Η αφετηρία για την λήψη μέτρων ευρωπαϊκού επιπέδου

3.1. Η έλλειψη τεχνογνωσίας των μικρομεσαίων επιχειρήσεων

3.1.1. Το ζήτημα της χρηματοδότησης των μικρών επιχειρήσεων είναι μια από τις πολλές πτυχές που πρέπει να προσέξει ο επιχειρηματίας. Συχνά ο μικρός, ανεξάρτητος επιχειρηματίας χαρακτηρίζεται ως ειδικός στον κλάδο του και λιγότερο ως διαχειριστής με πολύπλευρες ικανότητες. Ωστόσο, σε μια δυναμική εσωτερική αγορά, θα χρειαστεί να εξελιχθεί η ειδικότητα αυτή σε μια σύγχρονη διαχείριση επιχειρήσεων, ώστε να μπορεί η μικρή επιχείρηση να επιβιώσει μακροπρόθεσμα. Αυτό σημαίνει ότι χρειάζονται επενδύσεις στην ποιότητα και στις γνώσεις, (ειδικές γνώσεις, γνώσεις σχετικά με τη διοίκηση επιχειρήσεων, γλωσσικές γνώσεις, γνώσεις σχετικά με τη νομοθεσία άλλων χωρών, κλπ.), τόσο του ίδιου του επιχειρηματία όσο και του προσωπικού που απασχολεί. Σε αυτό το πλαίσιο αξίζει να τονισθεί για άλλη μια φορά η ανάγκη χάραξης μιας πολιτικής για την κατάλληλη αξιοποίηση των ανθρωπινων πόρων, κυρίως στις μικρές επιχειρήσεις, μέσω της υιοθέτησης, με τις αναγκαίες

(1) Λευκή Βίβλος «Ανάπτυξη, Ανταγωνιστικότητα, Απασχόληση» Δεκέμβριος 1993, Κεφάλαιο 2, Μέρος Β, παράγραφοι 2.6 και 2.7.

προσαρμογές, εμπειριών που έχουν αποκτηθεί σε μεγάλες επιχειρήσεις. Μια πιο επαγγελματική διοίκηση των ΜΜΕ σχετικά με την πολιτική προσωπικού και την εσωτερική οργάνωση, συμπεριλαμβάνει και μια πιο εντατική προσοχή της χρηματοδοτικής πτυχής της επιχείρησης. Οι επιχειρηματίες οφείλουν να διευρύνουν αδιάλειπτα τις γνώσεις τους σχετικά με το θέμα αυτό. Ο ρόλος της ΕΕ θα είναι να τους υποστηρίξει προς αυτή την κατεύθυνση.

3.1.2. Στο σημείο 67 της Ανακοίνωσης της Επιτροπής αντικατοπτρίζονται οι απόψεις της σχετικά με την κοινοτική πολιτική που πρέπει να αναπτυχθεί σχετικά με το θέμα αυτό. Σύμφωνα με τη θεώρηση αυτή η Κοινότητα οφείλει να στηρίζεται στις εθνικές και περιφερειακές διατάξεις των κρατών μελών. Η εφαρμογή νέων μέτρων για τη βελτίωση της επιχειρηματικής και οικονομικής τεχνογνωσίας στις επιχειρήσεις είναι δύσκολη. Η πιο κατάλληλη βοήθεια που μπορεί να παρασχεθεί σε μικρομεσαίες επιχειρήσεις είναι η μεταφορά εμπειριών που έχουν αποκτηθεί σε τοπικό επίπεδο.

Η ΟΚΕ συμφωνεί με τις απόψεις αυτές, αλλά τονίζει ότι η ΕΕ θα πρέπει να παροτρύνει τα κράτη μέλη να καταβάλουν μεγαλύτερες προσπάθειες για την διεύρυνση των γνώσεων των επικεφαλής ΜΜΕ, τόσο σχετικά με τις χρηματοοικονομικές, όσο και με τις διοικητικές πτυχές της επιχείρησης. Ο στόχος αυτός μπορεί να επιτευχθεί μέσω της χορήγησης ενισχύσεων της ΕΕ προς τα κράτη μέλη και έμμεσα προς τις ΜΜΕ. Τα χρήματα αυτά μπορούν να χρησιμοποιηθούν από τα κράτη μέλη για την ανάπτυξη προγραμμάτων παροχής συμβουλών και κατάρτισης των επιχειρηματιών. Παρόμοιες «άυλες» επενδύσεις στη βελτίωση των διοικητικών ικανοτήτων των επιχειρηματιών αποτελούν πιο εποικοδομητική συμβολή απ'ό,τι μια μοναδική οικονομική ενίσχυση.

3.2. Η έλλειψη εγγυήσεων που μπορούν να προσφέρουν οι μικρομεσαίες επιχειρήσεις

3.2.1. Κάθε χρηματοδότης ζητά εκτός από πληροφορίες σχετικά με τις προβλέψεις κερδών και την ύπαρξη υψηλών επιχειρηματικών ικανοτήτων, καθώς και την παροχή εγγυήσεων για τη χρηματοδότησή του.

Πολλές μικρομεσαίες επιχειρήσεις στην Ευρωπαϊκή Ένωση δεν είναι σε θέση να παράσχουν αυτές τις τραπεζικές εγγυήσεις. Σε αυτό προστίθεται και το γεγονός ότι σε ορισμένα κράτη μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης οι τράπεζες αποφεύγουν την ανάληψη κινδύνων. Οι τράπεζες δικαιολογούν τη στάση αυτή με τις οικονομικές υποχρεώσεις που έχουν έναντι των καταθετών τους. Η ΟΚΕ κρίνει, ωστόσο, σε αυτό το πλαίσιο ότι οι τράπεζες δίνουν υπερβολική έμφαση στην πτυχή της ύπαρξης εγγυήσεων και ενέχυρων. Με λύπη διαπιστώνεται επίσης ότι δεν εξετάζεται πλέον αν η επιχείρηση που ζητά την πίστωση έχει μεσοπρόθεσμες ή μακροπρόθεσμες προοπτικές ανάπτυξης.

3.2.2. Ορισμένα κράτη μέλη αποτελούν εξαίρεση από την κατάσταση αυτή, διότι στα κράτη αυτά λειτουργούν χρηματοπιστωτικοί οργανισμοί με τη μορφή συστημάτων αμοιβαίων εγγυήσεων με σκοπό την παροχή εγγυήσεων για την δανειοδότηση ΜΜΕ. Στην Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας λειτουργούν ήδη από μια δεκαετία «Bürgschaftsbanken» και στη Γαλλία «sociétés de cautionnement mutuel». Με την υποστήριξη της Ευρωπαϊκής Επιτροπής επιτεύχθηκε πριν από μερικά χρόνια η ίδρυση Ευρωπαϊκού Συνδέσμου παρόμοιων συστημάτων αμοιβαίων εγγυήσεων και καταβλήθηκαν προσπάθειες

να ιδρυθούν παρόμοια συστήματα στις χώρες όπου υπάρχει ανάγκη. Η ΟΚΕ, στη γνωμοδότησή της⁽¹⁾ σχετικά με το θέμα αυτό τόνισε τον ρόλο που διαδραματίζουν παρόμοια συστήματα αμοιβαίων εγγυήσεων και υποστήριξε ένθερμα τις σχετικές δραστηριότητες της ΟΚΕ.

3.2.3. Η ΟΚΕ συνιστά γι' αυτό στα κράτη μέλη να θεσπίσουν ρυθμίσεις ασφάλειας ή εγγυήσεων ως μέσο της πολιτικής για τη χρηματοδότηση επιχειρήσεων χωρίς πλήρεις τραπεζικές εγγυήσεις. Η μακροχρόνια εμπειρία που έχει αποκτηθεί στις Κάτω Χώρες αποδεικνύει ότι μέσω παρόμοιων συμφωνιών μπορούν να χορηγηθούν οι αναγκαίες πιστώσεις για τις επενδύσεις παρά το γεγονός ότι δεν υπάρχουν ικανοποιητικές τραπεζικές εγγυήσεις. Επιπλέον, η Επιτροπή θα μπορούσε να εξετάσει την εφαρμογή ευρωπαϊκής ρύθμισης ασφαλειών με σκοπό τη χρηματοδότηση των επενδύσεων σε επιχειρήσεις από διάφορα κράτη μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης οι οποίες συνεργάζονται.

3.3. Η οικονομική αυτονομία των μικρομεσαίων επιχειρήσεων

Πολύαριθμες μικρές και μεσαίες επιχειρήσεις αποδίδουν εξαιρετική σημασία στην ανεξαρτησία τους. Οι μικρομεσαίες επιχειρήσεις στις οποίες προτείνεται επισφαλές κεφάλαιο διατάζουν να δεχθούν την λύση αυτή επειδή φοβούνται μήπως χάσουν την ανεξαρτησία τους ή μήπως περιορισθεί η ανεξαρτησία τους. Οι κάτοχοι μεριδίων επιθυμούν σε τελική ανάλυση να συμμετέχουν στις αποφάσεις καθώς και στα κέρδη. Ο ιδιοκτήτης ή ο κύριος κάτοχος των μεριδίων της επιχείρησης δεν συμφωνεί πάντα. Η προσπάθεια για την διασφάλιση της οικονομικής ανεξαρτησίας μπορεί ακόμη να παροτρύνει τους ιδιοκτήτες να παραιτηθούν από επενδύσεις σε επικερδή σχέδια. Η στάση αυτή έχει άμεση σχέση με τη νοοτροπία των επιχειρηματιών οι οποίοι στις περισσότερες περιπτώσεις αρνούνται τη συμμετοχή τρίτων.

Συχνά όμως οι επιχειρηματίες δεν γνωρίζουν επαρκώς ότι η απώλεια της οικονομικής ανεξαρτησίας έχει και ορισμένες θετικές πτυχές (όπως χρηματοδότηση της επέκτασης της επιχείρησης, ενίσχυση της οικονομικής δομής, βελτίωση της φήμης, αυξημένη ρευστότητα κεφαλαίων).

Ωστόσο, η αντίληψη των ΜΜΕ σχετικά με την ανεξαρτησία τους έχει μεταβληθεί έντονα κατά τα τελευταία χρόνια.

Συχνά λαμβάνουν πλέον θετική στάση σχετικά με τη συνεργασία. Η συνεργασία βελτιώνει την θέση των επιχειρηματιών στην αγορά καθώς και την ανταγωνιστική θέση των επιχειρήσεων. Βελτιώνει επίσης την αποτελεσματικότητά τους στην αγορά επειδή οι επιχειρήσεις αυτές αποτελούν δίκτυο επιχειρήσεων και οργανισμών από τις οποίες απορρέει πρόσθετη αξία. Πριν από μία δεκαετία οι επιχειρηματίες ήταν ακόμη διστακτικοί ως προς την λήψη δανείων από τράπεζες. Μέσω της συνεργασίας και της ανάληψης πιστώσεων οι επιχειρηματίες κατόρθωσαν να δημιουργήσουν καλύτερες προοπτικές και να ενισχύσουν τη θέση τους στον ανταγωνισμό.

(1) «Ο ρόλος των συστημάτων αμοιβαίων εγγυήσεων στη χρηματοδότηση των ΜΜΕ στην Ευρωπαϊκή Κοινότητα» γνωμοδότηση της ΟΚΕ της 29. 4. 1992, CES 492/92, εισηγητής: ο κ. E. Muller.

Η ΟΚΕ κρίνει ότι οι ιδιοκτήτες μικρομεσαίων επιχειρήσεων θα πρέπει να ενημερωθούν σε μεγαλύτερο βαθμό για τα πλεονεκτήματα που προσφέρει η προσέλκυση επισφαλών κεφαλαίων από τρίτους. Οι τράπεζες και οι χρηματοδοτικοί οργανισμοί καλούνται να συμμετέχουν εντονότερα με επισφαλές κεφάλαιο στις δραστηριότητες των μικρομεσαίων επιχειρήσεων.

3.4. Οι ιδρυτές επιχειρήσεων

Στα περισσότερα κράτη μέλη οι ιδρυτές επιχειρήσεων αντιμετωπίζουν δυσκολίες για τη χορήγηση οικονομικών μέσων κυρίως σε περιόδους οικονομικής ύφεσης. Σε περιόδους ύφεσης χρηματοπιστωτικοί οργανισμοί άλλοι εκτός από ιδιωτικούς οργανισμούς «συμμετοχής», τράπεζες καθώς και οι επιχειρήσεις εκχώρησης και αγοράς απαιτήσεων και χρηματοδοτικής μίσθωσης διατάζουν περισσότερο να χορηγήσουν κεφάλαια σε νεο-ιδρυθείσες επιχειρήσεις. Η στάση αυτή οφείλεται στην απώλεια μεριδίων κατά τη χορήγηση κεφαλαίων σε νεο-ιδρυθείσες επιχειρήσεις στο πρόσφατο παρελθόν.

Σε όλα τα κράτη μέλη το κόστος για την παροχή συμβουλών και την υποστήριξη νέων επιχειρήσεων είναι εξαιρετικά υψηλό. Πολλές από τις επιχειρήσεις αυτές διατάζουν γι' αυτό να χρησιμοποιήσουν τις εν λόγω υπηρεσίες.

Για τον λόγο αυτό πολλές επιχειρήσεις ιδρύονται με περιορισμένο κεφάλαιο με αποτέλεσμα να περιορίζονται έντονα οι μελλοντικές τους δυνατότητες, γεγονός το οποίο αποδεικνύεται πολύ σύντομα. Η ΟΚΕ τονίζει σ' αυτό το πλαίσιο για άλλη μια φορά ότι έχει εξαιρετική σημασία να είναι προετοιμασμένος ο νέος επιχειρηματίας σχετικά με τις γνώσεις που χρειάζεται για να υλοποιήσει τα σχέδιά του. Για να επιτευχθεί ένα ρεαλιστικό επιχειρηματικό σχέδιο είναι αναγκαία προϋπόθεση να υπάρχει κατάλληλη κατάρτιση και προετοιμασία. Παρόμοιο σχέδιο πρέπει να αποτελεί τη βάση κάθε νέας επιχείρησης. Το σχέδιο αυτό δείχνει αφενός τις δυνατότητες που έχει η νέα επιχείρηση στην αγορά και συγχρόνως αποτελεί σημαντικό μέσο διαχείρισης της επιχείρησης ακόμα και για τη χορήγηση πιστώσεων.

Η ΟΚΕ ζητεί να δοθεί εκ μέρους των τραπεζών ιδιαίτερη σημασία στη χρηματοδότηση νέων επιχειρήσεων ακόμη και σε περιόδους οικονομικής ύφεσης. Ιδιαίτερα κατά την επεξεργασία αιτήσεων δανειοδότησης νέων επιχειρηματιών που αρχίζουν την επιχειρηματική τους δραστηριότητα και μεταξύ των οποίων εμφανίζονται σε αυξανόμενο βαθμό γυναίκες, χρειάζεται μεγαλύτερη υποστήριξη ενώ, συγχρόνως, είναι απαραίτητο να εκτιμηθούν οι τεχνολογικές δυνατότητες και οι ικανότητες καινοτομίας της νέας επιχείρησης.

Η ΟΚΕ προτείνει επίσης να χορηγηθεί οικονομική βοήθεια για την κάλυψη του υψηλού κόστους συμπαράστασης και παροχής συμβουλών των μικρομεσαίων επιχειρήσεων.

Η ΟΚΕ τονίζει ιδιαίτερα την ανάγκη υποστήριξης και παροχής συμβουλών σε νέες επιχειρήσεις. Αυτή η κατηγορία επιχειρήσεων αντιμετωπίζει ιδιαίτερα προβλήματα κατά τα πρώτα χρόνια λειτουργίας τους, προβλήματα που δεν λαμβάνονται έως σήμερα επαρκώς υπόψη. Προτείνεται να καλυφθεί εν μέρει το κόστος που συνεπάγεται η παροχή συμβουλών και πληροφοριών τόσο με κοινοτικά (π.χ. νέα κοινοτική πρωτοβουλία υπέρ των ΜΜΕ όσο και με εθνικά οικονομικά μέσα).

3.5. Η διασυνοριακή μεταφορά μικρών ποσών

3.5.1. Μία οικονομική πτυχή της οικονομικής δραστηριότητας σε διεθνές και ευρωπαϊκό επίπεδο η οποία έχει παραμεληθεί έως σήμερα είναι η διασυνοριακή μεταφορά σχετικά μικρών ποσών (2 500 - 10 000 Ecu). Προβλήματα δημιουργούν κυρίως η διάρκεια, το κόστος και η έλλειψη διαφάνειας των μεταφορών αυτών. Οι μικρομεσαίες επιχειρήσεις είναι κυρίως εκείνες που μεταβιβάζουν συχνότερα από ό,τι οι μεγάλες επιχειρήσεις σχετικά μικρά ποσά.

Η ΟΚΕ καλεί την Ευρωπαϊκή Ένωση να φροντίσει σε συνεργασία με τον τραπεζικό τομέα βραχυπρόθεσμα για την εξάλειψη των τεχνικών εμποδίων κατά τις διασυνοριακές μεταφορές κεφαλαίων και κυρίως μικρών κεφαλαίων και να λάβει μέριμνα ώστε να περιοριστεί το κόστος της μεταφοράς μικρών κεφαλαίων. Οι Επίτροποι κα. Scrivener και κ. Vanni d' Archirafi πρότειναν μία πρωτοβουλία με την οποία αυξάνεται η διαφάνεια παρόμοιων μεταβιβάσεων και αντιμετωπίζεται συγχρόνως το πρόβλημα της διπλής καταβολής των εξόδων⁽¹⁾. Η ΟΚΕ προτίθεται να εξετάσει το θέμα αυτό σε άλλη γνωμοδότηση.

3.5.2. Σε αυτό το πλαίσιο η ΟΚΕ υπενθυμίζει και το πρόβλημα της καθυστερημένης πληρωμής λογαριασμών. Η αρνητική αυτή πρακτική επιβαρύνει κυρίως τις μικρομεσαίες επιχειρήσεις που είναι προμηθευτές. Γι' αυτό η ΟΚΕ περιμένει με ενδιαφέρον την αντίδραση της Επιτροπής στη γνωμοδότηση της ΟΚΕ.

3.6. Αγορά κεφαλαίων

3.6.1. Η Επιτροπή επισημαίνει στην Ανακοίνωσή της ότι σε πολλά κράτη μέλη αντιμετωπίζεται το πρόβλημα της έλλειψης κατάλληλων διαύλων εξόδου για τις ιδιωτικές εταιρείες συμμετοχής.

Επιπλέον στην έκθεση διαπιστώνεται ότι δεν λειτουργούν σωστά οι ανοικτές αγορές μετοχών σε ό,τι αφορά τις μικρομεσαίες επιχειρήσεις.

Αυτό σημαίνει ότι οι μικρομεσαίες επιχειρήσεις διαθέτουν μόνο μία περιορισμένη αγορά κεφαλαίων για την πρόσβαση σε εξωτερικό επισφαλές κεφάλαιο.

Για να καλυφθεί η έλλειψη αυτή σε ό,τι αφορά τη χρηματοπιστωτική υποδομή που διατίθεται στις μικρομεσαίες επιχειρήσεις τονίζεται ότι θα πρέπει να εξετασθεί η δυνατότητα δημιουργίας μιας οργανωμένης αγοράς κεφαλαίων για τις μικρομεσαίες επιχειρήσεις.

Κατά τα τελευταία χρόνια ορισμένα κράτη μέλη έλαβαν πρωτοβουλίες προς αυτή την κατεύθυνση. Οι πρωτοβουλίες αυτές βρίσκονται εν μέρει σε δοκιμαστικό και εν μέρει σε αρχικό στάδιο.

Η ΟΚΕ κρίνει ότι η Ευρωπαϊκή Ένωση πρέπει να στηρίζει παρόμοιες πρωτοβουλίες.

(1) «Transparence et qualité d'exécution des paiements transfrontaliers», Communication de M. Vanni d' Archirafi et Mme Scrivener, Bruxelles, 2. 12. 1993, 0/93/358.

3.6.2. Η έλλειψη οργανωμένης αγοράς κεφαλαίων για τις μικρομεσαίες επιχειρήσεις οφείλεται μάλλον στο γεγονός ότι τα χρηματιστήρια αξιών στην Ευρωπαϊκή Ένωση στα οποία πωλούνται και αγοράζονται μετοχές μικρομεσαίων επιχειρήσεων όπως η Third Market στην Αγγλία ή η Parallelmarkt στην Ολλανδία, μεταβλήθηκαν σε χρηματιστήρια αξιών με αυστηρότερους όρους πρόσβασης στους οποίους δεν ανταποκρίνονται μικρομεσαίες επιχειρήσεις και συχνά ακόμη και μεγάλες επιχειρήσεις.

Η απώλεια των εθνικών αυτών αγορών κεφαλαίων θα μπορούσε να καλυφθεί με τη δημιουργία ευρωπαϊκών οργανωμένων αγορών κεφαλαίων για τις μικρομεσαίες επιχειρήσεις. Το πλεονέκτημα παρόμοιας αγοράς είναι ότι η προσφορά για συμμετοχές σε μικρομεσαίες επιχειρήσεις και η ζήτηση για παρόμοιες συμμετοχές υλοποιείται σε ικανοποιητικό αριθμό. Αυτό ευνοεί τη ρευστότητα των μετοχών.

Η ΟΚΕ καλεί επειγόντως την Ευρωπαϊκή Ένωση να εξετάσει τις δυνατότητες δημιουργίας μιας αναγνωρισμένης ευρωπαϊκής αγοράς, η οποία να προσφέρει στις ευρωπαϊκές επιχειρήσεις και κυρίως στις μικρές επιχειρήσεις, πρόσβαση σε κεφάλαια (κινδύνου).

3.7. Οι δυνατότητες πρόσβασης σε κεφάλαια των ευρωπαϊκών ταμείων

Η ΟΚΕ έχει διαπιστώσει επανειλημμένα ότι οι μικρομεσαίες επιχειρήσεις της Κοινότητας αξιοποιούν ανεπαρκώς τα διάφορα ευρωπαϊκά ταμεία γεγονός το οποίο οφείλεται στο πολύπλοκο των ρυθμίσεων στην έλλειψη διαφάνειας των ρυθμίσεων καθώς και στο γεγονός ότι οι μικρομεσαίες επιχειρήσεις έχουν περιορισμένη πρόσβαση στις πληροφορίες και επομένως δεν είναι ικανοποιητικά ενημερωμένες. Παρόμοια κατάσταση αντιμετωπίζεται και στις δημόσιες αγορές για την ανάθεση έργων, προμηθειών και για την παροχή υπηρεσιών.

Η ΟΚΕ ζητά γι' αυτό επειγόντως να απλουστευθούν οι δυνατότητες χρηματοδότησης για τις μικρομεσαίες επιχειρήσεις και να βελτιωθεί η σχετική πληροφόρηση.

Η βελτίωση της πληροφόρησης επιτυγχάνεται μέσω της ίδιας της ρύθμισης της οποίας τα αιτιολογικά σημεία περιλαμβάνουν παραδείγματα τα οποία καθιστούν την ρύθμιση πιο κατανοητή για τους επιχειρηματίες και τους συμβούλους.

3.8. Ευρωπαϊκό Ταμείο Επενδύσεων⁽¹⁾

3.8.1. Η ΟΚΕ επιδοκιμάζει το γεγονός ότι κατά τη συνάντηση Κορυφής στο Εδιμβούργο το Δεκέμβριο του 1992 συγκεκριμενοποιήθηκε η πρόταση της Επιτροπής να ενισχυθεί η οικονομική ανάπτυξη στην Ευρωπαϊκή Ένωση μέσω μιας νέας δυνατότητας δανείων με την ίδρυση του ευρωπαϊκού ταμείου επενδύσεων. Το ευρωπαϊκό ταμείο επενδύσεων διαθέτει κεφάλαια ύψους ενός δισεκατομμυρίου Ecu και προορίζεται για τις μικρομεσαίες επιχειρήσεις. Εν τω μεταξύ αποφασίστηκε να συσταθεί παράλληλα με το ταμείο αυτό και ένα μέσο επιδότησης των επιτοκίων για τις μικρομεσαίες επιχειρήσεις. Ωστόσο η ΟΚΕ εκφράζει την έκπληξη της για το γεγονός ότι το μέσο αυτό διατίθεται με τόσο μεγάλη καθυστέρηση.

⁽¹⁾ Η ΟΚΕ παραπέμπει σχετικά στη γνωμοδότησή της για το ρόλο της ΕΤΕ (εισηγητής ο κ. E. Muller), στην οποία εξετάζονται λεπτομερέστερα οι σχέσεις ΕΤΕ/ΜΜΕ (ΕΕ αριθ. C 133 της 16. 5. 1994).

Σύμφωνα με το μέσο αυτό οι τράπεζες οι οποίες λειτουργούν ως πράκτορες της Ευρωπαϊκής Τράπεζας Επενδύσεων χορηγούν πιστώσεις που προέρχονται από το ευρωπαϊκό ταμείο επενδύσεων και μπορούν να συνδέουν τις πιστώσεις με επιχορηγήσεις επιτοκίων οι οποίες δεν πρέπει να υπερβαίνουν 2 ποσοστιαίες μονάδες.

Σκοπός των πιστώσεων πρέπει να είναι οι επενδύσεις που δημιουργούν απασχόληση σε μικρομεσαίες επιχειρήσεις. Στην πράξη δεν αναμένεται να επιδράσει ουσιαστικά το μέσο αυτό στις μικρομεσαίες επιχειρήσεις στα επιμέρους κράτη μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Το χρηματοοικονομικό πρόβλημα των μικρομεσαίων επιχειρήσεων αφορά περισσότερο την πρόσβαση σε επισφαλές κεφάλαιο με την μορφή π.χ. μακροπρόθεσμων δανείων συμμετόχων. Το ευρωπαϊκό ταμείο επενδύσεων δεν φαίνεται να συμβάλλει στην επίλυση του προβλήματος αυτού.

Η ΟΚΕ καλεί επειγόντως όλους του αρμόδιους για την εφαρμογή της ρύθμισης αυτής δηλαδή το ευρωπαϊκό ταμείο επενδύσεων, την Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων και τους ενδιάμεσους εθνικούς φορείς να διευκολύνουν την πρόσβαση στη ρύθμιση αυτή για όλες μικρομεσαίες επιχειρήσεις, όχι μόνο τις μεσαίες αλλά και τις πολύ μικρές. Στην κατηγορία αυτή συμπεριλαμβάνονται και επιχειρήσεις με λιγότερους από 10 εργαζόμενους οι οποίες δύσκολα λαμβάνουν πληροφορίες για τις ρυθμίσεις της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Για να καταστεί εύκολη η πρόσβαση στη ρύθμιση η τελευταία θα πρέπει να είναι προσαρμοσμένη στις ανάγκες των επιχειρήσεων.

Τα εκτελεστικά όργανα της Ευρωπαϊκής Ένωσης πρέπει να λάβουν μέριμνα ώστε οι ενδιαφερόμενες επιχειρήσεις να απολαμβάνουν πλήρως τα οφέλη που προσφέρουν οι επιδοτήσεις επιτοκίων που χορηγεί η ίδια η Ευρωπαϊκή Ένωση.

3.8.2. Τέλος, εξετάζεται άλλη μία πτυχή της πρόσβασης των μικρομεσαίων επιχειρήσεων σε χρηματοοικονομικές ρυθμίσεις. Έχει γι' αυτό σημασία αν πρόκειται για επιχειρήσεις με ορισμένες εκατοντάδες εργαζόμενους έως 500 εργαζόμενους κατ' ανώτατο όριο ή για επιχειρήσεις με λιγότερους από 25 εργαζόμενους. Πριν από δύο χρόνια περίπου διαπιστώθηκε σε σχετική έκθεση της Επιτροπής⁽²⁾ ότι ο προσδιορισμός του όρου μικρομεσαία επιχείρηση εξαρτάται από την ομάδα για την οποία προορίζεται ένα χρηματοδοτικό μέσο.

Μικρότερες επιχειρήσεις έχουν επομένως μικρότερες δυνατότητες πρόσβασης σε ρυθμίσεις των Βρυξελλών απ' ότι μεγάλες επιχειρήσεις.

Αν επιδιώκεται πράγματι η προσέγγιση των πολύ μικρών μικρομεσαίων επιχειρήσεων μέσω οικονομικών ρυθμίσεων θα πρέπει κατά την εφαρμογή των ρυθμίσεων αυτών να λαμβάνονται υπόψη οι δυσκολίες πρόσβασης των μικρομεσαίων επιχειρήσεων.

3.9. Η χρηματοοικονομική υποδομή των μικρομεσαίων επιχειρήσεων

Στα πλαίσια της χρηματοδότησης των μικρομεσαίων επιχειρήσεων αφενός πρέπει να επιδιωχθεί μία όσο το δυνατό ευρύτερη προσφορά στις αγορές κεφαλαίων με την ευρύτερη έννοια και αφετέρου η βελτίωση των δυνατοτήτων χρηματοδότησης μικρομεσαίων επιχειρήσεων με ίδιο κεφάλαιο. Έχει ωστόσο αποδειχθεί στην πράξη ότι ιδιαίτερα η προσφορά επισφαλών κεφαλαίων δεν γίνεται με ιδιαίτερη διαφάνεια. Αντιθέτως διαπιστώθηκε επανειλημμένα ότι τα κεφάλαια διατίθενται σε ικα-

⁽²⁾ Έκθεση της Επιτροπής προς το Συμβούλιο σχετικά με τον προϋπολογισμό των ΜΜΕ η οποία αφορά το πλαίσιο των κοινοτικών δράσεων (έγγρ. SEC(92)351 τελ.) Βρυξέλλες, 29. 4. 1992.

νοποιητικό ύψος. Ωστόσο η πρόσβαση των κεφαλαίων αυτών είναι δυνατή μόνο μέσω ανεπίσημων δικτύων, προσώπων και θεσμών.

Επιπλέον δεν είναι αρκετά σαφές ποιές μορφές χρηματοδότησης σε ποιά έκταση και με ποιούς όρους προσφέρονται. Επίσης παραμένει ανοικτό και το θέμα αν και πως διασυνδέονται τα δίκτυα αυτά μεταξύ τους. Είναι ωστόσο αδύνατο να σχηματισθεί συνολική εικόνα για την γενική προσφορά. Οι μεγάλες επιχειρήσεις δεν αντιμετωπίζουν κατά κανόνα δυσκολίες να προσανατολιστούν εντός των δικτύων αυτών. Για τους διευθυντές μικρομεσαίων επιχειρήσεων τα πράγματα είναι ωστόσο διαφορετικά.

3.10. Ιδιώτες επενδυτές

3.10.1. Κατά παράδοση οι ιδιώτες διαδραματίζουν σημαντικό ρόλο κατά τη χρηματοδότηση των μικρομεσαίων επιχειρήσεων. Το γεγονός αυτό δεν αντικατοπτρίζεται ωστόσο στην πολιτική των αρχών των διαφόρων κρατών μελών. Έχει ωστόσο μεγάλη σημασία να διατηρηθεί αυτή η σημαντική κατηγορία χρηματοδοτών των μικρομεσαίων επιχειρήσεων.

Η ομάδα των ιδιωτών χρηματοδοτών των μικρομεσαίων επιχειρήσεων μπορούν να διαχωρισθούν σε κατηγορίες και έχουν συγκεκριμένα χαρακτηριστικά. Πρόκειται πάντοτε για ιδιώτες χρηματοδότες. Οι επενδυτές αυτοί δεν είναι δηλαδή σε καμία περίπτωση θεσμικοί επενδυτές δηλαδή συνταξιοδοτικά ταμεία ή ασφαλιστικές εταιρείες αλλά ούτε ιδιωτικές εταιρείες χαρτοφυλακίου.

Οι ιδιώτες επενδυτές διαχωρίζονται στις ακόλουθες κατηγορίες:

- οι λεγόμενοι άτυποι επενδυτές
- οι παθητικοί επενδυτές μέσου μεγέθους, και
- παθητικοί ιδιώτες μικρού μεγέθους.

3.10.2. Οι ιδιώτες χρηματοδότες που επενδύουν μεγάλα κεφάλαια είναι συνήθως οι λεγόμενοι άτυποι επενδυτές. Συνήθως αυτοί η κατηγορία επενδυτών συμμετέχει δραστήρια στην διαχείριση της επιχείρησης που χρηματοδοτεί. Δεν διαθέτουν μόνο τα κεφάλαια αλλά παρέχουν και συμβουλές. Οι άτυποι επενδυτές μπορούν να χαρακτηρισθούν συνολικά ως ενεργοί ιδιώτες χρηματοδότες μέσου μεγέθους.

3.10.3. Μια άλλη ομάδα αποτελούν οι παθητικοί ιδιώτες επενδυτές μέσου μεγέθους. Οι χρηματοδότες αυτοί επενδύουν υψηλά κεφάλαια αλλά δεν ενδιαφέρονται για τη συμμετοχή στη διαχείριση της επιχείρησης.

3.10.4. Τέλος υπάρχει και η ομάδα των παθητικών μικρών ιδιωτών επενδυτών οι οποίοι επιθυμούν να επενδύουν μόνο μικρά ποσά στην επιχείρηση. Πρόκειται για άτομα που έχουν αποταμιεύσει σημαντικά κεφάλαια σε δημόσιους οργανισμούς ή διαθέτουν σημαντικά κεφάλαια.

Στους ιδιώτες επενδυτές μικρών κεφαλαίων συγκαταλέγονται μεταξύ άλλων τα μέλη της οικογένειας οι φίλοι και οι γνωστοί των επιχειρηματιών, δηλαδή οι παραδοσιακοί χρηματοδότες των μικρομεσαίων επιχειρήσεων. Έως σήμερα δεν έχει εξετασθεί το ερώτημα πόσοι από τους επενδυτές αυτούς συμμετέχουν σε επισφαλή κεφάλαια της μικρομεσαίας επιχείρησης.

Ωστόσο μπορεί να θεωρηθεί δεδομένο ότι αυτή η ομάδα επενδυτών έχει ολόένα και λιγότερη σημασία για τις μικρομεσαίες επιχειρήσεις χωρίς όμως αυτό να σημαίνει ότι ο ρόλος που διαδραματίζουν για τις μικρομεσαίες επιχειρήσεις είναι αμελητέος. Το γεγονός ότι δεν γνωρίζουμε τίποτα συγκεκριμένο για το μέγεθος της κατηγορίας αυτής σημαίνει ότι έως σήμερα δεν έχει διερευνηθεί η σημασία της ομάδας αυτής για τη χρηματοδότηση μικρομεσαίων επιχειρήσεων και ο ρόλος που διαδραματίζει ήδη σήμερα.

3.10.5. Η ΟΚΕ ζητά γι' αυτό να δοθεί μεγαλύτερη σημασία σε αυτή την κατηγορία επενδυτών και να υπογραμμισθεί η σημασία τους για τη χρηματοδότηση των μικρομεσαίων επιχειρήσεων. Ιδιαίτερο ενδιαφέρον παρουσιάζει σχετικά το φαινόμενο των «Business Angels» το οποίο διαδίδεται διαρκώς. Πρόκειται για επιχειρηματίες ή πρώην επιχειρηματίες που είναι διατεθειμένοι να επενδύσουν σχετικά μικρά ποσά (στο Ηνωμένο Βασίλειο περίπου 50 000 λίρες Αγγλίας ανά επιχείρηση) σε νέες επιχειρήσεις με προοπτικές.

Επίσης κρίνεται αναγκαίο να εξετασθεί ποιές είναι οι προτιμήσεις των ιδιωτών στα κράτη μέλη σε ό,τι αφορά την επένδυση σε επισφαλή σχέδια και επιχειρήσεις και να διερευνηθούν επίσης οι επιθυμίες τους σχετικά με την σχέση κινδύνου οφέλους των επενδύσεων που πραγματοποιούν στις μικρομεσαίες επιχειρήσεις. Εξαιρούνται το Ηνωμένο Βασίλειο και οι Κάτω Χώρες για τις οποίες διατίθενται ορισμένα στοιχεία.

3.11. Οι επαγγελματίες επενδυτές και δημιουργία κεφαλαίων κινδύνου στις μικρομεσαίες επιχειρήσεις

3.11.1. Στο προηγούμενο κεφάλαιο εξετάστηκε η κατηγορία των μικρών επενδυτών. Τούτο αφήνει άθικτη την πολύ σοβαρή λειτουργία των επαγγελματιών επενδυτών οι οποίοι διαδραματίζουν σοβαρό ρόλο στην παροχή επικίνδυνων κεφαλαίων και πρέπει κανονικά να αποτελούν τον «σκληρό» πυρήνα μιας οργανωμένης «αγοράς κεφαλαίων» για μικρομεσαίες επιχειρήσεις. Οι επενδυτές αυτοί μπορούν να χαρακτηρισθούν ως εξής:

- επενδυτές που λειτουργούν για λίγο ή πολύ επαγγελματικούς λόγους,
- επενδυτές που διαθέτουν εμπειριστατωμένες γνώσεις στον τομέα αυτό,
- επενδυτές που εκτελούν καθήκοντα εποπτείας και διαθέτουν σ' αυτό το πλαίσιο σημαντικές συμμετοχές.

Στην κατηγορία αυτή συγκαταλέγονται οι άτυποι επενδυτές, οι παθητικοί επενδυτές μέσου μεγέθους, οι οργανισμοί επενδύσεων, οι τράπεζες, τα ταμεία επενδύσεων, τα ειδικευμένα ιδρύματα επενδύσεων και οι ιδιωτικές επιχειρήσεις επενδύσεων. Οι επενδυτές αυτοί χρειάζονται περισσότερες πληροφορίες για την επιχείρηση και τον κλάδο στον οποίο αναπτύσσεται η δραστηριότητά της αλλά και πληροφορίες για άλλες πτυχές που δεν ενδιαφέρουν τόσο τους ιδιώτες μικρούς επενδυτές.

3.11.2. Οι επιχειρήσεις που επιθυμούν να προσελκύσουν επισφαλή κεφάλαια μέσω της (οργανωμένης αγοράς κεφαλαίων) θα πρέπει να λάβουν υπόψη τα κριτήρια αυτά. Αυτό σημαίνει μεταξύ άλλων ότι θα πρέπει να παρέχονται σε τακτικά διαστήματα σχετικές πληροφορίες. Για παράδειγμα η επιχείρηση οφείλει να ενημερώνει διαρκώς τους μετόχους για την οικονομική εξέλιξη της επιχείρησης. Για το σκοπό αυτό απαιτείται τέλεια χρηματοοικονομική διαχείριση. Κατά συνέ-

πεια η οικονομική πολιτική δημόσιων σχέσεων και η οικονομική διαχείριση αποτελούν σημαντική πτυχή της πολιτικής που ακολουθεί μία επιχείρηση.

Η ΟΚΕ τονίζει με έμφαση ότι η χρηματοοικονομική λειτουργία της μικρομεσαίας επιχείρησης πρέπει να γίνεται με επαγγελματικό πνεύμα. Εάν διαπιστωθεί ότι δεν διατίθενται επαρκείς γνώσεις σχετικά με την χρηματοοικονομική λειτουργία της επιχείρησης θα πρέπει να γίνει η σχετική ενημέρωση καθώς και κατάλληλα μαθήματα. Στην επαγγελματική κατάρτιση των ανεξάρτητων επιχειρηματιών πρέπει να λαμβάνεται υπόψη ακόμη περισσότερο η λειτουργία αυτή.

3.12. Οι οργανισμοί επενδύσεων

Πολλοί οργανισμοί επενδύσεων στην Ευρωπαϊκή Ένωση επενδύουν ένα σχετικά μικρό μέρος των κεφαλαίων τους με ασφαλή τρόπο σε συνήθως μεγάλες και ισχυρές επιχειρήσεις. Τα υπόλοιπα κεφάλαια επενδύονται επί το πλείστον χωρίς την ανάληψη κινδύνων (ακίνητα, υποθήκες, ομόλογα κλπ.).

Από τους οργανισμούς επενδύσεων επιβάλλεται όμως να αναμένεται μεγαλύτερη προθυμία χρηματοδότησης μικρομεσαίων επιχειρήσεων.

Οι επενδυτές αυτοί δικαιολογούν την στάση τους λόγω των περιορισμένων κερδών που αποφέρουν οι επενδύσεις σε μικρομεσαίες επιχειρήσεις καθώς και λόγω των κινδύνων που συνδέονται με τις επενδύσεις αυτές. Σ' αυτό μπορεί κανείς να αντιπαραταθεί ότι τα έσοδα πολλών μικρομεσαίων επιχειρήσεων είναι αρκετά σημαντικά.

4. Φορολογικά μέσα

Ανεξάρτητα από τον παραπάνω κατάλογο άμεσων μέσων χρηματοδότησης σημαντικό ρόλο διαδραματίζει φυσικά και η φορολογική πολιτική των κρατών μελών για την οικονομική κατάσταση των μικρομεσαίων επιχειρήσεων. Σε πολλά κράτη μέλη έχουν θεσπισθεί για παράδειγμα φορολογικά μέτρα με σκοπό την ενθάρρυνση συγκεκριμένων δραστηριοτήτων των επιχειρήσεων με την μορφή φορολογικών απαλλαγών. Επιπλέον και το ύψος της φορολογίας επηρεάζει την ανταγωνιστική ικανότητα των επιχειρήσεων. Παρά το γεγονός ότι τα μέσα φορολογικού χαρακτήρα επίπτουν στην κατηγορία των άμεσων φόρων και κατά συνέπεια δεν εμπίπτουν στην αρμοδιότητα της Ευρωπαϊκής Ένωσης η ΟΚΕ κρίνει ότι είναι αναγκαίο να εξετασθεί και σε ευρωπαϊκό επίπεδο το χρηματοοικονομικό πρόβλημα των μικρομεσαίων επιχειρήσεων υπό το πρίσμα της φορολογίας. Για το λόγο αυτό η ΟΚΕ συγχάριζε την Επιτροπή για τη σημασία που έδωσε στο θέμα αυτό στην ανακοίνωσή της σχετικά με το στρατηγικό πρόγραμμα και την εσωτερική αγορά⁽¹⁾. Στο έγγραφο αυτό αποδίδεται ιδιαίτερη προσοχή στην ενίσχυση της αυτοχρηματοδότησης επιχειρήσεων που δεν έχουν την νομική μορφή της εταιρείας και οι οποίες είναι συνήθως πολύ μικρές επιχειρήσεις.

Στην ανακοίνωση εξετάζεται επίσης ιδιαίτερα το θέμα της φορολογίας κατά τη μεταβίβαση επιχειρήσεων. Η ΟΚΕ κρίνει ότι στην ανακοινωθείσα σύσταση που πρόκειται να εκδοθεί στον τομέα αυτό θα πρέπει να εξετασθεί και το θέμα της εξασφάλισης της ρευστότητας των κεφαλαίων επιχειρήσεων που μεταβιβάζονται. Συχνά παρόμοια μεταβίβαση πραγματοποιείται στους κόλπους της οικογένειας με αποτέλεσμα η φορολογική επιβάρυνση που προκύπτει για το λόγο αυτό να αποτελεί σοβαρή απειλή για την συνέχεια της ύπαρξης της επιχείρησης.

Τελικές παρατηρήσεις

Όπως προκύπτει από τις παραπάνω παρατηρήσεις το ζήτημα της χρηματοδότησης μικρομεσαίων επιχειρήσεων είναι πολυδιάστατο. Η συζήτηση που άρχισε πρόσφατα σε ευρωπαϊκό επίπεδο σχετικά με το θέμα αυτό θα πρέπει να στραφεί προς όλες τις σχετικές πτυχές και να επιλέξει το κατάλληλο επίπεδο στο οποίο μπορούν να επιλυθούν τα σχετικά προβλήματα. Στις περισσότερες περιπτώσεις πρέπει η ίδια η αγορά να προτείνει λύσεις κατά τέτοιο τρόπο ώστε να διευκολυνθεί η πρόσβαση μικρών επιχειρήσεων στις πηγές χρηματοδότησης.

Η ΟΚΕ έλαβε γνώση, με ενδιαφέρον, των αποτελεσμάτων της «Στρογγυλής Τράπεζας Προσωπικότητας του Τραπεζικού Τομέα» όπως περιλαμβάνονται στην έκθεση που υπέβαλε ο Επίτροπος Vanni d'Archirafi «προς μία κατάλληλη σύμπραξη μεταξύ των χρηματοδοτικών ιδρυμάτων και των ΜΜΕ». Παρά την σημασία που έχει για την εργασία των ενδιαφερομένων, η ΟΚΕ αισθάνεται ελαφρά απογοήτευση σε σχέση με τη «σκληρότητα» των συστάσεων της έκθεσης. Ακριβώς οι συστάσεις σχετικά με την τραπεζική πίστη και την ενίσχυση των ιδίων πόρων των ΜΜΕ φαίνονται περιορισμένες σε έκταση. Πράγματι η ίδια ευθύνη και αποστολή των τραπεζικών ιδρυμάτων δεν καθίσταται ανάγλυφη ή καθίσταται ανάγλυφη σε περιορισμένο βαθμό, ενώ ακριβώς στον ταπεινό κύκλο μια αλλαγή της νοοτροπίας είναι αναγκαία σε πολλές περιπτώσεις ώστε να εγκαταλειφθεί η στάση αποφυγής των κινδύνων και να δημιουργηθεί κλίμα πίστωσης στην αναπτυξιακή ικανότητα νέων πελατών. Είναι, εξάλλου, αξιοσημείωτο το γεγονός ότι οι τράπεζες τις οποίες αφορά η έκθεση αυτή, δηλώνουν και οι ίδιες ότι χρειάζεται να βελτιωθεί η ποιότητα των υπηρεσιών που προσφέρουν οι υπάλληλοί τους κατά την έγκριση αιτήσεων για δανειοδότηση μικρών επιχειρήσεων.

Οπωσδήποτε τούτο δεν θίγει τη σημασία που η ΟΚΕ αποδίδει στην πρωτοβουλία του μέλους της Επιτροπής η οποία του προτείνει τη συνέχιση των εργασιών με τη μορφή μιας Στρογγυλής Τράπεζας Προσωπικότητας από μη τραπεζικές σφαίρες, όπως ο τομέας επικίνδυνων κεφαλαίων, οι άτυποι επενδυτές και Business Angels, θεσμικοί επενδυτές καθώς και παράγοντες των κεφαλαιουχικών αγορών (δευτερογενείς και τριτογενείς αγορές).

Σε ορισμένες άλλες περιπτώσεις το πρόβλημα της χρηματοδότησης εμπίπτει περισσότερο στην αρμοδιότητα των κρατών μελών. Ωστόσο σε μεγάλο αριθμό τομέων χρειάζεται και η δραστηριοποίηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Οι τομείς αυτοί εξετάστηκαν στα παραπάνω σημεία της γνωμοδότησης. Σε ορισμένες περιπτώσεις επισωμάνθηκε η ανάγκη εκπαίδευσης των επιχειρηματιών και των εργαζομένων καθώς και η βελτίωση της ενημέρωσης και της πληροφόρησης. Για το σκοπό αυτό μπορεί να χρησιμοποιηθεί η πρόταση που υποβλήθηκε

(1) Ανακοίνωση της Επιτροπής προς το Συμβούλιο «Η αξιοποίηση των πλεονεκτημάτων της εσωτερικής αγοράς: στρατηγικό πρόγραμμα», έγγο. COM (93) 632 τελικό, Βρυξέλλες 22. 12. 1993.

πρόσφατα για μία κοινοτική πρωτοβουλία υπέρ των μικρομεσαίων επιχειρήσεων. Η ΟΚΕ κρίνει ωστόσο ότι οι προβληματικοί της χρηματοδότησης μικρομεσαίων επιχειρήσεων αφορά κυρίως μικρές επιχειρήσεις σε όλες τις περιοχές της Ένωσης. Στις περιπτώσεις στις οποίες οι κοινοτικές πρωτοβουλίες

περιορίζονται στην ενίσχυση συγκεκριμένων καθυστερημένων περιοχών θα πρέπει κατά τη γνώμη της ΟΚΕ να εξετασθεί σε ποιό βαθμό χρειάζονται συμπληρωματικά μέτρα ώστε να βελτιωθεί το επίπεδο των γνώσεων που διαθέτουν οι μικροί επιχειρηματίες.

Βρυξέλλες, 6 Ιουλίου 1994.

Η Πρόεδρος της

Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής

Susanne TIEMANN

Γνωμοδότηση για την πρόταση απόφασης του Συμβουλίου σχετικά με το πολυετές πρόγραμμα (1994-1996) εργασίας υπέρ των συνεταιρισμών, των ταμείων αλληλασφάλισης, των ενώσεων και των ιδρυμάτων στην Κοινότητα⁽¹⁾

(94/C 388/05)

Στις 10 Μαρτίου 1994, και σύμφωνα με το άρθρο 198 της Συνθήκης περί ιδρύσεως της Ευρωπαϊκής Κοινότητας, το Συμβούλιο αποφάσισε να ζητήσει τη γνωμοδότηση της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής για την ανωτέρω πρόταση.

Το τμήμα βιομηχανίας, εμπορίου, βιοτεχνίας και υπηρεσιών, στο οποίο ανατέθηκε η προετοιμασία των σχετικών εργασιών, επεξεργάστηκε τη γνωμοδότησή του στις 8 Ιουνίου 1994 με βάση έκθεση του κ. Ramaekers.

Κατά την 317η σύνοδο ολομέλειάς της (συνεδρίαση της 6ης Ιουλίου 1994), η Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή υιοθέτησε ομόφωνα την ακόλουθη γνωμοδότηση.

1. Εισαγωγή

1.1. Προτείνοντας το πρόγραμμα αυτό, η Επιτροπή ακολουθεί τους στόχους που διεκήρυξε στην ανακοίνωση του 1989 για τις «Επιχειρήσεις της κοινωνικής οικονομίας και την υλοποίηση της ευρωπαϊκής αγοράς χωρίς σύνορα»⁽²⁾. Η αιτιολογική έκθεση υπενθυμίζει ακριβώς ότι οι συνεταιρισμοί, τα ταμεία αλληλασφάλισης και οι ενώσεις, παρόλες τις ιδιαιτερότητές τους, συμμετέχουν πλήρως στην αγορά και στον κόσμο των επιχειρήσεων. Παράλληλα, ο ρόλος που μπορούν να διαδραματίσουν με στόχο την υπέρβαση της οικονομικής κρίσης στην Ευρώπη έχει πράγματι αναγνωρισθεί. Η κοινωνική οικονομία ανακτά ολόκληρη την αξία της και αναφέρεται ιδιαίτερα στο κεφάλαιο σχετικά με την απασχόληση της Λευκής Βίβλου της Επιτροπής, «Ανάπτυξη, ανταγωνιστικότητα, απασχόληση»⁽³⁾.

1.2. Η ΟΚΕ δεν μπορεί παρά να υποστηρίξει ένα παρόμοιο στόχο. Πάντοτε αναγνώριζε και υποστήριξε το σημαντικό ρόλο

που παίζουν οι συνεταιρισμοί, τα ταμεία αλληλασφάλισης και οι ενώσεις, στην οικονομική δραστηριότητα της Ευρώπης, στην ανάπτυξη των περιφερειών και τη συμβολή τους στην οικοδόμηση μιας κοινωνικής Ευρώπης. Και τούτο, τηρώντας ορισμένες αξίες που συνιστούν την ιδιαιτερότητα των επιχειρήσεων αυτών, δηλ. υπεροχή του ατόμου έναντι του κεφαλαίου, ελεύθερη ανάπτυξη του ατόμου, ελεύθερος συνεταιρισμός, δημοκρατική διαχείριση και αξίες της αυτονομίας και της ιδιότητας του πολίτη. Η ΟΚΕ εξάλλου, με διάφορες εκθέσεις ή γνωμοδοτήσεις της, συνέτεινε στην καλύτερη γνώση αυτού του τομέα και των αναγκών του⁽⁴⁾.

1.3. Η ΟΚΕ διερωτάται, εντούτοις, για τη διαδικασία που ακολουθήθηκε. Φαίνεται ότι κατά την προηγούμενη φάση κατάρτισης του προγράμματος δεν έγιναν διαβουλεύσεις με

⁽¹⁾ ΕΕ αριθ. C 87 της 24. 3. 1994, σ. 6.

⁽²⁾ Ανακοίνωση της Επιτροπής στο Συμβούλιο, έγγο. SEC(89) 2187 τελικό.

⁽³⁾ Ενημερωτικό δελτίο των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, Προσθήκη 6/93.

⁽⁴⁾ Βλέπε κυρίως τη γνωμοδότηση της ΟΚΕ σχετικά με την Ανακοίνωση της Επιτροπής στο Συμβούλιο «Οι επιχειρήσεις κοινωνικής οικονομίας και η υλοποίηση της Ευρωπαϊκής Αγοράς χωρίς σύνορα» (ΕΕ αριθ. C 332/1990) ή την έκθεση της ΟΚΕ του 1986 για «Τους συνεταιρισμούς, τα ταμεία αλληλασφάλισης και τις ενώσεις στην Κοινότητα».

ορισμένες σχετικές κατηγορίες στο βαθμό που αυτό ήταν επιθυμητό. Εξάλλου, ζητήθηκε η γνωμοδότηση της ΟΚΕ στις 10 Μαρτίου ενώ, από το Δεκέμβριο ήδη, είχε δημοσιευτεί στην Επίσημη Εφημερίδα (ΕΕ αριθ. C 332/93) δήλωση ενδιαφέροντος που περιλαμβάνει τους κύριους άξονες του προγράμματος αυτού. Δεν θα ήταν περισσότερο λογικό να συνέβαινε αυτό προηγουμένως;

2. Γενικές παρατηρήσεις

2.1. Αναφορά των ιδρυμάτων στον τίτλο του προγράμματος

2.1.1. Η ΟΚΕ διαπιστώνει ότι τα ιδρύματα συμπεριελήφθησαν στον τίτλο του προγράμματος μαζί με τους συνεταιρισμούς, τα ταμεία αλληλασφάλισης και τις ενώσεις. Η ΟΚΕ δεν μπορεί να αποσιωπήσει το γεγονός αυτό που εμπεριέχει την τάση για αναγνώριση των ιδρυμάτων αυτών ως τέταρτη ομοειδή κατηγορία, χωρίς να επιρρίπτει την ευθύνη στην Επιτροπή. Διερωτάται κατά πόσο αυτό είναι βάσιμο ή σκόπιμο.

2.1.2. Βέβαια, τα ιδρύματα δεν αποτελούν νέους οργανισμούς. Αναφέρονται στην 23η δήλωση που επισυνάπτεται στη Συνθήκη του Μάαστριχτ, συμμετέχουν στη χρηματοδότηση σχεδίων που αφορούν την ανάπτυξη των συνεταιρισμών, των ταμείων αλληλασφάλισης ή των ενώσεων. Όμως, μπορούμε να διερωτηθούμε σχετικά με το αν τούτο αφορά όλα τα ιδρύματα. Ο σκοπός, οι δραστηριότητες και η οργάνωση των ιδρυμάτων είναι εξαιρετικά ποικίλοι. Τα ιδρύματα χρησιμοποιούνται ορισμένες φορές ως νομικό ή φορολογικό ένδυμα από επιχειρήσεις στις οποίες, δεν αποτελούν προτεραιότητα οι αξίες που είναι κοινές για τους συνεταιρισμούς, τα ταμεία αλληλασφάλισης και τις ενώσεις.

2.1.3. Το νομικό καθεστώς των ιδρυμάτων ποικίλλει ανάλογα με την εκάστοτε χώρα και πολλές φορές δεν διακρίνεται από εκείνο που διέπει τις ενώσεις. Έτσι, στη Γαλλία το καθεστώς τους διαφέρει από το καθεστώς των ενώσεων, ενώ δεν συμβαίνει το ίδιο στο Βέλγιο. Είναι, εξάλλου, ενδεικτικό για το θέμα αυτό, ότι δεν υπάρχει σχέδιο καταστατικού ευρωπαϊκού ιδρύματος, αλλά ότι τα ιδρύματα αναφέρονται απλώς μαζί με το σχέδιο των ευρωπαϊκών ενώσεων ως νομικά πρόσωπα, τα οποία μπορεί να συμβάλουν στη σύσταση μιας ευρωπαϊκής ενώσεως.

2.1.4. Η ΟΚΕ θεωρεί ότι ένας παρόμοιος προσανατολισμός δεν μπορεί να γίνει χωρίς, τουλάχιστον, να διευκρινισθεί τι εννοούνται ως ιδρύματα που μπορούν να διεκδικήσουν μια θέση στον τομέα αυτό, και εάν πρέπει να θεωρηθούν ως η τέταρτη συνιστώσα.

2.2. Αμφισβημία μεταξύ συνεταιρισμών, ταμείων αλληλασφάλισης, ενώσεων και μικρομεσαίων επιχειρήσεων

2.2.1. Διατρέχοντας το περιεχόμενο του προγράμματος, δεν μπορεί παρά να διαπιστωθεί μια ορισμένη αμφισβημία μεταξύ των εν λόγω επιχειρήσεων και των μικρομεσαίων επιχειρήσεων.

Στην αιτιολογική έκθεση καθορίζεται ότι η «πλειονότητα των δομών του τομέα των συνεταιρισμών, των ταμείων αλληλασφάλισης και των ενώσεων αποτελείται από ΜΜΕ ή είναι στην υπηρεσία ΜΜΕ». Στη συνέχεια του κειμένου η ακόλουθη πρόταση μετριάξει τη θέση αυτή: «τέλος, στον τομέα αυτό συνυπάρχουν οντότητες οι οποίες δεν μπορούν σε καμία περίπτωση να θεωρηθούν όλες ως ΜΜΕ».

2.2.2. Μπορούμε να κατανοήσουμε ότι για στρατηγικούς και δημοσιονομικούς λόγους είναι απαραίτητη μια αναφορά στις ΜΜΕ, και είναι αλήθεια ότι ένας αριθμός συνεταιρισμών, π.χ. είναι ΜΜΕ. Αλλά δεν πρέπει γι' αυτό να υποτιμούνται οι συνεταιρισμοί, τα ταμεία αλληλασφάλισης και ενώσεις, με πιο σημαντικές διαστάσεις και να αποκλείονται εφόσον δρουν σύμφωνα με τα κοινοτικά και διεθνή πρότυπα και συμβάλλουν στη γενική δυναμική του τομέα των συνεταιρισμών, ταμείων αλληλασφάλισης και ενώσεων.

2.3. Ένα φιλόδοξο πρόγραμμα

2.3.1. Το πρόγραμμα είναι τεράστιο και φιλόδοξο. Υπάρχουν τέσσερις κύριες κατευθυντήριες γραμμές: η καλύτερη γνώση του τομέα αυτού, η αποφασιστικότητα και η ενδεχόμενη άρση εμποδίων για την ανάπτυξη του τομέα, οι διεθνικές συνεργασίες και η προώθηση προτύπων δράσεων. Αυτός είναι ο λόγος για τον οποίο η Επιτροπή δικαίως αναφέρει την απαγόρευση της ιδρύσεως ενός φαρμακείου με τη μορφή συνεταιρισμού, σε ορισμένα κράτη. Εντούτοις, η ΟΚΕ διερωτάται το κατά πόσο είναι ρεαλιστικό ένα παρόμοιο πρόγραμμα και φοβάται μήπως η επιδίωξη τόσο μεγάλων και κυρίως τόσο πολυάριθμων στόχων παραβλάψει την πραγματοποίηση του επιδιωκόμενου τελικού σκοπού.

2.3.2. Εκτός από τις ειδικές δράσεις για τους συνεταιρισμούς, τα ταμεία αλληλασφάλισης και τις ενώσεις, το πρόγραμμα αναφέρει, επίσης, την ενίσχυση δράσεων μέσα σε άλλες κοινοτικές πολιτικές, όπου μπορούν να πραγματοποιηθούν δράσεις ευνοϊκές γι' αυτούς⁽¹⁾. Η ΟΚΕ υποστηρίζει μια παρόμοια πρωτοβουλία, επειδή οι στοχευόμενες επιχειρήσεις αγνοούν τις δυνατότητες που προσφέρουν αυτές οι πολιτικές, ενώ θα μπορούσαν να συνεργάζονται ενεργά για την υλοποίηση των επιδιωκόμενων στόχων.

2.3.3. Εξάλλου, η Επιτροπή εμμένει ευρέως στη διασυννοιακή όψη της συνεργασίας. Είναι, πράγματι, μία ουσιαστική προϋπόθεση για την ανάπτυξη του τομέα αυτού. Τούτο, όμως, δεν μπορεί να συμβεί παρά μόνο στα πλαίσια μιας συνεργασίας στον ίδιο τομέα που και η ίδια θα βασίζεται σε μια εθνική συνεργασία του ίδιου τομέα.

2.3.4. Η ΟΚΕ επιδοκιμάζει το γεγονός ότι δεν αποκλείστηκαν τρίτες χώρες και μελλοντικά κράτη μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Πράγματι, τα τελευταία θα επιφέρουν μια αξιολογή ενίσχυση στη δυναμική του τομέα αυτού καθώς και των επιδιωκόμενων στόχων.

(1) Πχ = Εξέλιξη της κοινοτικής στατιστικής (σ. 22), ή πολιτική ανάπτυξης της συνεργασίας με τρίτους (σ. 25).

2.4. Έλλειψη αναφοράς στο καταστατικό

Το πρόγραμμα δεν κάνει ουδεμία αναφορά στα σχέδια καταστατικού των συνεταιρισμών, ταμείων αλληλασφάλισης και ενώσεων, όπως, εξάλλου, και οι οδηγίες που αναφέρονται στο ρόλο των εργαζομένων. Η ΟΚΕ γνωρίζει ότι η διαδικασία συνεχίζεται και ότι το πρόγραμμα δεν μπορεί να παρέμβει στο θέμα αυτό. Όμως, χρήσιμο θα ήταν να αναφερθεί η σημασία του, ακόμη και σε μια αιτιολογική έκθεση γιατί οι εν λόγω επιχειρήσεις χρειάζονται ένα κατάλληλο νομικό μέσο.

3. Ειδικές παρατηρήσεις

3.1. Βασικά στοιχεία για μια δυναμική των συνεταιρισμών, των ταμείων αλληλασφάλισης και ενώσεων

3.1.1. Κατάρτιση

3.1.1.1. Η ΟΚΕ εγκρίνει απόλυτα τη συμπερίληψη μιας παραγράφου η οποία να αναφέρεται στην κατάρτιση. Αν είναι δικαιολογημένο να επαληθεύεται η χρήση των υφιστάμενων προγραμμάτων από τους συνεταιρισμούς, ταμεία αλληλασφάλισης και ενώσεις, αποδεικνύεται ακόμη πιο πρωταρχικό να αναγνωριστεί η ιδιαιτερότητα του τομέα αυτού με την διεξαγωγή προτύπων δράσεων στον τομέα.

3.1.1.2. Αυτή η κατάρτιση δεν πρέπει να περιοριστεί σε επίπεδο στελεχών επιχειρήσεων ή ενώσεων. Θα πρέπει, επίσης, να αφορά τους επιχειρηματίες, τα μέλη των ενώσεων ή των ταμείων αλληλασφάλισης, καθώς επίσης και τους μισθωτούς ή τα στελέχη. Η ΟΚΕ ξεκινά από την υπόθεση ότι κάθε ζήτημα κατάρτισης θα συζητείται από τους εκπροσώπους των μισθωτών. Οι τελευταίοι πρέπει να έχουν συναίσθηση ότι ανήκουν σε κάτι το διαφορετικό, το ιδιαίτερο μέσα σε μια ευρωπαϊκή προοπτική. Και για τον λόγο αυτό, μια από τις πρώτες φροντίδες είναι να δοθεί σ'αυτά τα στοχευόμενα άτομα μια γνώση όχι μόνο για το σύνολο του τομέα των συνεταιρισμών, των ταμείων αλληλασφάλισης και ενώσεων, αλλά επίσης και του δικού τους τομέα δραστηριότητας.

3.1.1.3. Η ΟΚΕ επιθυμεί να υπενθυμίσει ότι αυτή η προσπάθεια ειδικής κατάρτισης δεν θα μπορέσει να πραγματοποιηθεί και δεν θα αποδώσει καρπούς παρά μόνον αν ενισχύεται, σε επίπεδο των επί μέρους κρατών, από μια συμπεριφορά που θα αποδίδει σημασία στην ειδική αυτή εκπαίδευση και ιδιαίτερα μέσα στα πλαίσια των συνεταιρισμών, ταμείων αλληλασφάλισης και ενώσεων.

3.1.1.4. Εξάλλου, καλό θα ήταν το πρόγραμμα να υποστηρίξει την προετοιμασία προτύπων ειδικής κατάρτισης, με σκοπό την προώθηση, στο ευρύ κοινό, της έννοιας της οικονομικής δημοκρατίας. Αυτό, βέβαια, μπορεί να συμβεί και μέσω της εκπαίδευσης, και μάλιστα από το σχολικό ήδη επίπεδο. Τούτο θα επέτρεπε να υπερνικηθεί η ανεπαρκής γνώση, θύματα της

οποίας είναι ο τομέας των συνεταιρισμών, των ταμείων αλληλασφάλισης και των ενώσεων. Εξυπακούεται ότι, όσον αφορά την τελευταία πτυχή, η εκπαίδευση πρέπει να συνοδεύεται και από την αντίστοιχη ενημέρωση.

3.1.2. Ένα κατάλληλο νομικό μέσο

Η ΟΚΕ επιθυμεί να υπενθυμίσει ότι ένα κατάλληλο νομικό μέσο είναι ουσιαστικής σημασίας, προκειμένου να πραγματοποιηθούν οι διεθνικές εμπειρίες που προβλέπονται στο πρόγραμμα.

3.1.3. Χρηματοδοτική πτυχή

3.1.3.1. Οι συνεταιρισμοί, τα ταμεία αλληλασφάλισης και οι ενώσεις συχνά αντιμετωπίζουν δυσκολίες χρηματοδότησης. Πράγματι, οι χρηματοδοτικοί πόροι αποτελούν ένα βασικό θέμα για τις επιχειρήσεις αυτές, ιδιαίτερα σε μια περίοδο οικονομικής κρίσης, την στιγμή που είναι απαραίτητο να αυξηθούν το μέγεθός τους και να ομαδοποιηθούν οι επιχειρήσεις προκειμένου να έχουν κάποια θέση στην μεγάλη αγορά. Το πρόγραμμα εργασίας προβλέπει την επαλήθευση του βαθμού χρήσης των υφιστάμενων κοινοτικών πόρων, προκειμένου οι τελευταίοι να βελτιωθούν, αν χρειασθεί. Ένας παρόμοιος στόχος είναι απαραίτητος.

3.1.3.2. Θα ήταν, πάντως, χρήσιμο να υπενθυμίσουμε τα άλλα χρηματοδοτικά προγράμματα που εφαρμόστηκαν ή που προβλέπεται η εφαρμογή τους. Το Soficatra είναι το παράδειγμα για τη σύσταση ενός ευρωπαϊκού μηχανισμού χρηματοδότησης με οιονεί κεφαλαία προς τους συνεταιρισμούς, τα ταμεία αλληλασφάλισης και τις ενώσεις. Υπάρχουν σε εθνικό επίπεδο πρωτοβουλίες χρηματοοικονομικής συγκρότησης για την υλοποίηση προγραμμάτων που ανταποκρίνονται στις αξίες αυτού του τομέα. Χρήσιμο θα ήταν να πραγματοποιηθεί μια διάδοση των εμπειριών αυτών και να διευκολυνθεί η πρόσβαση σε αυτές σε ευρωπαϊκό επίπεδο.

3.2. Δυνατότητα εφαρμογής και παρακολούθηση του προγράμματος

3.2.1. Ένα απαραίτητο συμβουλευτικό όργανο

3.2.1.1. Η Επιτροπή αναφέρει την ανάγκη σύστασης μιας μόνιμης δομής επαφών των συνεταιρισμών, των ταμείων αλληλασφάλισης, των ενώσεων και των ιδρυμάτων, με τα κοινοτικά όργανα.

3.2.1.2. Είναι λυπηρό που μια παρόμοια δομή δεν υπήρχε πριν τη σύνταξη αυτού του σχεδίου γναμοδότησης, γιατί θα επέτρεπε στην Επιτροπή να επωφεληθεί από μια καλύτερη διαβούλευση με τους εκπροσώπους συνεταιρισμών, ταμείων αλληλασφάλισης και ενώσεων σχετικά με τις ανάγκες τους.

3.2.1.3. Στα πλαίσια της υλοποίησης του προγράμματος αυτού είναι επίσης απαραίτητη η σύσταση μιας παρόμοιας

δομής. Μπορούμε, μάλιστα, να υποστηρίξουμε ότι το πρόγραμμα αυτό δεν θα έχει κανένα αντίκτυπο, παρά μόνο μετά τη σύσταση αυτής της δομής επαφών. Πράγματι, συχνά γίνεται αναφορά στον προσδιορισμό και διάδοση των προτύπων δράσεων, στη δημιουργία συμπράξεων, διεθνικών συνεργασιών ή στην καταγραφή των δυσχερειών που συναντήθηκαν στην πορεία. Μια συμβουλευτική επιτροπή όπου θα εκφράζεται η Επιτροπή και οι εκπρόσωποι του τομέα αυτού, αποτελεί ένα απαραίτητο χώρο ανταλλαγών και συντονισμού όχι μόνον απέναντι στα ευρωπαϊκά όργανα αλλά επίσης και μεταξύ των διαφόρων χωρών. Ελλείψει μιας παρόμοιας δομής, η Επιτροπή δεν θα μπορέσει να πραγματοποιήσει τους στόχους που έχει χαράξει, παρά κατά τρόπο αποσπασματικό, επί τη βάση ελλιπών στοιχείων.

3.2.1.4. Η συμβουλευτική αυτή επιτροπή αποτελεί ουσιαστικό φορέα για την παρακολούθηση του προγράμματος. Βέβαια, προβλέπεται η σύνταξη μιας έκθεσης αξιολόγησης και εφαρμογής του προγράμματος, που πρέπει να υποβληθεί στο Συμβούλιο, το Κοινοβούλιο και την ΟΚΕ. Είναι, όμως, απαραίτητο, εάν υπάρχει επιθυμία για πραγματική αποτελεσματικότητα, να διαπιστωθεί αν αυτό που συμβαίνει ανταποκρίνεται στις ανάγκες και τη ζήτηση του τομέα αυτού. Όμως, μόνον τα πρόσωπα που ανήκουν σ' αυτόν τον τομέα είναι κατ'εξοχή ικανά να εκπληρώσουν αυτόν τον ρόλο, εξ'ού και η χρησιμότης της επιτροπής αυτής.

3.2.1.5. Ως εκ τούτου, η ΟΚΕ ζητά με εμμονή τη σύσταση από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή μιας ευρωπαϊκής συμβουλευτικής επιτροπής για τους συνεταιρισμούς, τα ταμεία αλληλασφάλισης και τις ενώσεις. Μέλημα της εν λόγω επιτροπής θα είναι να γνωμοδοτεί για την Ευρωπαϊκή Επιτροπή για όλα τα προβλήματα που είναι σχετικά με τους συνεταιρισμούς, τα ταμεία αλληλασφάλισης και ενώσεις καθώς και να αποφαινεται σχετικά με τις επιπτώσεις που θα έχουν στους τομείς των επιχειρήσεων αυτών, δραστηριότητες που αναπτύσσει η Επιτροπή σε άλλους τομείς, ενώ δεν πρέπει να παραμεληθούν τα συμφέροντα των εργαζομένων στις επιχειρήσεις αυτές. Η επιτροπή που θα συσταθεί θα πρέπει, εξάλλου, να προσπαθήσει για τη διατήρηση συνεχών επαφών με τους ενδιαφερόμενους οικονομικούς και κοινωνικούς κύκλους.

3.2.2. Δημοσιονομικά μέσα του προγράμματος

3.2.2.1. Πρέπει να υπενθυμισθεί ότι, παράλληλα με τον προϋπολογισμό που αφορά το πρόγραμμα, υπάρχει δυνατότητα να χρησιμοποιηθούν άλλα κονδύλια του προϋπολογισμού που είναι συναφή με την εφαρμογή άλλων κοινοτικών πολιτικών, όπως είναι η κατάρτιση, το πρόγραμμα ΜΜΕ ή η πολιτική κατανάλωσης. Έτσι, αυξάνονται τα διαθέσιμα μέσα για την ενίσχυση της ανάπτυξης των συνεταιρισμών, ταμείων αλληλασφάλισης και ενώσεων, και καθίσταται δυνατή η υποστήριξη της απαραίτητης κάθετης προσέγγισης.

3.2.2.2. Ο προβλεπόμενος προϋπολογισμός ανέρχεται σε 5,6 εκατομμύρια Ecu για μια τριετία. Όπως αναφέρεται από την Επιτροπή, πρόκειται για ένα «πρόγραμμα φιλόδοξο από πολιτική άποψη αν και τα μέσα του παραμένουν εξαιρετικά περιορισμένα». Λόγω της σημασίας που αποδίδεται στους συνεταιρισμούς, ταμεία αλληλασφάλισης και ενώσεις καθώς και στον κοινωνικοοικονομικό τους ρόλο, η ΟΚΕ θεωρεί ότι ο προϋπολογισμός αυτός θα έπρεπε να αναθεωρηθεί και να αυξηθεί. Θα έπρεπε τουλάχιστον να υπάρξει σύμπτωση απόψεων μεταξύ των κοινοτικών οργάνων. Έτσι, το Κοινοβούλιο απεφάνθη υπέρ της αύξησης του κονδυλίου για την κοινωνική οικονομία. Τίθεται το ερώτημα γιατί αυτό δεν εκδηλώθηκε και στον προϋπολογισμό που έχει προταθεί με βάση πλέον το νέο κονδύλιο που ψήφισε το Κοινοβούλιο.

4. Συμπεράσματα

Εν κατακλείδι, η ΟΚΕ θεωρεί ως προτεραιότητες για τα προγράμματα εργασίας:

- την εισαγωγή προγραμμάτων εκπαίδευσης και πληροφόρησης,
- τη δημιουργία μέσων και πόρων για τη χρηματοδότηση των συνεταιρισμών των ταμείων αλληλασφάλισης, και των ενώσεων,
- τη σύσταση μιας συμβουλευτικής επιτροπής για τη διεξαγωγή εκτενών και κατάλληλων διαβουλεύσεων με τους ενδιαφερόμενους οικονομικούς και κοινωνικούς κύκλους,
- την πραγματοποίηση καινοτόμων προτύπων δράσεων.

Βρυξέλλες, 6 Ιουλίου 1994

Η Πρόεδρος της
Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής
Susanne TIEMANN

Γνωμοδότηση για την πρόταση οδηγίας του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου περί εγκαταστάσεων με συρματόσχοινα για τη μεταφορά του κοινού» (υποβληθείσα από την Επιτροπή)(¹)

(94/C 388/06)

Στις 17 Φεβρουαρίου 1994, και σύμφωνα με τα άρθρα 57, παράγραφος 2 και 100 Α της Συνθήκης περί ιδρύσεως της Ευρωπαϊκής Κοινότητας, το Συμβούλιο αποφάσισε να ζητήσει τη γνωμοδότηση της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής για την ανωτέρω πρόταση.

Το τμήμα βιομηχανίας, εμπορίου βιοτεχνίας και υπηρεσιών, στο οποίο ανατέθηκε η προετοιμασία των σχετικών εργασιών της ΟΚΕ, υιοθέτησε τη γνωμοδότησή του στις 8 Ιουνίου 1994 με βάση εισηγητική έκθεση του κ. Mobbs.

Κατά την 317η σύνοδο ολομέλειας (συνεδρίαση της 6ης Ιουλίου 1994), η Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή υιοθέτησε ομόφωνα την ακόλουθη γνωμοδότηση.

1. Ιστορικό

1.1. Η οδηγία 89/392/ΕΟΚ(²) σχετικά με τις μηχανές περιλαμβάνει ορισμένους τύπους ανυψωτικών μηχανημάτων που έχουν εγκατασταθεί για τη μεταφορά ατόμων με ειδικές ανάγκες καθώς και μηχανισμών που είναι τοποθετημένοι σε κλιμακοστάσια. Οι περισσότεροι τύποι ανυψωτικών εξοπλισμών, περιλαμβανομένων και αυτών που καλύπτει η παρούσα οδηγία περί εγκαταστάσεων με συρματόσχοινα, αποκλείονται.

1.2. Κατά τη διάρκεια των συζητήσεων για την εναρμόνιση όλων των άλλων τύπων ανυψωτικών εξοπλισμών, οι εγκαταστάσεις με συρματόσχοινα επρόκειτο αρχικά να περιληφθούν σε προτάσεις που αφορούν άλλους τύπους ανελκυστήρων. Στη συνέχεια όμως, αυτό απεδείχθη αδύνατο επειδή υπάρχουν πολλές διαφορετικές εφαρμογές.

1.3. Έτσι το άρθρο 1, παράγραφος 3, της οδηγίας 89/392/ΕΟΚ σχετικά με τις μηχανές, όπως τροποποιήθηκε από τις οδηγίες 91/368/ΕΟΚ(³) και 89/93/44/ΕΟΚ(⁴), εξαιρεί τώρα, συγκεκριμένα:

— τις εγκαταστάσεις με καλώδια για τη δημόσια ή όχι μεταφορά προσώπων, στις οποίες περιλαμβάνονται και οι σχοινοσδηρόδρομοι.

1.4. Η επικρατούσα νομοθετική κατάσταση σχετικά με τους ανυψωτικούς εξοπλισμούς που χρησιμοποιούνται από άτομα/επιβάτες, η οποία έχει τώρα καθαρά τομεακό χαρακτήρα, έχει ως εξής:

— Έχει εγκριθεί από το Συμβούλιο — Οδηγία 89/392/ΕΟΚ σχετικά με τις βιομηχανικές εφαρμογές και τροποποιήσεις (Νομική βάση: το άρθρο 100α της Συνθήκης).

— Υπό συζήτηση στο Συμβούλιο — Πρόταση οδηγίας COM(92) 35/ΕΟΚ σχετικά με τους ανελκυστήρες (Νομική βάση: το άρθρο 100α της Συνθήκης).

— Η παρούσα πρόταση οδηγίας COM(93) 646/ΕΟΚ σχετικά με τις εγκαταστάσεις με συρματόσχοινα (Νομική βάση: τα άρθρα 57, παράγραφος 2, 66 και 100α της Συνθήκης).

Οι νομικές βάσεις παρατίθενται πιο πάνω για να καταδειχθούν τα διάφορα σχετικά άρθρα.

2. Η πρόταση της Επιτροπής

2.1. Η παρούσα πρόταση οδηγίας περί εγκαταστάσεων με συρματόσχοινα καλύπτει θέματα ασφαλείας και υγείας, περιβάλλοντος, προστασίας των καταναλωτών, καθώς και τα τεχνικά πρότυπα που αφορούν τους σχετικούς μηχανισμούς και εξοπλισμούς, τη λειτουργία τους και διατάξεις σχετικά με την εκκένωση και διάσωση. Δηλαδή, καλύπτει όλο το φάσμα της εγκατάστασης συστημάτων με συρματόσχοινα, από τον προγραμματισμό έως την αγορά και/ή την παραγωγή των κατασκευαστικών στοιχείων, την εγκατάσταση, τη λειτουργία και τη συντήρηση. Η πρόταση ακολουθεί τις ισχύουσες πρακτικές στα περισσότερα μεμονωμένα κράτη μέλη, όπως προκύπτουν από τις υφιστάμενες εθνικές ρυθμίσεις.

2.2. Οι ισχύουσες εθνικές ρυθμίσεις των κρατών μελών, οι οποίες καλύπτουν τόσο τα κατασκευαστικά στοιχεία όσο και τις εγκαταστάσεις, είναι, εν γένει, πολύ λεπτομερείς και κατά κανόνα ασύμβατες μεταξύ τους, επειδή γίνεται χρήση τεχνικών που προσιδιάζουν αποκλειστικά σε έναν εθνικό τομέα, καθώς και στις τοπικές συνήθειες και την τεχνογνωσία. Όλες σχεδόν οι εγκαταστάσεις χαρακτηρίζονται από μοναδικότητα. Ενώ η εγκατάσταση ενδέχεται να βασίζεται σε πρότυπη σχεδιαστική σύλληψη και να χρησιμοποιεί ορισμένα πρότυπα κατασκευαστικά στοιχεία, σχεδιάζεται, κατασκευάζεται και εγκαθίσταται σε συνάρτηση με τον συγκεκριμένο χώρο για τον οποίο προορίζεται. Η κατάσταση αυτή ενδέχεται να επηρεάσει αρνητικά τη δυνατότητα των κατασκευαστών να πωλούν ελεύθερα το υλικό τους και να παρέχουν τις υπηρεσίες τους σε όλη την Ευρωπαϊκή Ένωση. Αυτό μπορεί να μειώσει την ανταγωνιστικότητα και να περιορίσει την ελεύθερη κυκλοφορία των αγαθών και των υπηρεσιών εντός της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

2.3. Τα κράτη μέλη, μετά από συζητήσεις στο Συμβούλιο, υπήγαγον τις εγκαταστάσεις με συρματόσχοινα στο πεδίο εφαρμογής της οδηγίας 90/531/ΕΟΚ(⁵) σχετικά με τις διαδικασίες σύναψης συμβάσεων η οποία θα αντικατασταθεί από την οδηγία 93/38/ΕΟΚ(⁶) που τίθεται σε ισχύ την 1η Ιουλίου 1994 και για

(¹) ΕΕ αριθ. C 70 της 8. 3. 1994, σ. 8.

(²) ΕΕ αριθ. L 183 της 29. 6. 1989.

(³) ΕΕ αριθ. L 198 της 22. 7. 1991.

(⁴) ΕΕ αριθ. L 175 της 19. 7. 1993.

(⁵) ΕΕ αριθ. C 139 της 5. 6. 1989.

(⁶) ΕΕ αριθ. L 199 της 9. 8. 1993.

πρώτη φορά περιλαμβάνει και τις υπηρεσίες σε μία και μόνη οδηγία. Οι εγκαταστάσεις με συρματόσχοινα ελέγχονται προσεκτικά από δημόσιες υπηρεσίες στα κράτη μέλη, είτε αυτές ανήκουν στο δημόσιο, είτε στον ιδιωτικό τομέα.

2.4. Για να υπάρξει διαφάνεια και πραγματικό άνοιγμα της αγοράς, απαιτείται συγκεκριμένο πρόγραμμα δράσης το οποίο θα λαμβάνει υπόψη του τα εξής:

- Αμοιβαία αναγνώριση μπορεί να προβλεφθεί μόνον εάν κάθε κράτος μέλος αποδεχθεί τους κανονισμούς των άλλων κρατών μελών. Αυτό είναι αδύνατο και από τεχνικής και από πολιτικής πλευράς.
- Εθελοντική τυποποίηση μπορεί να εφαρμοσθεί αποκλειστικά όσον αφορά τα κατασκευαστικά στοιχεία, πράγμα που δεν καλύπτει την εγκατάσταση. Δεδομένου ότι αυτό προσκρούει στο εμπόδιο της ασυμβατότητας των κανονισμών, και αυτή η προσέγγιση δεν είναι δυνατή.

Η δυσάρεστη αυτή κατάσταση μπορεί να λυθεί μόνο με τη λήψη κοινοτικού μέτρου.

2.5. Η πρόταση οδηγίας της Επιτροπής στηρίζεται σε ό,τι αφορά τα κατασκευαστικά της στοιχεία, στις έννοιες της νέας προσέγγισης για την τεχνική εναρμόνιση και τα πρότυπα (ψήφισμα του Συμβουλίου της 7ης Μαΐου 1985)⁽¹⁾. Ακόμη, η πρόταση της Επιτροπής για τις εγκαταστάσεις με συρματόσχοινα καλύπτει, επίσης, την εγκατάσταση, λειτουργία και συντήρηση. Η πρόταση της Επιτροπής καθορίζει τις βασικές απαιτήσεις προς τις οποίες πρέπει να συμμορφωθεί το σύνολο της εγκατάστασης και της λειτουργίας της. Η πρόταση δεν παρέχει λεπτομέρειες ως προς τον τρόπο με τον οποίο αυτό θα επιτευχθεί, αλλά απλώς διευκρινίζει τα επιδιωκόμενα αποτελέσματα. Επιπλέον, η πρόταση εφιστά την προσοχή των αρχών των κρατών μελών που είναι αρμόδιες για την έγκριση και λειτουργία των εγκαταστάσεων με συρματόσχοινα.

2.6. Η πρόταση της Επιτροπής για τις εγκαταστάσεις με συρματόσχοινα απαιτήσε τη συμμετοχή όλων των εθνικών αρχών σε πρόσθετα ζητήματα όπως οι βασικές απαιτήσεις, τα εναρμονισμένα πρότυπα, οι ρήτρες διασφάλισης, οι ενότητες εκτίμησης της συμμόρφωσης, οι κοινοποιημένοι οργανισμοί, κλπ.

2.7. Όπως συμβαίνει με τις ισχύουσες εθνικές ρυθμίσεις, οι αρμόδιες αρχές θα πρέπει να διενεργούν ελέγχους σε δύο επίπεδα:

- των κατασκευαστικών στοιχείων που είναι κείρια για την ασφάλεια·
- των πλήρων εγκαταστάσεων, ώστε να διασφαλισθεί η ασφάλεια των χρηστών και ο σεβασμός του περιβάλλοντος.

3. Γενικές παρατηρήσεις

3.1. Η ΟΚΕ επικροτεί την πρόταση της Επιτροπής και αντιλαμβάνεται ότι γενικώς, μετά τη διατύπωση των απόψεών τους, η βιομηχανία και οι φορείς εκμετάλλευσης των εγκαταστάσεων την επικροτούν επίσης. Η ΟΚΕ επικροτεί ιδιαίτερα

την Επιτροπή όσον αφορά τον τρόπο με τον οποίο αντιλαμβάνεται το στόχο της, ο οποίος είναι να διασφαλιστεί ότι όλα τα κράτη μέλη δρουν κατά συντονισμένο τρόπο και ότι η ουσιαστική επίβλεψη οργανώνεται σε όλη την Ευρωπαϊκή Ένωση προκειμένου να επιτευχθεί και να διατηρηθεί το ανώτατο επίπεδο ασφαλείας/και να αποφευχθεί, κατά συνέπεια, ο κίνδυνος μελλοντικών ατυχημάτων.

3.2. Το αποτέλεσμα της πρότασης της Επιτροπής πρέπει να καταλήξει σε μια βιομηχανία με ευρύτερη βάση και μεγαλύτερη ανταγωνιστικότητα, η οποία κατέχει πιο ανταγωνιστική θέση στις διεθνείς αγορές. Τούτο είναι σημαντικό διότι η ευρωπαϊκή αγορά νέων εγκαταστάσεων είναι μάλλον μικρή και τείνει να μειωθεί. Δεδομένου ότι οι βιομηχανίες που εξάγουν παγκοσμίως είναι ευρωπαϊκές, οποιαδήποτε ενέργεια που αναλαμβάνεται προκειμένου να ενισχυθούν οι προοπτικές πωλήσεων πρέπει να είναι λογική και υλοποιήσιμη.

3.3. Αξίζει να σημειωθεί η νομική βάση που αναφέρει η Επιτροπή:

- Τα άρθρα 57, παράγραφος 2, και 66 της Συνθήκης ορίζουν ότι επιτρέπεται στους υπεύθυνους εγκατάστασης να ασκούν τη δραστηριότητά τους ελεύθερα στην Ευρωπαϊκή Ένωση και να προγραμματίζουν, να σχεδιάζουν, να εγκαθιστούν και να συντηρούν τον εξοπλισμό.
- Το άρθρο 100Α της Συνθήκης το οποίο συνιστά τη βάση για την ελεύθερη κυκλοφορία αγαθών και υπηρεσιών.

3.4. Αν και μπορεί να θεωρηθεί ότι η πρόταση αυτή αφορά μόνο τα κράτη μέλη που διαθέτουν χιονοδρομικούς σταθμούς, η περιγραφή του καλυπτόμενου εξοπλισμού περιλαμβάνει, επίσης, εγκαταστάσεις μεταφοράς επιβατών που συναντώνται σε διάφορες τοποθεσίες. Επιπλέον η πρόταση οδηγίας ενδιαφέρει τα κράτη μέλη τα οποία έχουν βιομηχανίες που παράγουν κατασκευαστικά στοιχεία.

3.5. Είναι σημαντικό να υπάρξει διαφοροποίηση μεταξύ των εγκαταστάσεων για τη μεταφορά επιβατών και των εγκαταστάσεων για την ψυχαγωγία των ατόμων που συχνάζουν συνήθως σε θεματικά πάρκα και λούνα παρκ που δεν καλύπτονται από την πρόταση.

3.6. Η ΟΚΕ θεωρεί ότι:

3.6.1. ορισμένες από τις μεταφράσεις έχουν αδυναμίες. Η Επιτροπή όφειλε να επανεξετάσει όλες τις μεταφράσεις ώστε να διαπιστωθεί η συνοχή και η σαφήνιά τους·

3.6.2. οι αρμόδιες αρχές των κρατών μελών θα πρέπει να διασφαλίζουν ότι θα συμμορφώνονται επίσης οι κατασκευαστές και οι εκμεταλλεόμενοι τις εγκαταστάσεις καθώς και όλοι οι σχετικοί φορείς προς τους γενικούς όρους και τις ουσιώδεις απαιτήσεις·

3.6.3. η χρήση του όρου «επίπεδο των τεχνικών γνώσεων» με τον χαρακτηρισμό «σημερινό» και «αποδεκτό» ενδέχεται να προκαλέσει σύγχυση. Η ΟΚΕ επιθυμεί να χρησιμοποιηθούν οι λέξεις αυτές με συνέπεια δεδομένου ότι, ούτως ή άλλως, ο όρος «επίπεδο των τεχνικών γνώσεων» δεν μπορεί να προσδιορισθεί επακριβώς.

(1) ΕΕ αριθ. C 136 της 4. 6. 1985.

4. Ειδικές παρατηρήσεις

4.1. Άρθρο 1

Για να έχει η υποπαράγραφος 3 ε) ομοιόμορφο ύφος με τις υποπαραγράφους 3 α) - 3 δ) πρέπει να επαναδιατυπωθεί ως εξής:

«τα τελεσκά, με τα οποία ανυψώνονται όρθια άτομα που φέρουν χιονοδρομικά πέδιλα».

4.2. Άρθρο 10

Για να διασφαλισθεί ότι το άρθρο αφορά αποκλειστικά αυθεντική εγκατάσταση με, «εν όλω ή εν μέρει, νέα χαρακτηριστικά σχεδιασμού ή κατασκευής», θα πρέπει να προστεθεί «και είναι όντως καινοτόμος ως προς ένα ή περισσότερα σημαντικά στοιχεία». Εάν δεν περιληφθεί η διευκρίνιση είναι πιθανό να υπάρξουν ατέρμονες συζητήσεις ή διαμάχες σχετικά με τη σημασία του όρου «εν όλω ή εν μέρει νέα».

4.3. Άρθρο 14

Η ΟΚΕ αντιλαμβάνεται ότι κατά την Επιτροπή το μέρος αυτό της πρότασης οδηγίας καλύπτει μόνο εγκαταστάσεις που έχουν υποστεί σημαντικές επισκευές ή μετασκευές. Η Επιτροπή πρέπει να καταστήσει το σημείο αυτό απόλυτα σαφές διότι, σύμφωνα με το Παράρτημα II της πρότασης, σχεδόν κάθε μεμονωμένο τμήμα μιας εγκατάστασης θεωρείται «βασική απαίτηση». Ένας ακριβέστερος ορισμός του προσδιορισμού «σημαντικές» κρίνεται επίσης απαραίτητος (στα πλαίσια αυτού του άρθρου).

Εάν η πρόθεση του παρόντος άρθρου δεν καταστεί απόλυτα σαφής και θεωρηθεί ότι η πρόταση οδηγίας καλύπτει το σύνολο της εγκατάστασης, υπάρχει τότε ο ανεπιθύμητος κίνδυνος οι εκμεταλλευόμενοι τις εγκαταστάσεις να μην πραγματοποιήσουν ορισμένες επιθυμητές επισκευές.

4.4. Άρθρο 18

Η Επιτροπή δήλωσε προφορικά ότι επειδή υπάρχουν πολλές επιτροπές, σχεδιάζεται η θέσπιση μιάς νέας/διευρυμένης επιτροπής, η οποία να είναι αρμόδια για όλες τις «κατευθυνό-

μενες μεταφορές» δηλ., τραίνα, αστικούς/υπογείους σιδηροδρόμους και εγκαταστάσεις με συρματόσχοινα, κλπ.

4.5. Άρθρα 20 και 21

Η Επιτροπή έχει εξηγήσει ότι η διατύπωση του άρθρου αποτελεί νέα νομική προσέγγιση και αποσκοπεί στην αποφυγή των καταχρήσεων από πλευράς εκείνων των κρατών μελών που καθυστερούν την εφαρμογή της νομοθεσίας που έχει συμφωνηθεί.

4.5.1. Ενδέχεται να ανακύψουν προβλήματα όσον αφορά τα υπό εξέλιξη έργα (δηλαδή τις υπό μελέτη εγκαταστάσεις οι οποίες δεν έχουν ακόμη τεθεί σε λειτουργία). Η ΟΚΕ φρονεί ότι αυτό πρέπει να διευκρινισθεί. Για ορισμένες εγκαταστάσεις ενδέχεται να μεσολαβήσουν πολλά χρόνια από την ημερομηνία έναρξης των εργασιών ως την έναρξη της λειτουργίας τους. Η Επιτροπή έχει δηλώσει στην ΟΚΕ ότι, όταν εκδίδεται μια οδηγία όπως η προτεινόμενη, δεν συνηθίζεται να έχει αναδρομική ισχύ. Η Επιτροπή ωστόσο θα θεωρούσε ορθό να ελεγχθούν οι νέες εγκαταστάσεις ιδιαίτερα ως προς το κατά πόσον πληρούν τις βασικές απαιτήσεις ειδικότερα στον τομέα της ασφάλειας. Οποιαδήποτε δράση θεωρηθεί τότε απαραίτητη θα αποφασισθεί ανάλογα με την περίπτωση. Η ΟΚΕ ζητεί από την Επιτροπή να επανεξετάσει με προσοχή τα ειδικά αυτά προβλήματα και να μερμηνήσει για την επίλυσή τους.

4.5.2. Η ΟΚΕ φρονεί ότι η Επιτροπή θα πρέπει να καταστήσει απόλυτα σαφείς τις απαιτήσεις αυτών των άρθρων και ότι θα πρέπει να αποφευχθεί κάθε ασάφεια ή ενδεχόμενη παρερμηνεία.

4.6. Παράρτημα II

4.6.1. Υποπαράγραφος 2.6

Η ΟΚΕ θεωρεί ότι αφού ο τίτλος της παραγράφου είναι «ακεραιότητα της εγκατάστασης», η υποπαράγραφος 2.6.1. θα έπρεπε να έχει διατυπωθεί με ακριβέστερους όρους από «επαρκές περιθώριο» και «πολύ λίγο πιθανή».

4.6.2. Υποπαράγραφος 4.2

Οι απαιτήσεις για τα «όργανα χειρισμού» δεν πρέπει να είναι λιγότερο αυστηρές από εκείνες που απαιτούνται για τους εξοπλισμούς και τα κατασκευαστικά στοιχεία που καλύπτει η υποπαράγραφος 2.6.1.

Βρυξέλλες, 6 Ιουλίου 1994.

Η Πρόεδρος της
Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής
Susanne TIEMANN

Γνωμοδότηση σχετικά με την πρόταση απόφασης του Συμβουλίου για ένα ειδικό πρόγραμμα έρευνας, τεχνολογικής ανάπτυξης και επίδειξης στον τομέα των τηλεματικών εφαρμογών κοινού ενδιαφέροντος (1994-1998)⁽¹⁾

(94/C 388/07)

Στις 14 Απριλίου 1994 και σύμφωνα με το άρθρο 130 Θ της Συνθήκης για την Ευρωπαϊκή Ένωση, το Συμβούλιο αποφάσισε να ζητήσει τη γνωμοδότηση της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής σχετικά με την ανωτέρω πρόταση.

Η Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή αποφάσισε να αναθέσει στο γενικό εισηγητή, κ. Tesoro Oliver, την προετοιμασία των σχετικών εργασιών της ΟΚΕ.

Κατά την 317η σύνοδο ολομέλειάς της (συνεδρίαση της 6ης Ιουλίου 1994), η Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή υιοθέτησε ομόφωνα την ακόλουθη γνωμοδότηση.

1. Προοίμιο

1.1. Η ΟΚΕ εκφράζει έντονα τη λύπη της για το γεγονός ότι, για τέταρτη φορά, καλείται να εκφέρει επειγόντως γνώμη σχετικά με ένα από τα ειδικά προγράμματα έρευνας, τεχνολογικής ανάπτυξης και επίδειξης που προτείνει η Επιτροπή. Η ΟΚΕ, εξάλλου, δεν έχει πεισθεί ότι μια τέτοια σπουδή δικαιολογείται από την ανάγκη να αποφευχθεί μια ασυνέχεια στις ερευνητικές δραστηριότητες ή διακοπή της χρηματοδότησής τους και ο λόγος πρέπει μάλλον να εντοπίζεται στο βαθμό προόδου της νομοθετικής διαδικασίας στο Συμβούλιο.

1.2. Όπως και εάν έχει το θέμα, η ΟΚΕ έχει ήδη υπογραμμίσει ότι οι μικρές προθεσμίες που της παραχωρούνται, την εμποδίζουν να ασκήσει πλήρως, όπως ορίζει η Συνθήκη, τη συμβουλευτική λειτουργία της στον τομέα της έρευνας και τεχνολογικής ανάπτυξης και, ιδίως, να προβεί σε λεπτομερή εξέταση του επιστημονικού και τεχνικού περιεχομένου των προτεινόμενων προγραμμάτων.

1.3. Επιπλέον, η πρόταση αυτή, όπως και οι τρεις άλλες για τις οποίες χρειάστηκε να γνωμοδοτήσει η ΟΚΕ, αποτελεί τμήμα ενός συνόλου 17 προτάσεων για ειδικά προγράμματα που υποβλήθηκαν ταυτόχρονα από την Επιτροπή και θέτουν σε εφαρμογή το τέταρτο πρόγραμμα-πλαίσιο της Ευρωπαϊκής Κοινότητας για κοινοτικές ενέργειες στον τομέα της έρευνας, της τεχνολογικής ανάπτυξης και της επίδειξης (1994-1998), το οποίο εγκρίθηκε ύστερα από συναπόφαση του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου στις 26 Απριλίου 1994⁽²⁾.

1.4. Για το σκοπό αυτό, η Επιτροπή επέλεξε ένα ομοιόμορφο σχήμα παρουσίασης που ανταποκρίνεται σε μια διπλή επιθυμία απλοποίησης και εξορθολογισμού των διαδικασιών, γεγονός για το οποίο η ΟΚΕ εκφράζει την ικανοποίησή της.

1.5. Στο πλαίσιο αυτό ωστόσο, η ΟΚΕ θα επιθυμούσε να μπορούσε να διατυπώσει ορισμένες παρατηρήσεις σχετικά με το σύνολο των προτάσεων καθώς και με το ίδιο το πρόγραμμα-πλαίσιο. Δυστυχώς, η σημερινή υποχρέωσή της την εμποδίζει,

εκ νέου, να πραγματοποιήσει αυτή την επιθυμία της στο πλαίσιο της παρούσας γνωμοδότησης.

1.6. Παρόλα αυτά, η ΟΚΕ επιφυλάσσει να διατυπώσει τις παρατηρήσεις της στη γνωμοδότηση που θα εκδώσει αργότερα σχετικά με τις υπόλοιπες προτάσεις για ειδικά προγράμματα καθώς και με τις τρεις προτάσεις σχετικά με τα ειδικά προγράμματα που θέτουν σε εφαρμογή το πρόγραμμα-πλαίσιο για τις κοινοτικές ενέργειες στον τομέα της έρευνας και της εκπαίδευσης για την Ευρωπαϊκή Κοινότητα Ατομικής Ενέργειας (1994-1998), το οποίο επίσης αποφασίστηκε από το Συμβούλιο στις 26 Απριλίου⁽³⁾.

1.7. Όσον αφορά το γενικό πλαίσιο για τη συμμετοχή στα ειδικά προγράμματα και για την εφαρμογή τους, η ΟΚΕ παραπέμπει επίσης στις πολυάριθμες παρατηρήσεις και προτάσεις που περιλαμβάνονται στη γνωμοδότηση που υιοθέτησε την 1η Ιουνίου 1994 (έγγρ. CES 749/94)⁽⁴⁾.

2. Εισαγωγή

2.1. Το προτεινόμενο πρόγραμμα συνδέεται με την πρώτη από τις τέσσερις ενέργειες που προβλέπονται από το τέταρτο πρόγραμμα-πλαίσιο και, συγκεκριμένα, την εφαρμογή των προγραμμάτων έρευνας, τεχνολογικής ανάπτυξης και επίδειξης για την προώθηση τόσο της συνεργασίας με επιχειρήσεις, ερευνητικά κέντρα και πανεπιστημιακά ιδρύματα όσο και της μεταξύ τους συνεργασίας. Η ενέργεια αυτή καλύπτει το μεγαλύτερο μέρος των κοινοτικών δραστηριοτήτων στον τομέα της έρευνας.

2.2. Το πρόγραμμα προορίζεται να διαδεχθεί εκείνο που είχε αποφασιστεί από το Συμβούλιο στις 7 Ιουνίου 1991, για την περίοδο 1990-1994⁽⁵⁾. Η ΟΚΕ είχε εκφράσει τη γνώμη της για τη σχετική πρόταση στις 20 Νοεμβρίου 1990⁽⁶⁾. Για την υλοποίηση του προγράμματος είχε χορηγηθεί το συνολικό ποσό των 430 εκατομμυρίων Ecu.

(1) ΕΕ αριθ. C 113 της 23. 4. 1994, σ. 1-15-24.

(2) ΕΕ αριθ. L 126 της 18. 5. 1994, σ. 1.

(3) ΕΕ αριθ. L 115 της 6. 5. 1994, σ. 31.

(4) ΕΕ αριθ. C 81 της 18. 3. 1994, σ. 9.

(5) ΕΕ αριθ. L 192 της 16. 7. 1991, σ. 18.

(6) ΕΕ αριθ. C 41 της 18. 2. 1991, σ. 6.

2.3. Το πρόγραμμα που προτείνεται σήμερα, θα επιδιώξει δύο στόχους:

- πρώτον, ένα κλασσικό στόχο, δηλαδή την «ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας της ευρωπαϊκής βιομηχανίας» και την «προώθηση της δημιουργίας θέσεων απασχόλησης χάρη στην ανάπτυξη νέων συστημάτων και υπηρεσιών τηλεματικής όπως είναι η τηλεεργασία και οι τηλευπηρεσίες»
- δεύτερον, ένα στόχο που εισήχθη πρόσφατα στη Συνθήκη για την Ευρωπαϊκή Ένωση και ο οποίος συνίσταται στην «προώθηση των ερευνητικών ενεργειών που είναι απαραίτητες για άλλες κοινές πολιτικές».

2.4. Οι προτεινόμενες ερευνητικές δραστηριότητες, για την υλοποίηση των οποίων η Επιτροπή προβλέπει τη χορήγηση πιστώσεων ύψους 843 εκατομμυρίων Ecu, από τον κοινοτικό προϋπολογισμό, θα αφορούν εννέα νέα κάθετα πεδία εφαρμογής που επικεντρώνονται γύρω από τρεις μεγάλους τομείς. Ένας τέταρτος τομέας περιλαμβάνει τις οριζόντιες δραστηριότητες έρευνας και τεχνολογικής ανάπτυξης για την υποστήριξη και την ενίσχυση των τομεακών δραστηριοτήτων. Στον τομέα αυτό προστίθενται συνοδευτικά μέτρα σχετικά με τη διεθνή συνεργασία, τη διάδοση των αποτελεσμάτων και την κατάρτιση των ερευνητών και των χρηστών.

2.5. Το ύψος των προτεινόμενων πιστώσεων (σε εκατομμύρια Ecu) κατανέμεται μεταξύ των διαφόρων τομέων δραστηριοτήτων ως εξής:

— Τηλεματική για τις υπηρεσίες κοινής ωφέλειας	395
— Δημόσιες διοικήσεις	50
— Υγειονομική περίθαλψη	135
— Μεταφορές	210
— Πληροφοριακή υποδομή της γνώσης	146
— Τηλεματική για την έρευνα	50
— Εκπαίδευση και κατάρτιση	66
— Βιβλιοθήκες	30
— Τηλεματική για την απασχόληση και τη βελτίωση των συνθηκών ζωής	125
— Αστικές και αγροτικές ζώνες	40
— Ηλικιωμένοι και ανάπηροι	65
— Διερευνητική δράση (περιβάλλον)	20
— Άλλες διερευνητικές δράσεις	πυ
— Οριζόντιες δραστηριότητες ETA	136
— Τηλεματική τεχνολογία	15
— Τεχνολογία του γλωσσικού τομέα	81
— Τεχνολογία της πληροφορίας	40
— Οριζόντιες δράσεις (Εκ των οποίων, 19 εκατ. Ecu για τη διάδοση και αξιοποίηση των αποτελεσμάτων)	41

3. Γενικές παρατηρήσεις

3.1. Η ΟΚΕ συμφωνεί, εν γένει, με την πρόταση της Επιτροπής και υποστηρίζει το περιεχόμενό της.

3.2. Παρόλα αυτά, η ΟΚΕ κρίνει σκόπιμο να προτείνει ορισμένες επιμέρους τροποποιήσεις οι οποίες θα συμβάλουν στην επίτευξη των στόχων του τέταρτου προγράμματος-πλαίσιο, με βάση ακριβώς τις αιτιολογικές σκέψεις που εκτίθενται στην πρόταση της Επιτροπής και λαμβάνοντας υπόψη τις δύσκολες οικονομικές και κοινωνικές συνθήκες τις οποίες διέρχεται σήμερα η Ευρωπαϊκή Ένωση.

3.3. Για να προωθηθεί όσο το δυνατόν συντομότερα η οικονομική ανάκαμψη, η ανταγωνιστικότητα και η δημιουργία απασχόλησης, είναι πολύ σημαντικό να ενισχυθούν και να έχουν προτεραιότητα όλες οι δράσεις ETA που μπορούν να έχουν άμεση εφαρμογή και διάδοση σε όλη την επικράτεια της Ευρωπαϊκής Ένωσης, καθώς και όσες συνεπάγονται άνοδο του τεχνολογικού επιπέδου των ΜΜΕ.

3.4. Στο πλαίσιο αυτό, έχει βασική σημασία η προοδευτική ανάπτυξη και απελευθέρωση των τηλεματικών δικτύων υποδομών, όπως τονίζεται στο Λευκό Βιβλίο και στην έκθεση με θέμα «Η Ευρώπη και η συνολική κοινωνία της πληροφορίας» της 26ης Μαΐου 1994.

3.4.1. Οι συστάσεις που περιλαμβάνονται στην έκθεση αυτή έχουν τους εξής στόχους:

— αφενός, την αύξηση της ταχύτητας διάδοσης της τεχνολογικής καινοτομίας και της ταχύτερης κάλυψης των αναγκών της αγοράς, και

— αφετέρου, την προαγωγή της όσο το δυνατό μεγαλύτερης συνειδητοποίησης εκ μέρους των ΜΜΕ, των δημοσίων διοικήσεων και των νέων γενεών των δυνατοτήτων που περιλαμβάνουν τα τηλεματικά δίκτυα και των προοπτικών που προσφέρουν στο πλαίσιο της ενίσχυσης της οικονομικής και κοινωνικής συνοχής.

3.5. Η ΟΚΕ με ικανοποίηση επισημαίνει τη σημασία της έκθεσης αυτής, με βάση την οποία το Συμβούλιο της ΕΕ που θα πραγματοποιηθεί στην Κέρκυρα κατά τα τέλη Ιουνίου, θα επιλέξει δέκα μεγάλα επιτυχή σχέδια του τρίτου προγράμματος-πλαίσιο, και θα προωθήσει την εφαρμογή τους στα διευρωπαϊκά δίκτυα. Η απόφαση αυτή θα πρέπει να αποτελέσει προηγούμενο που πρέπει να επαναληφθεί με αυτό το πρόγραμμα-πλαίσιο.

4. Ειδικές παρατηρήσεις

4.1. Η διάθεση του 10,3% για δαπάνες προσωπικού και διοικητικής λειτουργίας κρίνεται υπερβολική και αντίθετη προς την πρόθεση να απλουστευθεί η διοικητική διαχείριση των προγραμμάτων. Η ΟΚΕ προτρέπει την Επιτροπή να λάβει αποτελεσματικά μέτρα για την ουσιαστική μείωση του ποσοστού αυτού καθώς και να χρησιμοποιήσει την εν λόγω μείωση για την αύξηση του ποσοστού ενίσχυσης για το ειδικό πρόγραμμα E & TA και επίδειξης στον τομέα των τηλεματικών εφαρμογών κοινού ενδιαφέροντος (1994-1998).

4.2. Παράρτημα I — Περιχές έρευνας

4.2.1. Περιοχή 1 — Τηλεματική για τις υπηρεσίες κοινής ωφέλειας

4.2.1.1. Δημόσιες διοικήσεις

Πρέπει να διασαφηνισθούν και να διευκρινισθούν περισσότερο οι σχέσεις με το πρόγραμμα IDA.

4.2.1.2. Υγειονομική περιθαλψη

Πρέπει να εισαχθεί το θέμα: «Εφαρμογές των κινητών επικοινωνιών στον υγειονομικό τομέα», ούτως ώστε η υπηρεσία αυτή να επεκταθεί στο διάσπαρτο αγροτικό πληθυσμό, σε εγκαταστάσεις για βιομηχανικές, επιστημονικές ή αθλητικές δραστηριότητες κλπ.

4.2.1.3. Μεταφορές

Η αναφορά στα πρότυπα πειραματικά έργα και τα έργα επίδειξης πρέπει να έχει γενικό χαρακτήρα συγκεκριμένα, πρέπει να αποφευχθούν οι αναφορές σε έργα επίδειξης μεγάλης ή πανευρωπαϊκής κλίμακα

4.2.2. Περιοχή 2 — Τηλεματική για τη γνώση

4.2.2.1. Τηλεματική για την έρευνα

Στην παράγραφο «Φύση των εργασιών», πρέπει να περιληφθεί αναφορά στη «βελτίωση της πρόσβασης σε ερευνητικά δίκτυα που είναι εγκατεστημένα σε τεχνολογικά πάρκα», με την οποία θα μπορούσε να ενισχυθεί η πορεία των ΜΜΕ προς την τεχνολογική πρόοδο.

4.2.2.2. Εκπαίδευση και κατάρτιση

Πρέπει να τονισθεί περισσότερο η σημασία των δοκιμών ελέγχου καταλληλότητας και, ιδιαίτερα, ο έλεγχος καταλληλότητας των τηλεματικών λύσεων κατάρτισης οι οποίες είναι προσαρμοσμένες στις ανάγκες των ΜΜΕ.

4.2.2.3. Βιβλιοθήκες

Πρέπει να τονισθεί η σημασία της διαλειτουργικότητας των διάφορων ετερογενών υφιστάμενων συστημάτων.

4.2.3. Περιοχή 3 — Τηλεματική για την απασχόληση και τη βελτίωση των συνθηκών ζωής

Δεν υπάρχουν παρατηρήσεις.

4.2.4. Περιοχή 4 — Οριζόντιες δραστηριότητες ΕΤΑ

4.2.4.1. Τεχνολογία του γλωσσικού τομέα

Πρέπει να περιληφθεί αναφορά στις εργασίες που αφορούν συστήματα αναγνώρισης φωνής.

4.2.4.2. Τεχνολογία της πληροφορίας

Πρέπει να προσδιοριστεί επακριβώς η αναγκαιότητα προσανατολισμού της ΕΤΑ προς νέες μεθόδους παρουσίασης της πληροφορίας και πρόσβασης σ' αυτή και να αποφευχθεί η ανάπτυξη νέων τεχνολογιών βάσεων δεδομένων οι οποίες υπάγονται σε άλλα ειδικά προγράμματα (ESPRIT).

4.2.5. Περιοχή 5 — Οριζόντιες δράσεις

Στην παράγραφο «Διεθνής συνεργασία», όπου γίνεται αναφορά στην Κεντρική και Ανατολική Ευρώπη, πρέπει να περιληφθεί επίσης αναφορά στο μελλοντικό δυναμικό της αγοράς της Λατινικής Αμερικής.

4.3. Παράρτημα II — Ενδεικτική κατανομή του ποσού

4.3.1. Η ενδεικτική κατανομή του συνολικού ποσού των 843 εκατομμυρίων Ecu πρέπει να προσαρμοσθεί καλύτερα προς τους στόχους που καθορίζονται στο παρόν πρόγραμμα.

Κατά τη γνώμη της ΟΚΕ, πρέπει να αυξηθούν σημαντικά τα ποσά που προορίζονται για τη διάδοση και αξιοποίηση των αποτελεσμάτων, τις μεταφορές, τις υγειονομικές υπηρεσίες, την εκπαίδευση και κατάρτιση και τις βιβλιοθήκες αντίθετα, θα μπορούσαν να μειωθούν τα ποσά που προορίζονται για την τηλεματική για την έρευνα, την τηλεματική τεχνολογία και την τεχνολογία του γλωσσικού τομέα και την τηλεματική για τις συνθήκες ζωής.

Βρυξέλλες, 6 Ιουλίου 1994.

Η Πρόεδρος της
Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής
Susanne TIEMANN

Γνωμοδότηση για την ανακοίνωση και το σχέδιο μιας πρότασης οδηγίας σχετικά με την διαφάνεια και αποδοτικότητα των συστημάτων διασυννοριακών πληρωμών

(94/C 388/08)

Στις 22 Απριλίου 1994 η Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή αποφάσισε να εκδόσει, με βάση το άρθρο 23, παράγραφος 3 του Εσωτερικού Κανονισμού γνωμοδότηση πρωτοβουλίας για την ανακοίνωση και το σχέδιο μιας πρότασης οδηγίας σχετικά με την διαφάνεια και αποδοτικότητα των συστημάτων διασυννοριακών πληρωμών

Το τμήμα οικονομικών, δημοσιονομικών και νομισματικών υποθέσεων, επιφορτισμένο με την προετοιμασία των εργασιών υιοθέτησε την γνωμοδότησή του στις 14 Ιουνίου 1994 εισηγητής ήταν ο κ. Meyer-Horn.

Κατά την 317η σύνοδο ολομελείας της (συνεδρίαση της 6ης Ιουλίου 1994), η ΟΚΕ υιοθέτησε κατά πλειοψηφία, με 1 ψήφο κατά και 5 αποχές την ακόλουθη γνωμοδότηση.

Περίληψη

1. Η ΟΚΕ επιδοκιμάζει τις προσπάθειες που κατέβαλαν η Ευρωπαϊκή Επιτροπή και ο πιστωτικός τομέας για τη βελτίωση της πραγματοποίησης διασυννοριακών πληρωμών, και εκφράζει την λύπη της διότι αυτές οι προσπάθειες δεν ανελήφθησαν προγενέστερα.

2. Η ΟΚΕ προτιμά έναν κώδικα ορθής συμπεριφοράς από μια Οδηγία. Σύμφωνα με τις αντιλήψεις της αρμόδιας για την προστασία των καταναλωτών Επιτροπής, κ. Scrivener, έναν παρόμοιο κώδικα ορθής συμπεριφοράς θα προσυπέγραφαν οι ενώσεις του πιστωτικού τομέα, οι χρήστες (καταναλωτές, έμποροι, ΜΜΕ) και η Επιτροπή, πράγμα που θα είχε σαν συνέπεια τον ανάλογο υποχρεωτικό χαρακτήρα και αναγνώριση του εν λόγω κώδικα.

3. Αν τελικά προταθεί οδηγία, πρέπει να περιοριστεί στην οριοθέτηση ενός γενικού πλαισίου. Εάν μια ευρωπαϊκή οδηγία υπαγόρευε λεπτομερώς όλες τις υποχρεώσεις που πρέπει να τηρούνται κατά την πραγματοποίηση διασυννοριακών πληρωμών, τότε θα υπήρχε φόβος, πολλοί μικροί κυρίως πιστωτικοί οργανισμοί να αρνούνται εντολές διασυννοριακών πληρωμών ιδιαίτερα όταν προορίζονται για λογαριασμούς τοπικών τραπεζών σε απομακρυσμένες περιοχές. Αυτό θα οδηγούσε σε δημιουργία κενών στην εκτέλεση πληρωμών που καλύπτουν ολόκληρη την ευρωπαϊκή επικράτεια.

4. Η ΟΚΕ υπογραμμίζει ότι απαιτούνται ευρύτατα τεχνικά μέτρα και αντίστοιχες συμφωνίες, για την εκτέλεση διασυννοριακών πληρωμών μεταξύ περισσότερων από 10 000 πιστωτικούς οργανισμούς με 200 000 παραρτήματα σε 12 χώρες οι οποίοι, συνήθως, δεν έχουν μεταξύ τους καμία επαγγελματική σχέση. Οι διασυννοριακές πληρωμές αντιπροσωπεύουν μόλις το 1,3% της διενέργειας πληρωμών στην Ευρωπαϊκή Ένωση.

5. Οι ευρωπαϊκές κορυφαίες ενώσεις του πιστωτικού τομέα δημιούργησαν στα τέλη του 1992 ένα κοινό σύστημα για την τυποποίηση της πραγματοποίησης διασυννοριακών πληρωμών, το ECBS στις Βρυξέλλες, το οποίο συνεργάζεται με την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, το Ευρωπαϊκό Νομισματικό Ίδρυμα, το Europay, την Visa και το SWIFT.

6. Η ΟΚΕ επιδοκιμάζει την πρόθεση, της Ευρωπαϊκής Επιτροπής να προάγει την συνεργασία του πιστωτικού τομέα, με σκοπό την βελτίωση των συστημάτων πραγματοποίησης διασυννοριακών πληρωμών και καλεί την Επιτροπή να εξετάσει κατά πόσον στον τομέα αυτό είναι δυνατό να γίνουν εξαιρέσεις — όπως στην περίπτωση της συμφωνίας για την ευρωπαϊκή — από τις διατάξεις του άρθρου 85 της Συνθήκης ΕΟΚ.

7. Στις υποχρεώσεις ενός κώδικα ορθής συμπεριφοράς πρέπει να περιληφθεί ιδιαίτερα το καθήκον των επιμέρους πιστωτικών οργανισμών να ενημερώνουν τους πελάτες τους για τα μειονεκτήματα και πλεονεκτήματα των διαφόρων τρόπων πληρωμής (εμβάσματα, επιταγές, πιστωτικές κάρτες) για την υπολογιζόμενη διάρκεια καθώς και τις κατά προσέγγιση σχετικές δαπάνες. Πρέπει να υπάρχει διαφάνεια των όρων για τους πελάτες και δυνατότητα σύγκρισης των προσφορών από ανταγωνιζόμενους, μεταξύ τους, πιστωτικούς οργανισμούς.

8. Η ΟΚΕ υποστηρίζει την αξίωση του Ευρωπαϊκού Γραφείου Ενώσεων Καταναλωτών, για τη ρύθμιση της ευθύνης που συνεπάγεται η μη κανονική εκτέλεση διασυννοριακών πληρωμών για μεγάλα ποσά. Η ΟΚΕ κατανοεί την σύσταση κέντρων παραπόνων σε όλα τα κράτη μέλη, χωρίς να θεωρεί εντούτοις απαραίτητες τις δεσμευτικές διατάξεις της Ευρωπαϊκής Ένωσης για την συνεργασία των εθνικών κέντρων παραπόνων ούτε και την ύπαρξη ενός ευρωπαϊκού «διαμεσολαβητή».

9. Η ΟΚΕ θεωρεί απαράδεκτη και ανεπίτρεπτη την διπλή επιβάρυνση δηλ. τόσο του εντολέα, όταν ο ίδιος αναλαμβάνει όλες τις δαπάνες της εντολής, όσο και του δικαιούχου. Πρέπει να δίνεται η δυνατότητα στους πιστωτικούς οργανισμούς που ενδιαφέρονται για την διευκρίνιση αυτών των περιπτώσεων, να εξετάζουν τους λόγους αυτών των διπλών επιβαρύνσεων, προκειμένου να μην επαναλαμβάνονται παρόμοιες περιπτώσεις.

10. Η μελέτη της Επιτροπής για την πρόοδο που σημειώνεται στον τομέα της πραγματοποίησης διασυνοριακών πληρωμών θα πρέπει να είναι τόσο εμπειριστατωμένη, ώστε να γίνεται αντιπροσωπευτική και αποκαλυπτική. Ιδιαίτερα, η μελέτη δεν πρέπει να περιλαμβάνει σχηματικά μόνο στοιχεία ανά 4 πιστωτικούς οργανισμούς στα μεγαλύτερα κράτη μέλη και ανά 2 στα μικρότερα κράτη μέλη, ούτε να εξετάζει απλώς και μόνο την ταχύτερη δυνατή εκτέλεση ανά 1 000 εμβάσματα, που υπερβαίνουν κάθε φορά τα 100 Ecu.

1. Εισαγωγικές παρατηρήσεις

1.1. Μετά από πίεση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, οι κορυφαίες ενώσεις, του πιστωτικού τομέα⁽¹⁾ κατόρθωσαν κατευθυντήριες γραμμές σε κοινοτικό επίπεδο για την ενημέρωση των πελατών τους, σχετικά με τις διασυνοριακές πληρωμές. Οι κατευθυντήριες αυτές γραμμές υποβλήθηκαν μετά από συμφωνία με την Ευρωπαϊκή Επιτροπή και την ομάδα εργασίας PSULG (βλ. 1.3) το Μάρτιο 1992. Σύμφωνα με τις αντιλήψεις της Επιτροπής, οι κατευθυντήριες αυτές γραμμές θα έπρεπε να εφαρμοστούν από τις τράπεζες στην πράξη έως το τέλος του 1992, προφανώς εν όψει της προοπτικής για την ολοκλήρωση της Εσωτερικής Αγοράς. Οι κορυφαίες ενώσεις εξέφρασαν την προθυμία τους να εργασθούν για την όσο το δυνατόν ταχύτερη εφαρμογή των κατευθυντηρίων αυτών γραμμών, από τις τράπεζες - μέλη τους. Σημειώνεται στις κατευθυντήριες αυτές γραμμές ήταν ένα έγγραφο εργασίας της Επιτροπής με τον τίτλο: «Διευκόλυνση στις διασυνοριακές πληρωμές: Κατάργηση των συνόρων»⁽²⁾. Σε αυτό το έγγραφο εργασίας η Επιτροπή επεσήμανε ότι η ίδια θα επαγρυπνούσε για την εφαρμογή αυτών των κατευθυντηρίων γραμμών.

1.2. Προκειμένου να ελέγξει την εφαρμογή των κατευθυντηρίων αυτών γραμμών η Επιτροπή ανάθεσε τον Φεβρουάριο 1993 την διεξαγωγή μιας μελέτης:

- σε 287 παραρτήματα πιστωτικών οργανισμών απογράφηκαν οι γραπτές ενημερώσεις των πελατών για τις διασυνοριακές πληρωμές,
- σε 1 000 περίπου περιπτώσεις εξετάστηκε η εκτέλεση εμβασμάτων για ποσά 100 Ecu σε λογαριασμούς μεταξύ 34 τραπεζών σε όλα τα κράτη μέλη.

1.3. Τα αποτελέσματα της μελέτης συζητήθηκαν τον Σεπτέμβριο/Οκτώβριο 1993 από δύο ομάδες συμβούλων της Επιτροπής:

- στην ομάδα συμβούλων για την τεχνική εξέλιξη της κίνησης πληρωμών / Payment Systems Technical Development Group (PSTDG) και
- στην επιτροπή — σύνδεσμο των χρηστών συστημάτων πληρωμών / Payment Systems Users Liaison Group PSULG.

Και οι δύο ομάδες συμβούλων εξέφρασαν και πριν τη γνώμη τους για την εφαρμογή των συστάσεων της Επιτροπής του

1990, σχετικά με την διαφάνεια των τραπεζικών όρων για διασυνοριακές συναλλαγές⁽³⁾. Στην ομάδα συμβούλων PSULG συζητήθηκαν και υιοθετήθηκαν οι κατευθυντήριες γραμμές που αναφέρονται στο σημείο 1.1.

1.4. Τα αποτελέσματα της μελέτης και οι αντίστοιχες γνώμες των δύο ομάδων συμβούλων συμπεριελήφθησαν στην ανακοίνωση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για την «διαφάνεια και αποτελεσματικότητα στην εκτέλεση των διασυνοριακών πληρωμών»⁽⁴⁾. Σε αυτή την ανακοίνωση τα αρμόδια μέλη της Επιτροπής, κ. Vanni d' Archirafi και κα. Scrivener, προτείνουν τον ακόλουθο τρόπο ενεργειών, που επιδοκιμάστηκαν και από την Επιτροπή στις 14 Δεκεμβρίου 1993:

1.4.1. Στα πιστωτικά ιδρύματα παραχωρείται μία ακόμη προθεσμία, εντός της οποίας πρέπει να επιτευχθούν, δια της οδού των «αυτορρυθμίσεων», τα ποθητά αποτελέσματα όσον αφορά την διαφάνεια και αποτελεσματικότητα.

1.4.2. Η Επιτροπή θα εξετάσει τις σχετικές προόδους που θα σημειωθούν έως τον Αύγουστο 1994 με μια δεύτερη και οριστική μελέτη, την οποία θα αναθέσει σε ειδικούς τον Μάρτιο/Απρίλιο 1994 και θα υποβάλλει στα τέλη Ιουλίου 1994.

1.4.3. Προληπτικά προετοιμάζεται ήδη η πρόταση οδηγίας του Συμβουλίου για την διαφάνεια των όρων και για την αποδοτικότητα των συστημάτων διασυνοριακών πληρωμών, ώστε αν δεν σημειωθεί ικανοποιητική πρόοδος όσον αφορά την διαφάνεια και αποτελεσματικότητα των διασυνοριακών πληρωμών, η Επιτροπή θα προτείνει αμέσως τη λήψη νομοθετικών μέτρων υπό την μορφή Οδηγίας. Ένα πρώτο σχέδιο μιας παρόμοιας Οδηγίας επισυνάπτεται στην Ανακοίνωση. Αυτό το σχέδιο Οδηγίας θα αρχίζει να εξετάζεται από τον Απρίλιο 1994 από μια ομάδα εργασίας εθνικών ειδημόνων που έχει ορίσει η Ευρωπαϊκή Επιτροπή.

1.4.4. Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή αναλαμβάνει τελικά στους κόλπους της ομάδας εργασίας PSULG (βλ. σημείο 1.3) συζητήσεις για κατευθυντήριες γραμμές, στις οποίες θα προβλέπεται ρύθμιση για μία όσο το δυνατόν πληρέστερη ενημέρωση για τις πληρωμές «face to face»⁽⁵⁾. Εδώ πρόκειται για διασυνοριακές πληρωμές που εντέλλονται οι πελάτες ενός πιστωτικού οργανισμού ενός κράτους μέλους μέσω πιστωτικής

(1) Τραπεζική Ομοσπονδία, Ευρωπαϊκή Ένωση Τραπεζών Αποταμίευσης, Ευρωπαϊκή Ένωση Συνεταιριστικών Τραπεζών.

(2) Έγρ. SEC (92) 621 της 17ης Μαρτίου 1992.

(3) ΕΕ αριθ. L 67 της 15.3.1993, σ. 39.

(4) Έγρ. SEC (93) 1968 βλ. IP 18(94) 455 της 30ής Μαΐου 1994.

(5) Βλ. έγρ. XV/106/04 της Επιτροπής.

κάρτας ή επιταγής κατά την παραμονή τους σε ένα άλλο κράτος μέλος. Το μέλλον θα δείξει αν οι οδηγίες για μία εκ των προτέρων και εκ των υστέρων ενημέρωση των πελατών σε πληρωμές «face to face» μπορούν να συμπληρώσουν τον «Κώδικα συμπεριφοράς»⁽¹⁾ που υιοθέτησαν οι τρεις Κεντρικές Ευρωπαϊκές Ενώσεις του πιστωτικού τομέα, στις 14 Νοεμβρίου 1990.

1.5. Η ΟΚΕ εκφράζει την άποψη της στις ακόλουθες γενικές (εδάφιο 2) και ειδικές (εδάφιο 3) παρατηρήσεις σχετικά με:

- την ανακοίνωση προς την Επιτροπή και τις αναφερόμενες σ' αυτήν μελέτες καθώς και σχετικά με τις γνωμοδοτήσεις των δύο ομάδων συμβούλων PSTDG και PSULG,
- πρώτο σχέδιο πρότασης Οδηγίας του Συμβουλίου, συνημμένο στην ανακοίνωση, που πρόκειται να εκδοθεί μετά από συναπόφαση με το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και μετά την γνωμοδότηση της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής.

2. Γενικές παρατηρήσεις

2.1. Η ΟΚΕ επιδοκιμάζει τις προσπάθειες της Ευρωπαϊκής Επιτροπής και του πιστωτικού τομέα για μια βελτίωση των διασυνοριακών πληρωμών και μάλιστα,

- όσον αφορά την διαφάνεια των όρων όπως και
- σχετικά με την ταχύτητα, αξιοπιστία και τις δαπάνες της εκτέλεσης πληρωμών.

Η ΟΚΕ εκφράζει την λύπη της διότι οι προσπάθειες αυτές δεν ανελήφθησαν ενωρίτερα και διότι οι συστάσεις της Επιτροπής του 1990, που αναφέρονται στο σημείο 1.3, εφαρμόζονται τόσο καθυστερημένα.

Με την ολοκλήρωση της εσωτερικής αγοράς από το 1993 και με την προβλεπόμενη μετάβαση σε μία οικονομική και νομισματική ένωση, όπως προβλέπεται στην Συνθήκη του Μάαστριχτ, η διασυνοριακή κίνηση πληρωμών αποκτά μεγαλύτερη σημασία, και κυρίως όσον αφορά την μαζική αποστολή εμβασμάτων μικρών ποσών. Ως εκ τούτου η ΟΚΕ θεωρεί επείγουσα μεγαλύτερη διαφάνεια και αποτελεσματικότητα στη διασυνοριακή διενέργεια πληρωμών καθώς και την προς τούτο λήψη των απαραίτητων μέτρων (συγκρ. σημείο 2.9).

2.1.1. Σύμφωνα με τα στοιχεία της Fédération Bancaire της Ευρωπαϊκής Κοινότητας (ετήσιες εκθέσεις 1991 και 1992), εκτελέστηκαν με επιταγές, με εμβάσματα και με την χρήση πιστωτικών καρτών, κατά αύξοντα αριθμό, το 1990: 323 εκατομμύρια και το 1991: 398 εκατομμύρια διασυνοριακές πληρωμές. Τα ποσά αυτά αποτελούν το 1,2% έως και 1,3% περίπου των γενικών πληρωμών στην Κοινότητα (1990: 26 δισεκατομμύρια περίπου, το 1991: 31 δισεκατομμύρια περίπου εμπορικών συναλλαγών).

2.1.2. Οι διασυνοριακές πληρωμές ποσών μικρότερων από 2 500 Ecu είχαν έως σήμερα μικρή σημασία όσον αφορά τον

αριθμό τους και ακόμη περισσότερο όσον αφορά το ποσό. Για τον λόγο αυτό τα πιστωτικά ιδρύματα δίσταζαν αρχικά να επενδύσουν στην τυποποίηση και αυτοματοποίηση διασυνοριακών πληρωμών μικρών ποσών. Κατά συνέπεια, η επεξεργασία των πληρωμών αυτών απαιτούσε συγκριτικά πολλές ώρες εργασίας, με αποτέλεσμα να δημιουργούν μεγαλύτερο κόστος και να διενεργούνται λιγότερο γρήγορα απ' ό,τι οι διενέργειες πληρωμών εντός της ίδιας χώρας.

2.2. Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, υπ' αυτές τις συνθήκες, θεωρεί εύλογο, ότι οι διασυνοριακές πληρωμές πρέπει να διενεργούνται τόσο γρήγορα, αξιόπιστα και φθηνά, όπως τούτο συμβαίνει σήμερα για πληρωμές εντός ενός κράτους μέλους. Οι διασυνοριακές πληρωμές υπόκεινται εν τούτοις σε όρους άλλους από τις πληρωμές στο εσωτερικό μιας χώρας.

2.2.1. Στους διαφορετικούς αυτούς όρους ανήκουν τα διαφορετικά νομίσματα, η ποικιλία των γλωσσών και ιδιαίτερα της γραφής, οι ιδιαίτερες δηλώσεις προς τις κεντρικές τράπεζες που προβλέπονται στην κίνηση πληρωμών με το εξωτερικό και ιδιαίτερα οι διαφορετικοί τρόποι πληρωμών. Αντίθετα με τη διαδικασία που ισχύει για την διενέργεια εσωτερικών πληρωμών, μπορεί π.χ. οι επιταγές των διασυνοριακών πληρωμών να είναι μερικώς (ή και καθόλου) μηχανικά αναγνώσιμες.

2.2.2. Οι διασυνοριακές πληρωμές δυσχεραίνονται, κυρίως, από χώρας εις χώρα, λόγω των υφισταμένων διαφορών στην δομή και πυκνότητα των δικτύων παραρτημάτων των πιστωτικών οργανισμών, στην επεξεργασία των στοιχείων καθώς και στις περιφερειακές και εθνικές υπηρεσίες συμψηφιστικών διακανονισμών, είτε εντός των επί μέρους τραπεζικών συγκροτημάτων, είτε και μεταξύ τους. Σύμφωνα με τις στατιστικές των τριών κεντρικών Ευρωπαϊκών ενώσεων του τραπεζικού τομέα πίστεως, σ' αυτόν ανήκουν (σύμφωνα με στοιχεία από τα μέσα του 1993):

- 2 762 εμπορικές τράπεζες με 85 300 παραρτήματα
- 1 580 ταμειυτήρια με 63 800 παραρτήματα
- 10 590 τράπεζες συνεταιρισμών με 55 800 παραρτήματα.

2.2.3. Απαιτείται ένας μεγάλος αριθμός τεχνικών μέτρων και αντιστοίχων συμφωνιών, προκειμένου να εκτελούνται οι διασυνοριακές πληρωμές μεταξύ τόσο πολλών πιστωτικών οργανισμών διαφορετικού μεγέθους με τομείς εργασίας σε τοπική ή διαπεριφερειακή κλίμακα και με ένα δίκτυο παραρτημάτων μικρότερης ή μεγαλύτερης πυκνότητας. Εδώ πρέπει να ληφθεί κυρίως υπόψη ότι συχνά ο πιστωτικός οργανισμός του εντολέα μιας πληρωμής ή του δικαιούχου μιας πληρωμής δεν έχουν μεταξύ τους καμία επαγγελματική σχέση συνεργασίας και ανήκουν σε διαφορετικά τραπεζικά συγκροτήματα.

2.2.4. Η ΟΚΕ στην γνωμοδότησή της της 20ής Μαρτίου 1991⁽²⁾ (έγγρ. ΟΚΕ 412/91) παραπέμπει στις ιδιαιτερότητες αυτές. Η επιθυμητή πράγματι πλήρης προσαρμογή των διασυνοριακών πληρωμών στις πληρωμές στο εσωτερικό του εκάστοτε κράτους δεν είναι ως εκ τούτου — και όχι βραχυπρόθεσμα βεβαίως — εφικτή. Η ΟΚΕ θεωρεί εν τούτοις ορισμένες

(1) Κώδικας συμπεριφοράς των ενώσεων που αναφέρονται στην υποσημείωση 1 για συστήματα πληρωμών με πιστωτικές κάρτες (έγγρ. 135/90).

(2) ΕΕ αριθ. C 120 της 6. 5. 1991.

ουσιαστικές βελτιώσεις στην εκτέλεση των διασυνοριακών πληρωμών ως απαραίτητες και εφικτές.

2.2.5. Οι ευρωπαϊκές ενώσεις του πιστωτικού τομέα (βλ. υποσημείωση 1) ίδρυσαν στο 17 Δεκεμβρίου 1992 στις Βρυξέλλες ένα κοινό όργανο, το ECBS⁽¹⁾, το οποίο είναι αρμόδιο για την τυποποίηση της διενέργειας διεθνών πληρωμών. Το ECBS συνεργάζεται με την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, Ευρωπαϊκό Νομοματικό Ίδρυμα, Europay International, Visa International, SWIFT Society for Worldwide Interbank Telecommunication, καθώς και με τις επιτροπές τυποποίησης CEN και ISO.

2.3. Η ΟΚΕ επιδοκιμάζει την πρόθεση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής να εξετάσει μέσα στο πρώτο εξάμηνο του 1994 μαζί με όσους φορείς εκπροσωπούνται στην ομάδα συμβούλων PSULG (πιστωτικούς οργανισμούς, καταναλωτές, εμπόρους, ΜΜΕ) τις κατευθυντήριες γραμμές για την ενημέρωση των πελατών σε διασυνοριακές πληρωμές «face to face» (βλ. 1.4.4).

2.4. Η ΟΚΕ συνιστά όπως, η εξαγγελθείσα από την Επιτροπή και αναφερόμενη στο σημείο 1.4 δεύτερη μελέτη⁽²⁾ για την πρόοδο στην εκτέλεση διασυνοριακών πληρωμών, τύχει μιας προσέγγισης ευρύτερης από την αναφερόμενη στο σημείο 1.2 πρώτη μελέτη του Φεβρουαρίου 1993. Η εν λόγω μελέτη θα ήταν πιο αντιπροσωπευτική και θα είχε μεγαλύτερο αντίκτυπο αν είχε τεθεί σε μια ευρύτερη βάση. Το επιχείρημα του πρόσθετου κόστους που αναφέρθηκε από την Επιτροπή δεν θα έπρεπε να αποτελέσει εμπόδιο για τη διεξαγωγή μελέτης σε ευρύτερη βάση. Τα αποτελέσματα της δεύτερης μελέτης θα ήταν αντιπροσωπευτικότερα από εκείνα της πρώτης εάν ληφθούν υπόψη οι ακόλουθες προτάσεις της ΟΚΕ:

2.4.1. Η έρευνα θα έπρεπε να διενεργηθεί σε ένα μεγαλύτερο αριθμό τραπεζών και όχι μόνο σε 34 τράπεζες και στα δώδεκα κράτη μέλη της κοινότητας. Στην έρευνα πρέπει να περιληφθούν, ακόμη περισσότερο, αυτοί οι πιστωτικοί οργανισμοί που για ένα μεγάλο αριθμό πελατών εκτελούν συνεχώς — και όχι ευκαιριακά μόνο — διασυνοριακές πληρωμές σε πολλές κοινοτικές χώρες.

2.4.2. Στην έρευνα εκτός από τις μεγάλες τράπεζες θα έπρεπε να περιληφθούν σε μεγαλύτερο βαθμό και οργανισμοί άλλων τραπεζικών συγκροτημάτων (περιφερειακές τράπεζες, ταμειοτήρια, συνεταιριστικές τράπεζες, ιδιωτικές ταχυδρομικές τράπεζες). Αντί για την κάπως σχηματική εξέταση 4 πιστωτικών οργανισμών κάθε φορά για τα μεγάλα κράτη και δύο πιστωτικών οργανισμών για τα μικρότερα, θα έπρεπε να γίνει μια όσο το δυνατό πιο αντιπροσωπευτική επιλογή. Παρόμοια επιλογή θα αντιστοιχούσε περισσότερο στην σημασία και στο ποσοστό συμμετοχής στην αγορά των εν λόγω πιστωτικών οργανισμών και των επί μέρους κρατών στο πλαίσιο των διασυνοριακών πληρωμών. Διαφορετικά το συγκεκριμένο ποσοστό δεν είναι αρκετά αποκαλυπτικό.

(1) ECBS: Ευρωπαϊκή Επιτροπή Τραπεζικών Προτύπων/European Committee for Banking Standards/ Comité Européen de Normalisation Bancaire. Γραμματεία: Place Jamblinne de Meux 34/35, B 1040 Brussel.

(2) Προκήρυξη 94/C/5/09, ΕΕ αριθ. C 5/15 της 7. 1. 1994. Η μελέτη αυτή δεν πρέπει να συγχέεται με την μελέτη, που ανέθεσε στον κ. Bruno Dupont, η υπηρεσία «πολιτική των καταναλωτών» της Επιτροπής, η οποία μελέτη αναφέρεται στις υπηρεσίες που προσφέρουν οι μεγάλοι πιστωτικοί οργανισμοί, στον τομέα της πραγματοποίησης διασυνοριακών πληρωμών.

2.4.3. Σε συνάρτηση με τη μελέτη θα έπρεπε να εξετασθούν οι πρωτοβουλίες που ανελήφθησαν (ή εξαγγέλθηκαν) από ευρωπαϊκά τραπεζικά συγκροτήματα, όπως είναι οι IBOS, οι Ευρωεταίροι, ή TIRA-NET, Β. EPSYS και η ένωση ACH (Automated Clearing Houses) και αφορούν τις διασυνοριακές πληρωμές. Άξιες εξέτασης φαίνονται επίσης οι εμπειρίες της Τράπεζας Banco Popular Espanol σχετικά με τα εμπόσματα συντάξεων κατ' εντολή οργανισμών κοινωνικής ασφάλισης πολλών χωρών (Ελβετίας, Ιταλίας, Γαλλίας, Ομοσπ. Γερμανίας, Ολλανδίας) για 1,8 εκατομμύρια Ισπανούς εργαζομένους που είχαν δουλέψει στο εξωτερικό.

2.4.4. Περαιτέρω και σε σχέση με τη μελέτη θα έπρεπε να εξετασθούν από την Επιτροπή οι δυνατότητες τραπεζικών συγκροτημάτων, των οποίων ο κύκλος μελών περιλαμβάνει ένα πυκνό δίκτυο από (μικρούς ως επί το πλείστον) πιστωτικούς οργανισμούς με παραρτήματα σε όλα ή — σχεδόν σε όλα — τα κράτη μέλη. Οι τραπεζικοί αυτοί όμιλοι διαθέτουν — όπως στην περίπτωση του «Euro-giro» των ιδιωτικών ταχυδρομικών ταμειοτηρίων ή του «Eufiserv» των ταμειοτηρίων αποταμίευσης — τις δικές τους οδούς για τη διενέργεια εμβασμάτων, διαχειριστές δικτύου, υπηρεσίες συμψηφιστικών συναλλαγών (κλήριγκ) και «gate ways». Μέσα σ' αυτά τα δίκτυα και χωρίς στους κοινούς θεσμούς τους θα μπορούσαν να εκτελεσθούν οι εντολές πληρωμής άμεσα από τον λογαριασμό ενός τραπεζικού οργανισμού μέλους σε μια χώρα στον λογαριασμό αντίστοιχου οργανισμού μέλους σε μια άλλη χώρα, χωρίς τη μεσολάβηση και άλλων επιπλέον ανταποκριτών — τραπεζών.

2.4.5. Δεν θα πρέπει να εξετάζεται μόνον και σχηματικά η πιο γρήγορη δυνατόν εκτέλεση 1 000 εμβασμάτων των 100 Ecu κάθε φορά. Αντίθετα θα έπρεπε να εξετασθεί πόσο διαρκεί η εκτέλεση εντολών, κατά τις οποίες ο πελάτης αποδίδει μεγαλύτερη σημασία στο χαμηλό κόστος απ' ό,τι στην ταχύτητα. Τέλος θα έπρεπε να διερευνηθεί όχι μόνον η εκτέλεση εμβασμάτων των 100 Ecu, αλλά και διασυνοριακές πληρωμές για ποσά 1 000 ή 3 000 Ecu, και μάλιστα από ιδιωτικά νοικοκυριά και από ΜΜΕ.

2.5. Η ΟΚΕ επιδοκιμάζει την πρόθεση της Επιτροπής να προάγει επωφελείς μορφές συνεργασίας μεταξύ των πιστωτικών οργανισμών, που αποσκοπούν σε μια βελτίωση των συστημάτων διασυνοριακής κίνησης πληρωμών. Η ΟΚΕ ζητεί από την Επιτροπή να εξετάσει εκ των προτέρων, υπό ποιές προϋποθέσεις στα πλαίσια μιας τέτοιας συνεργασίας μπορούν να εφαρμοσθούν οι διατάξεις περί ανταγωνισμού του άρθρου 85 ff της Συνθήκης της ΕΚ, αντίστοιχα με τις εξαιρέσεις που έγιναν και αφορούν τη συμφωνία για τις ευρωπαϊκές.

2.6. Τα συστήματα διασυνοριακής κίνησης πληρωμών μπορούν να ολοκληρωθούν, μόνο βάσει συμφωνιών μεταξύ των εκάστοτε τραπεζικών οργανισμών που συμμετέχουν σ' αυτά. Στο παράρτημα C του εγγράφου εργασίας της, του Μαρτίου 1992⁽³⁾ η ίδια η Επιτροπή επιβεβαιώνει ότι χωρίς συμφωνίες δεν είναι δυνατόν να διεκπεραιώνονται ορθά υπηρεσίες στον τομέα των διασυνοριακών πληρωμών.

2.6.1. Χωρίς συμφωνίες δεν είναι δυνατόν να προωθούνται οι πληρωμές, με γνωστούς εκ των προτέρων βασικούς όρους για μαζικές πληρωμές, μέσω πολλών πιστωτικών οργανισμών, ακόμη και αν όλοι οι συμμετέχοντες οργανισμοί δεν έχουν

(3) Έγγρ. SEC(92) 621· βλ. επίσης την έκθεση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για την πολιτική ανταγωνισμού (έγγρ. COM(94) 161 τελ. της 5ης Μαΐου 1994) εδάφιο III 119 και 120.

επαγγελματικές σχέσεις μεταξύ τους. Στις συμφωνίες αυτές πρέπει να ρυθμίζονται οι τραπεζοτεχνικές υποδείξεις και πρότυπα. Πρέπει επίσης να αποτελέσουν αντικείμενο κοινής συμφωνίας οι διαδικασίες που ακολουθούνται στις διασυνοριακές πληρωμές και ο υπολογισμός των δαπανών και τελών. Μόνο κοινοί διακανονισμοί επιτρέπουν τον κατ'αποκοπή υπολογισμό των τελών, ανεξάρτητα από την απόσταση μεταξύ της χώρας και τόπου του εντολέα και της χώρας και τόπου του δικαιούχου.

2.6.2. Επίσης, η επιθυμητή διαφάνεια των όρων για την οποία πρέπει να ενημερώνεται ο πελάτης είναι δυνατή μόνο βάσει συμφωνιών. Εάν, πέραν τούτου, τα διάφορα συστήματα διασυνοριακής κίνησης πληρωμών θέλουν να παραμένουν ανοικτά μεταξύ τους και συνεπώς ανοικτά και στους εκάστοτε πελάτες άλλων τραπεζικών συγκροτημάτων, πρέπει να υπάρξουν συμφωνίες μεταξύ αυτών των ίδιων των συστημάτων αλλά και με παγκόσμιας εμβέλειας εταιρείες εκδόσεως πιστωτικών καρτών.

2.6.3. Η Επιτροπή με την απόφασή της στις 10 Δεκεμβρίου 1984 για τη συμφωνία των ευρωπαϊκών⁽¹⁾, υποστήριξε τις ακόλουθες αρχές:

2.6.3.1. Διακανονισμοί μεταξύ τραπεζικών οργανισμών για τα τέλη που επιβαρύνουν τον πελάτη, είναι ασυμβίβαστοι με το άρθρο 85 της Συνθήκης ΕΟΚ.

2.6.3.2. Για τους ενδοτραπεζικούς διακανονισμούς σχετικά με τον διατραπεζικό υπολογισμό των τελών μπορούν να γίνουν εξαιρέσεις σύμφωνα με το άρθρο 85, παράγραφος 3. Κατά την Επιτροπή⁽²⁾ εξαιρέσεις δικαιολογούνται όταν οι συμφωνίες επιφέρουν πλεονεκτήματα για τους πελάτες και όταν για τα τέλη έχουν συμφωνηθεί μόνον ανώτατα όρια επιτοκίων, όπου μπορεί να μην έχει καλυφθεί το όριο, λόγω του ανταγωνισμού μεταξύ των πιστωτικών οργανισμών. Σε καμία περίπτωση δεν πρέπει να εφαρμόζονται γενικά και συστηματικά τα ανώτατα όρια επιτοκίων και ακόμη να βαρύνουν τους πελάτες.

2.6.4. Εξαιρέσεις με βάση τον κανονισμό αριθ. 17 εφαρμόστηκαν ήδη για τα διατραπεζικά τιμολόγια στην περίπτωση της ευρωπαϊκής. Παρόμοιες εξαιρέσεις από το άρθρο 85 δικαιολογούνται ακόμη για την εκτέλεση διασυνοριακών μαζικών πληρωμών, όπου συμμετέχουν πολλές χιλιάδες, μικροί κυρίως τραπεζικοί οργανισμοί, που δεν έχουν όλοι επαγγελματικές σχέσεις μεταξύ τους. Μία τιμολογιακή συμφωνία για το ανώτατο όριο των τελών εκτέλεσης που πρέπει να εφαρμόζονται οι οργανισμοί μεταξύ τους θα έδινε στο διαχειριστή του δικτύου τη λογιστική βάση για μια εξισορρόπηση των δαπανών, μέσα σε ένα σύστημα διενέργειας πληρωμών, που περιλαμβάνει κάθε φορά ένα πλήθος από κράτη, τράπεζες και διαφορετικούς τρόπους πληρωμών, gate-ways και υπηρεσίες συμψηφισιακών διακανονισμών. Η ΟΚΕ καλεί την Επιτροπή να εξετάσει αυτή την επιχειρηματολογία που αναφέρεται στα συστήματα κίνησης διασυνοριακών πληρωμών και τα

οποία συναγωνίζονται μεταξύ τους στον τομέα της παροχής υπηρεσιών προς τους πελάτες⁽³⁾. Η Επιτροπή έθιξε ήδη το θέμα αυτό στο έγγραφο εργασίας της, Μάρτιος 1992, παράρτημα C, τμήμα 3C.

2.7. Επιφυλασσόμενη για την προτεινόμενη στο εδάφιο 2.4. επέκταση της μελέτης, η ΟΚΕ λαμβάνει τα ακόλουθα στοιχεία υπόψη για να εκτιμήσει την πρόοδο κατά την εξέλιξη των διασυνοριακών πληρωμών.

2.7.1. Όταν προβλήθηκε η απαίτηση, στα 2/3 τουλάχιστον των καταστημάτων πιστωτικών οργανισμών που περιλαμβάνονταν στην έρευνα, να υπάρχει πλήρης γραπτή ενημέρωση των πελατών, σύμφωνα με τις κατευθυντήριες γραμμές του σημείου 1.1, θα έπρεπε να ληφθεί υπόψη ότι στα 12 κράτη μέλη υπάρχουν περισσότερα από 200 000 καταστήματα πιστωτικών οργανισμών. Η συνεχής διάθεση γραπτής ενημέρωσης σε ένα τόσο μεγάλο δίκτυο καταστημάτων θα έπρεπε να αξιολογηθεί και από το κατά πόσον τα έντυπα αυτά τίθενται στη διάθεση του πελάτη, εφόσον εκείνος τα ζητήσει. Και περαιτέρω σ' αυτό το σημείο της έρευνας θα έπρεπε να ληφθεί υπόψη και η προφορική ενημέρωση και πληροφόρηση του πελάτη, από υπαλλήλους της τράπεζας.

2.7.2. Είναι απαράδεκτη και ανεπίτρεπτη η διπλή επιβάρυνση με τέλη τόσο του εντολέα όσο και του δικαιούχου. Σύμφωνα με τα κριτήρια, η Επιτροπή θα εκτιμούσε ότι υπάρχει πρόοδος στην εκτέλεση διασυνοριακών πληρωμών μόνον εάν η διπλή επιβάρυνση συμβαίνει σε ποσοστό μικρότερο του 10%. Θα ήταν πιο ρεαλιστικό για την εκτίμηση των αποτελεσμάτων της έρευνας να αλλάξουμε το ποσοστό αυτό σε 25%. Στους πιστωτικούς οργανισμούς που ενδιαφέρονται για τη διενκρίνιση παρόμοιων περιπτώσεων, θα έπρεπε να δοθεί η δυνατότητα, να εξετάσουν τους λόγους γι' αυτές τις διπλές επιβαρύνσεις, προκειμένου οι τελευταίες να μην επαναληφθούν. Η διπλή επιβάρυνση πρέπει ως εκ τούτου να οριστεί ως εξής: Για την εκτέλεση μιας διασυνοριακής πληρωμής επιβαρύνθηκε με τέλη τόσο ο εντολέας όσο και ο δικαιούχος αν και ο εντολέας είχε δώσει οδηγίες ότι τα σχετικά τέλη εντολής θα βαρύνουν μόνον τον ίδιο, και οι οδηγίες αυτές έγιναν δεκτές από τον πιστωτικό του οργανισμό.

2.7.3. Θα πρέπει να θεωρηθεί ότι τηρείται το κριτήριο της έγκαιρης εκτέλεσης ενός διασυνοριακού εμβάσματος, όταν δεν υπάρχει υπέρβαση της προθεσμίας που έχει συμφωνηθεί με τον πελάτη. Η διεκπεραίωση της εντολής πληρωμής το αργότερο την επόμενη ημέρα από την ημέρα που παρελήφθη πρέπει να ισχύει με την επιφύλαξη ότι έχει παραληφθεί και το ποσό πληρωμής.

2.8. Η ΟΚΕ υποστηρίζει την αξίωση του Ευρωπαϊκού Γραφείου των Ενώσεων Καταναλωτών (BEUC), να υπόκειται σε ρυθμίσεις η ευθύνη για την μη κανονική εκτέλεση των διασυνοριακών πληρωμών, στα πλαίσια της διενέργειας μαζικών πληρωμών. Η ΟΚΕ συμεριζείται τη σύσταση της Επιτροπής, Φεβρουάριος 1990, να ιδρυθούν κέντρα υποβολής παραπόνων. Η ΟΚΕ στη γνωμοδότησή της της 20ής Μαρτίου

(1) ΕΕ αριθ. L 35 της 7. 2. 1985, σ. 43.

(2) Βλ. CD Ehlermann στην επιθεώρηση «Revue trimestrielle de droit européen» 3/1993, σ. 457 ff και «La doctrine Vanni d'Archirafi» in Institutions Européennes et Finance, αριθ. 1α, (Μάρτιος 1994) σ. 2.

(3) Έγγρ. SEC(92) 621.

1991⁽¹⁾ παραπέμπει ήδη στις θετικές εμπειρίες από τη δημιουργία παρόμοιων κέντρων παραπόνων στο Βέλγιο. Τα κέντρα παραπόνων των επί μέρους κρατών μελών θα μπορούσαν να συνεργάζονται ανεπίσημα σε ευρωπαϊκό επίπεδο. (βλ. σημείο 3.7.3). Οι πελάτες θα μπορούσαν έτσι να απευθύνονται σε ένα κέντρο παραπόνων της χώρας τους, το οποίο θα είχε την δυνατότητα επαφής με το αντίστοιχο κέντρο της χώρας του δικαιούχου, για περαιτέρω διευκρινίσεις.

2.9. Η ΟΚΕ δίνει προτεραιότητα σε ένα κώδικα ορθής συμπεριφοράς, έναντι μιας οδηγίας. Οι κατευθυντήριες γραμμές των κεντρικών ενώσεων του πιστωτικού τομέα που αναφέρονται στο σημείο 1.1., αντιστοιχούν σε ένα παρόμοιο κώδικα ορθής συμπεριφοράς. Για την χάραξη αυτή των κατευθυντήριων γραμμών οργανώθηκε ακρόαση με τους χρήστες συστημάτων διασυνοριακών πληρωμών (καταναλωτές, έμποροι, ΜΜΕ) που εκπροσωπούνται στην ομάδα μελέτης PSULG της Ευρωπαϊκής Επιτροπής. Οι κατευθυντήριες γραμμές θα μπορούσαν περαιτέρω να εξελιχθούν σε ένα είδος «Χάρτας», σύμφωνα με την οποία οι προσφέροντες υπηρεσίες στην διενέργεια διασυνοριακών πληρωμών αναλαμβάνουν συγκεκριμένες υποχρεώσεις. Έτσι θα μπορούσαν π.χ. οι υποχρεώσεις του άρθρου 4 του σχεδίου για πρόταση οδηγίας (σημ. 3.3.4) να ρυθμισθούν καλύτερα, στα πλαίσια ενός κώδικα ή μιας «Χάρτας». Η ιδέα μια χάρτας υποστηρίζεται κυρίως από την υπεύθυνη στην Επιτροπή για θέματα προστασίας του καταναλωτή, Επίτροπο, Christiane Scrivener⁽²⁾. Κατά τη γνώμη της κ. Scrivener, μια παρόμοια χάρτα θα προσυπέγραφαν οι Ενώσεις του πιστωτικού τομέα, οι καταναλωτές καθώς και η Ευρωπαϊκή Επιτροπή. Τούτο θα προσέδιδε στην χάρτα τον αντίστοιχο δεσμευτικό χαρακτήρα της και θα την έκανε γνωστή στο κοινό.

2.9.1. Στις αυτοδεσμεύσεις ενός κώδικα καλής συμπεριφοράς ανήκει η υποχρέωση των επί μέρους πιστωτικών οργανισμών να ενημερώνουν τους πελάτες τους σχετικά με τα πλεονεκτήματα και τα μειονεκτήματα των διαφόρων τρόπων πληρωμής (έμβασμα, επιταγή, πιστωτική κάρτα) καθώς και για την αναμενόμενη διάρκεια και τις κατά προσέγγιση δαπάνες. Θα πρέπει να υπάρχει διαφάνεια όρων για τους πελάτες και να τους παρέχεται η δυνατότητα να συγκρίνουν τις προσφορές ανταγωνιστικών μεταξύ τους πιστωτικών οργανισμών. Επειδή ολόένα μεγαλύτερος αριθμός πελατών διατηρεί λογαριασμούς σε περισσότερους από ένα πιστωτικούς οργανισμούς, όταν υπάρχει διαφάνεια μπορεί κανείς να επαφίεται στον θεσμό του ανταγωνισμού.

2.9.2. Εάν τελικά προτεινόταν οδηγία, αυτή θα έπρεπε να περιοριστεί σε ένα πολύ γενικό πλαίσιο. Εάν μία ευρωπαϊκή οδηγία υπαγόρευε λεπτομερείς δεσμευτικές υποχρεώσεις στους πιστωτικούς οργανισμούς για την κίνηση των διασυνοριακών πληρωμών θα συνεπέφερε μειονεκτήματα και όχι πλεονεκτήματα για τον καταναλωτή. Τότε, πολύ φοβούμεθα ότι πολλοί, μικροί, κυρίως, πιστωτικοί οργανισμοί θα αρνούσαν απολύτως εντολές διασυνοριακών πληρωμών, επειδή εκ των προ

τέρων δεν μπορούν (ή δε θέλουν) να ανταποκριθούν στις επιμέρους υποχρεώσεις που προβλέπονται από την Οδηγία.

2.9.2.1. Ιδιαίτερα όταν πρόκειται για πληρωμές των οποίων οι παραλήπτες βρίσκονται μακριά από τα μεγάλα οικονομικά κέντρα και όταν οι πληρωμές αυτές καταβάλλονται σε λογαριασμούς σε μικρά τοπικά πιστωτικά ιδρύματα, υπάρχει κίνδυνος να μην γίνει καθόλου δεκτή η εντολή παρόμοιας πληρωμής. Κατ'αυτό τον τρόπο θα δημιουργηθούν σοβαρά κενά στο σύστημα διενέργειας πληρωμών που καλύπτει ολόκληρη την επικράτεια της Ευρώπης.

2.9.2.2. Σύμφωνα με στοιχεία της μελέτης της Επιτροπής, του Φεβρουαρίου 1993, στα 12 κράτη μέλη περίπου 7800 πιστωτικοί οργανισμοί, σε σύνολο 10 000, διενεργούν διασυνοριακές πληρωμές, λιγότεροι από 80% δηλ. Το ποσοστό αυτό θα μπορούσε να μειωθεί σημαντικά, εάν τελικά υπάρξει λεπτομερής νομική ρύθμιση της διενέργειας διασυνοριακών πληρωμών. Αυτό δεν θα ανταποκρίνονταν ούτε στην πρόθεση της Επιτροπής ούτε στις επιθυμίες των πελατών και στις προσπάθειες του πιστωτικού τομέα.

2.9.3. Τα κενά που θα προέκυπταν σε ολόκληρη την Ευρώπη, στην περίπτωση μιας ρύθμισης με οδηγία της κίνησης διασυνοριακών πληρωμών, θα μπορούσαν εντούτοις να καλυφθούν μέσω των δημόσιων ταχυδρομικών υπηρεσιών. Μόνο οι δημόσιες ταχυδρομικές υπηρεσίες, τμήμα του δημόσιου ταμείου, θα μπορούσαν και θα όφειλαν να δέχονται εντολές διασυνοριακών πληρωμών, σ'όλα τα παραρτήματά τους και φυσικά να τηρούν όλες τις υποχρεώσεις που θα προέβλεπαν οι λεπτομερείς σχετικές διατάξεις ενόψει μιας ευρωπαϊκής οδηγίας. Τα ταχυδρομεία είναι σε θέση, μέσω των εντεταλμένων για πληρωμές υπαλλήλων τους να προβαίνουν σε πληρωμές σε παραλήπτες και σε απομακρυσμένες περιοχές, χωρίς αυτοί απαραίτητα να διαθέτουν και λογαριασμό.

2.10. Σχετικά με την πρόταση οδηγίας που σύμφωνα με την ανακοίνωσή της του Δεκεμβρίου 1993, προληπτικά σχεδιάζει η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, η ΟΚΕ λαμβάνει την ακόλουθη θέση στις ιδιαίτερες παρατηρήσεις του σημείου 3.

3. Ειδικές παρατηρήσεις

3.1. Σε περίπτωση που η Ευρωπαϊκή Επιτροπή αποφασίσει να προτείνει στο Συμβούλιο μια οδηγία για τη διαφάνεια και αποδοτικότητα των συστημάτων διασυνοριακών πληρωμών, θα έπρεπε μ'αυτή την οδηγία να καθορίζονται ορισμένες ελάχιστες απαιτήσεις σε κοινοτικό επίπεδο. Η ΟΚΕ επιδοκιμάζει το γεγονός ότι σύμφωνα με το άρθρο 1, παράγραφος 3, ανατίθεται στα κράτη μέλη να θεσπίζουν ενδεχομένως επιπλέον διατάξεις, με τις οποίες θα λαμβάνονται υπόψη η εκάστοτε διάθροση του πιστωτικού καθεστώτος και οι ιδιαιτερότητες της κίνησης πληρωμών. Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή δικαιολόγησε τις πρωτοβουλίες που ανέλαβε στον τομέα αυτό από το 1990 διότι έπρεπε να προωθηθούν τα μαζικά εμβάσματα μικρών ποσών. Στο σχέδιο της πρότασης οδηγίας δεν έγινε ρητή αναφορά στο στόχο αυτό. Επίσης, το πεδίο εφαρμογής δεν περιορίζεται αποκλειστικά στα διασυνοριακά μαζικά εμβάσματα μικρών ποσών (συγκρ. σημείο 3.2).

(1) Γνωμοδότηση της ΟΚΕ για το έγγραφο συζήτησης «Οι πληρωμές στην εσωτερική αγορά» (βλ. ΕΕ αριθ. C 120 της 6. 5. 1991).

(2) Σύγκρ. τον λόγο της κ. Christiane Scrivener στο συνέδριο για διασυνοριακές πληρωμές, στο Παρίσι, την 1η Μαρτίου 1994.

3.2. Πεδίο εφαρμογής (Άρθρο 2)

Θα έπρεπε να διευκρινισθεί ότι η οδηγία θεσπίστηκε για τις μεγάλες διασυνοριακές πληρωμές μικρών ποσών και όχι για τα μεγαλύτερα ποσά των παραδοσιακών συναλλαγών με το εξωτερικό, των οποίων η εκτέλεση διενεργείται σήμερα με το σύστημα SWIFT (Society for Worldwide Interbank Financial Telecommunication). Στην 4η αιτιολογική σκέψη υπογραμμίζεται βέβαια η αναγκαιότητα να υπάρξει διάκριση μεταξύ των διασυνοριακών μαζικών πληρωμών και των αντιστοιχών πληρωμών μεγάλων ποσών. Εδώ, συνήθως, γίνεται αναφορά στο κατώτατο όριο των 10 000 Ecu, πέραν του οποίου οι διασυνοριακές πληρωμές σε πολλά κράτη μέλη πρέπει να αποτελέσουν αντικείμενο στατιστικών δηλώσεων. Εκτός αυτού στο άρθρο 7, παράγραφος 2, οι άνω των 10 000 Ecu πληρωμές εξαιρούνται από την υποχρέωση επιστροφής. Αν με αυτό το ανώτατο όριο — και μόνο ως υπονοούμενο — πρέπει να καθοριστεί η μαζική κίνηση πληρωμών μικρών ποσών, θα έπρεπε να διευκρινιστεί ακόμη ότι η οδηγία θα εφαρμοστεί για την κίνηση πληρωμών ιδιωτικών νοικοκυριών αλλά και μικρομεσαίων επιχειρήσεων (ΜΜΕ) και όχι για μεγάλες πληρωμές των παραδοσιακών συναλλαγών εξωτερικού.

3.2.1. Περαιτέρω πρέπει να οριστεί ότι η οδηγία αυτή δεν είναι εφαρμοστέα σε διασυνοριακές πληρωμές σε Τρίτες Χώρες.

3.2.2. Η εφαρμογή της οδηγίας αυτής δεν έπρεπε να αφορά μόνο τους πιστωτικούς οργανισμούς, υπό την έννοια του άρθρου 1 της Οδηγίας 77/780/ΕΟΚ⁽¹⁾, αλλά και άλλους οργανισμούς που διενεργούν επαγγελματικά διασυνοριακές πληρωμές, όπως είναι π.χ. οι εταιρείες πιστωτικών καρτών. Θα έπρεπε να καταγραφούν όλοι οι τρόποι πληρωμών, όπως εμβάσματα ή επιταγές και άλλες διαδικασίες όπως εντολές διαρκείας ή αποσβέσεις POS (Point of sales). Γι' αυτό φαίνεται σκόπιμο ότι στο άρθρο 2 δ) πρέπει να γίνεται αναφορά και στις κάρτες πληρωμών «Eurocheque» και στις πιστωτικές κάρτες. Οι κάρτες αυτές χρησιμοποιούνται ολοένα και περισσότερο για διασυνοριακές αγορές «Tele-Shopping» και για παραγγελίες καταλόγων από εμπορικούς οίκους πωλήσεων εξ αποστάσεως προπαντός στις παραμεθόριες περιοχές.

3.2.3. Πιστωτικοί οργανισμοί που δεν είναι σε θέση να εκτελέσουν διασυνοριακές πληρωμές (ή δεν το επιθυμούν λόγω της έκδοσης αυτής της οδηγίας), θα έπρεπε να εξαιρεθούν από το πεδίο εφαρμογής, ιδίως του άρθρου 3.

3.3. Διαφάνεια (Άρθρο 3.4)

3.3.1. Η γραπτή ενημέρωση που πρέπει να δίδεται στους πελάτες πριν την εκτέλεση μιας διασυνοριακής πληρωμής, αντιστοιχεί ευρύτερα στην αυτοδέσμευση που ανέλαβαν οι οργανισμοί μέλη των τριών ευρωπαϊκών ενώσεων του πιστωτικού τομέα, στις κατευθυντήριες γραμμές τους, το Μάρτιο του 1992 (στον κύκλο μελών των 3 αυτών κεντρικών ενώσεων δεν ανήκουν τα δημόσια ταχυδρομεία, ταμειυτήρια και οι βρετανικές «building societies»).

3.3.2. Μία ουσιαστική συμπλήρωση της γραπτής ενημέρωσης συνιστά η προφορική συζήτηση με τους πελάτες, όπως συνήθίζεται στους περισσότερους πιστωτικούς οργανισμούς, σχετικά

με την επωφελέστερη εκτέλεση μιας διασυνοριακής πληρωμής. Βάσει μιας παρόμοιας συζήτησης μπορούν π.χ. οι πελάτες να αποφασίσουν την έκδοση μιας ευρωπαϊκής προς το δικαιούχο, ή να δεχτούν για μη επείγουσες διασυνοριακές πληρωμές μια μεγαλύτερη προθεσμία, προκειμένου έτσι ενδεχομένως να αποφύγουν το υψηλότερο κόστος ενός «πριμ για παροχή επείγουσας υπηρεσίας».

3.3.3. Ορισμένες πληροφορίες που δίδονται στον πελάτη για την εκτέλεση μιας διασυνοριακής πληρωμής, ιδιαίτερα σε απομακρυσμένες περιφέρειες, δεν μπορεί να είναι εκ των προτέρων δεσμευτικές. Παρόμοια στοιχεία, ιδιαίτερα για την ακριβή διάρκεια, δεν μπορούν ως εκ τούτου να ρυθμιστούν μέσω μιας ευρωπαϊκής οδηγίας.

3.3.3.1. Σε πολλές περιπτώσεις ένας πιστωτικός οργανισμός μπορεί κατά την ανάθεση μιας εντολής να αναφέρει στον πελάτη μια κατά προσέγγιση διάρκεια εκτέλεσης της πληρωμής. Γιατί στην διασυνοριακή κίνηση πληρωμών πρέπει συνήθως να παρέμβουν με την σειρά αρκετοί πιστωτικοί οργανισμοί, με τους οποίους η τράπεζα του εντολέα δεν έχει επαγγελματικές σχέσεις (σύγκρ. σημείο 2.2.1.2). Ιδιαίτερα για τα λεγόμενα εμβάσματα που υπερβαίνουν το δίκτυο (δηλ. που απευθύνονται σε ένα λογαριασμό παραρτήματος πιστωτικού οργανισμού άλλου συγκροτήματος τραπεζών), η τράπεζα του εντολέα δεν έχει πιθανόν καμία εμπειρία σχετικά με την περαιτέρω προώθηση της πληρωμής στο εξωτερικό και την συμμετοχή ξένων συμψηφιστικών συστημάτων (κλήρικ). Ως εκ τούτου δεν είναι δυνατόν να ληφθεί κατά τρόπο δεσμευτικό στον πελάτη η ακριβής χρονική διάρκεια της εκτέλεσης της εντολής πληρωμής έως την πιστωτική εγγραφή στον λογαριασμό του δικαιούχου. Συνεπώς στο δεύτερο σημείο έπρεπε να αναφέρεται: «ο κατά προσέγγιση χρόνος».

3.3.3.2. Στον εντολέα μπορεί να δοθεί εκ των προτέρων μόνον η ημερομηνία χρέωσης στον δικό του λογαριασμό, όχι η ημερομηνία πιστωτικής εγγραφής στον λογαριασμό του δικαιούχου.

3.3.3.3. Εξυπακούεται ότι ο πελάτης πρέπει να ενημερώνεται εκ των προτέρων για την συναλλαγματική ισοτιμία στην οποία θα βασιστεί η διασυνοριακή πληρωμή. Σε ορισμένα νομίσματα, εν τούτοις, η συναλλαγματική ισοτιμία μπορεί να υπόκειται σε αισθητές διακυμάνσεις, γεγονός που σημειώθηκε ήδη το φθινόπωρο του 1992 καθώς και το 1993. Στον μηχανισμό συναλλαγματικών ισοτιμιών στα πλαίσια του Ευρωπαϊκού Νομισματικού Συστήματος από τις 2 Αυγούστου 1993 οι ισοτιμίες επιτρέπεται να αυξομειώνονται 15% αντίστοιχα. Γι' αυτό θα ήταν περισσότερο σκόπιμο να ανακοινώνεται στον πελάτη κατά την ανάθεση της Τραπεζικής εντολής η τότε ισχύουσα συναλλαγματική ισοτιμία και να παραπέμπεται στον πίνακα με τις συναλλαγματικές ισοτιμίες της θυρίδας. Αντίθετα, στα έντυπα δελτία και σε άλλες γραπτές πληροφορίες πελατών δεν είναι δυνατό να συμπεριληφθούν και οι συναλλαγματικές ισοτιμίες διότι θα είναι σύντομα ξεπερασμένες. Πελάτες που θεωρούν ότι οι γραπτές πληροφορίες αναφέρουν την ακριβή συναλλαγματική ισοτιμία θα πρέπει να ενημερώνονται σχετικώς.

3.3.3.4. Ο δικαιούχος πληρωμής θα έπρεπε να ενημερώνεται για τις συναλλαγματικές ισοτιμίες στις οποίες βασίστηκε η πληρωμή, στην περίπτωση που η συναλλαγματική μετατροπή πραγματοποιείται στην δική του χώρα. Η ενημέρωση του δικαιούχου σχετικά με την τιμή συναλλάγματος περιτελεί

(¹) ΕΕ αριθ. L 322 της 17. 12. 1977.

όταν έχει συμφωνηθεί, όπως συμβαίνει συνήθως, το έμβασμα ενός συγκεκριμένου ποσού σε νόμισμα της χώρας του. Ο παραλήπτης της πληρωμής δεν χρειάζεται τότε να γνωρίζει τί ποσό πλήρωσε σε δικό του νόμισμα ο εντολέας, αφού κατά μείζονα λόγο κατά την μετατροπή δυνατόν να προσφέρονται στον εντολέα ιδιαίτεροι, όροι που εμπίπτουν στο τραπεζικό απόρρητο. Αντιθέτως, ο παραλήπτης έχει δικαίωμα να γνωρίζει το όνομα του αποστολέα καθώς και το σκοπό της πληρωμής.

3.3.4. Όσον αφορά την ενημέρωση των πελατών μετά την εκτέλεση των διασυνοριακών πληρωμών, οι περισσότεροι πιστωτικοί οργανισμοί τηρούν της κατευθυντήριες γραμμές που έθεσαν οι ευρωπαϊκές κεντρικές ενώσεις τους, τον Μάρτιο 1992. Τούτο σημαίνει ότι οι εντολές παραλαμβάνουν τα αναφερόμενα στο άρθρο 4 δελτία, που περιέχουν τα χρεωθέντα έξοδα εκτέλεσης της πληρωμής και απαρίθμηση των τελών, προμηθειών και φόρων καθώς και αναφορά της τιμής μετατροπής, και αυτό στο 80% των περιπτώσεων όπως έδειξε μια μελέτη του Φεβρουαρίου 1993.

3.3.5. Στις περιπτώσεις, όπου ο εντολέας αναλαμβάνει τα έξοδα εκτέλεσης της πληρωμής στην χώρα του δικαιούχου, θα πρέπει αυτό να γνωστοποιείται στον δικαιούχο κατά την πιστωτική εγγραφή της πληρωμής. Όπως προκύπτει από έρευνα του Φεβρουαρίου 1993, αυτή η αναφορά προφανώς δεν γίνεται. Ως εκ τούτου, οι πιστωτικοί οργανισμοί δέον να λαμβάνουν τα κατάλληλα μέτρα ώστε κατά την διενέργεια της διασυνοριακής πληρωμής από τους διάφορους οργανισμούς να διαβιβάζεται επίσης και η μνεία ότι ο εντολέας επιθυμεί να επιβαρυνθεί με τις δαπάνες που θα υπολογίσει ο πιστωτικός οργανισμός του δικαιούχου.

3.4. Υποχρέωση για την εμπρόθεση εκτέλεση πληρωμών (Άρθρο 5)

3.4.1. Η ΟΚΕ υποστηρίζει την άποψη ότι μία διασυνοριακή πληρωμή πρέπει να εκτελείται το συντομότερο δυνατόν εκτός εάν υπάρχει διαφορετική συμφωνία με τον εντολέα. Αυτό φαίνεται ότι συνιστά και την συνήθη πρακτική που ακολουθούν οι τράπεζες.

3.4.2. Υπάρχει προβληματισμός σχετικά με ανώτατη προθεσμία της παραγρ. 1 και 2 του άρθρου 5 που καθορίζεται σε 2 έως και 6 εργάσιμες ημέρες. Γιατί ένα μέρος των διασυνοριακών πληρωμών δεν εκτελείται αμέσως και κατευθείαν μεταξύ δύο ανταποκριτιών τραπεζών στα χρηματοδοτικά κέντρα, πράγμα που θα ήταν η ιδανική περίπτωση. Πολύ περισσότερο θα έπρεπε κανείς να εξετάσει τις περιπτώσεις όπου ο εντολέας και/ή ο δικαιούχος έχει την έδρα του σε απομακρυσμένες από τα χρηματοδοτικά κέντρα περιοχές και διατηρεί τους λογαριασμούς του σε παραρτήματα μικρών τοπικών ή περιφερειακών πιστωτικών οργανισμών. Στις περιπτώσεις αυτές πρέπει συχνά να παρέμβουν περισσότεροι από ένας πιστωτικοί οργανισμοί της ίδιας τραπεζικής ομάδας — ή ακόμη μιας άλλης, που δεν έχουν καμμία εμπορική σχέση μεταξύ τους. Τούτο σημαίνει:

3.4.2.1. Η εκτέλεση μιας πληρωμής μπορεί να διαρκέσει πολύ περισσότερο εάν ακολουθεί μία οδό που διακόπτεται πολλές φορές (π.χ. από το παράρτημα ενός τοπικού πιστωτικού οργανισμού της χώρας του εντολέα μέσω ενός άλλου περιφερειακού ή εθνικού πιστωτικού οργανισμού με αντίστοιχες

σχέσεις ανταποκριτίας τράπεζας προς την χώρα του δικαιούχου και εκεί πάλι μέσω ενός εθνικού ή περιφερειακού πιστωτικού οργανισμού σε μια τοπική τράπεζα και κάποιο παράρτημά της).

3.4.2.2. Συχνά μεσολαβούν στην χώρα του δικαιούχου ξένοι τραπεζικοί όμιλοι, με τους οποίους ο πιστωτικός οργανισμός του εντολέα δεν διατηρεί εμπορικές σχέσεις. Ο τελειωμένος λοιπόν δεν έχει καμμία επιρροή στην εκτέλεση της πληρωμής στην άλλη χώρα και στις τυχόν παραλείψεις που είναι δυνατόν να συμβούν εκεί.

3.4.2.3. Μία ακόμη συνέπεια: Σε ένα πιστωτικό οργανισμό που παρεμβαίνει κατά την εκτέλεση της πληρωμής δεν μπορεί να υποδειχθεί να επιτρέψει την πληρωμή το αργότερο κατά την επόμενη εργάσιμη αφ'ότου έλαβε την εντολή, όταν ο ίδιος δεν έχει λάβει ακόμη την πιστωτική εγγραφή γι'αυτήν. Πολύ περισσότερο αναπόκειται σ'αυτόν τον πιστωτικό οργανισμό εάν την διενεργεί προκαταβολικά και αν έτσι είναι έτοιμος να αναλάβει τον κίνδυνο για εκτέλεση μιας εντολής πληρωμής, πριν ο ίδιος εξασφαλίσει την κάλυψη της ξένης τράπεζας.

3.4.3. Από την μελέτη του Φεβρουαρίου 1993 προκύπτει ότι μία διασυνοριακή πληρωμή διήρκεσε κατά μέσον όρο 3, 2 ημέρες, αν υπολογισθεί ο χρόνος καταχώρησης της χρέωσης στον λογαριασμό του εντολέα ως την καταχώρηση της πιστωτικής εγγραφής στον λογαριασμό του παραλήπτη και 4, 6 ημέρες από την ημερομηνία της εντολής έως την πίστωση του λογαριασμού του παραλήπτη. Αυτό το αποτέλεσμα μπορεί να χαρακτηριστεί ως ικανοποιητικό, ακόμη και αν δεν αποκρυσταλλώνεται σ'αυτό μέχρι σήμερα μεγάλος αριθμός άμεσων εμβασμάτων μέσω ανταποκριτιών τραπεζών στα χρηματοδοτικά κέντρα. Για τον υπολογισμό της διάρκειας του εμβάσματος τα πιστωτικά ιδρύματα προτιμούν τον ορισμό της αξίας «Valuta» που σε περίπτωση μεγάλων ποσών διαδραματίζει σπουδαίο ρόλο λόγω των απωλειών ή κερδών επί των τόκων. Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή θεωρεί ορθότερο να υπολογίζεται ο χρόνος, που πέρασε από την κατάθεση της εντολής. Η ΟΚΕ κατανοεί αυτόν τον τρόπο υπολογισμού που βασίζεται στις τυποποιημένες διατάξεις — UNCITRAL.

3.4.4. Μία δεσμευτική διάταξη για τη διάρκεια των διασυνοριακών πληρωμών δεν φαίνεται να είναι σκόπιμη για τους λόγους που αναφέρονται στο σημείο 3.4.2. Και η ομάδα εργασίας που όρισε η Ευρωπαϊκή Επιτροπή προκειμένου να καθορίσει τους όρους του νομικού πλαισίου αμφισβητεί τη σκοπιμότητα παρόμοιου προκαθορισμού (σημείο 19 της έκθεσης του «Legal Framework Group» και XV 154/93 της 3. 12. 1993).

3.4.5. Μία δεσμευτική ρύθμιση της διάρκειας θα μπορούσε να οδηγήσει στην πλήρη άρνηση ορισμένων — μικρών κυρίως — πιστωτικών οργανισμών να δέχονται πληρωμές, αφού δεν μπορούν οι ίδιοι να έχουν καμμία επιρροή στην εκτέλεση των πληρωμών αυτών από ξένες τράπεζες σε μία άλλη χώρα.

3.5. Υποχρέωση εκτέλεσης της πληρωμής σύμφωνα με την εντολή πληρωμής (Άρθρο 6)

3.5.1. Στη διασυνοριακή διενέργεια πληρωμών κατά κανόνα (δηλ. στο 94% των περιπτώσεων) έως σήμερα ο κάθε συμμετέχων, από την πλευρά του, αναλάμβανε τα έξοδα που του

αντιστοιχούν (ο λεγόμενος διακανονισμός Share για την κατανομή των εξόδων). Το σχέδιο οδηγίας λαμβάνει ως μελλοντικό γενικό πρότυπο την περίπτωση, όπου ο εντολέας αναλαμβάνει όλα τα έξοδα για να γίνει η πληρωμή στο δικαιούχο χωρίς κρατήσεις. Αυτή η λεγόμενη ρύθμιση OUR (δηλ. εξ ολοκλήρου επιβάρυνση του εντολέα με τις δαπάνες) αποκτά σημασία κυρίως όταν αφορά μικρά ποσά. Νέα δίκτυα κίνησης πληρωμών (π.χ. TIPANET ή ένωση ACH «automated clearing houses») βασίζονται στη ρύθμιση OUR ή επιδιώκουν παρόμοια ρύθμιση.

3.5.2. Στην έρευνα του Φεβρουαρίου 1992 εξετάστηκαν μόνο διασυνοριακές πληρωμές σύμφωνα με τις «ρυθμίσεις OUR». Και έτσι προέκυψε ότι στο 43% των πληρωμών καταλογίστηκαν δαπάνες και στο δικαιούχο πληρωτής, αν και ο εντολέας είχε ρητά συμφωνήσει με τον πιστωτικό οργανισμό του ότι αναλαμβάνει μόνος όλα τα έξοδα προκειμένου να πιστωθεί υπέρ του δικαιούχου ολόκληρο το ποσό χωρίς κρατήσεις (σύγκρ. σημείο 2.7.2). Σε μία παρόμοια διπλή επιβάρυνση τελών («double charging») σύμφωνα με το άρθρο 6, παράγραφος 2, ο πιστωτικός οργανισμός οφείλει να επιστρέψει στον εντολέα την «αδικαιολόγητη δαπάνη». Πέραν τούτου ο πιστωτικός οργανισμός του εντολέα πρέπει να απαλλάξει τον εντολέα από τα τέλη που του υπολόγισε αρχικά, ακόμη και εάν φέρει την ευθύνη μόνο η τράπεζα του δικαιούχου. Για τον εντολέα, ο οποίος μπορεί να απευθυνθεί μόνος στην τράπεζά του, η ρύθμιση φαίνεται ενόητη. Για το πιστωτικό ίδρυμα του εντολέα όμως μια τόσο ευρεία ευθύνη κάτω από τους όρους που αναφέρονται στα σημεία 2.2.2, 2.2.3 και 3.4.2 είναι απαράδεκτη, τουλάχιστον σε περίπτωση που χρεωκοπήσει η τράπεζα του δικαιούχου.

3.5.3. Επειδή τα στοιχεία ήταν εμπιστευτικά, οι ευρωπαϊκές κύριες ενώσεις του πιστωτικού τομέα δεν μπόρεσαν να εξετάσουν τα έγγραφα της μελέτης του Φεβρουαρίου 1992. Οι ενώσεις αυτές αγνοούν ως εκ τούτου τους λόγους για τις εκεί αναφερόμενες περιπτώσεις διπλής χρέωσης των τελών.

3.5.4. Η Επιτροπή θα έπρεπε να προβλέψει ώστε στη δεύτερη μελέτη του 1994 που αναφέρεται στο σημείο 1.4, να αναφερθούν ακριβή στοιχεία για ενδεχόμενες περιπτώσεις διπλής χρέωσης. Ο πιστωτικός τομέας θα μπορούσε τότε να διερευνήσει την — ασυμφίβαστη με την τραπεζική πρακτική — διπλή χρέωση, που δυνατόν να προεκλήθη λόγω παροχής ελλειψών ή λανθασμένων στοιχείων εκ μέρους του εντολέα. Στο άρθρο 6, παράγραφος 2, θα έπρεπε να προβλέπεται προληπτικά μία εξαίρεση για την ενδεχόμενη συνυπαιτιότητα του εντολέα.

3.6. Καθήκον επιστροφής σε περίπτωση μη κανονικής εκτέλεσης των εμβασμάτων (Άρθρο 7)

3.6.1. Σε περίπτωση που τα εμβάσματα διεκπαιρώνονται με μια μη κανονική πιστωτική εγγραφή στο λογαριασμό του

δικαιούχου (άρθρο 7, παρ. 1), ο πιστωτικός οργανισμός του εντολέα οφείλει να επιστρέψει σ' αυτόν ολόκληρο το ποσό του εμβάσματος καθώς και τα αντιστοιχούντα τέλη. Αυτό θα σήμαινε για τον πιστωτικό οργανισμό του εντολέα την ανάληψη ευθύνης ανεξαρτήτως πταίσματος. Από την άλλη πλευρά δικαιούται το πιστωτικό ίδρυμα του εντολέα την εξίσου υποχρεωτική αποζημίωση εκ μέρους των πιστωτικών ιδρυμάτων που παρενέβησαν διαδοχικά για την εκτέλεση της πληρωμής, και δεν εκτέλεσαν κανονικά την εντολή. Η αποζημίωση δεν είναι ωστόσο τόσο βέβαιη ώστε να αντισταθμίζονται τα μειονεκτήματα της ευθύνης ανεξαρτήτως πταίσματος.

3.6.2. Σύμφωνα με το άρθρο 7, παράγραφος 2, μπορεί η επιστροφή να ζητηθεί το νωρίτερο 20 εργάσιμες ημέρες μετά την προθεσμία εντός της οποίας έπρεπε να εκτελεσθεί η διασυνοριακή πληρωμή. Ακόμη και με αυτή την προθεσμία θα ήταν δυνατό ο εντολέας να πάρει πίσω τα χρήματά του, ακόμη και αν εν τω μεταξύ ο δικαιούχος έλαβε και διαθέτει πλέον την πιστωτική εγγραφή.

3.6.3. Δεν είναι σαφές κατά πόσον μπορεί κανείς να «παζαρεύσει» την υποχρέωση επιστροφής, στην περίπτωση ανωτέρας βίας. Στο άρθρο 7, παράγραφος 2 j, γίνεται παραπομπή στον ορισμό της ανωτέρας βίας, όπως αναφέρεται στην οδηγία 90/314/ΕΟΚ⁽¹⁾. Θα έπρεπε να διευκρινισθεί εάν η υποχρέωση επιστροφής υφίσταται και όταν ο πιστωτικός οργανισμός του δικαιούχου υπόκειται σε καθεστώς δικαιοστασίας ή έχει αρχίσει διαδικασία αφερεγγυότητας, πριν να γίνει η πιστωτική εγγραφή του εμβάσματος. Οι περιπτώσεις αυτές δεν θεωρήθηκαν προφανώς ως περιπτώσεις «ανωτέρας βίας», τουλάχιστον όταν τα σχετικά ποσά ήταν μικρότερα από 10 000 Ecu.

3.7. Υπηρεσίες παραπόνων (Άρθρο 8)

3.7.1. Για τα παράπονα που υποβάλλονται από τους πελάτες και για τα οποία δεν έχουν οριστικά επιληφθεί οι εμπλεκόμενοι πιστωτικοί οργανισμοί — πρέπει να θεσμοθετηθούν, σύμφωνα με το άρθρο 8, παράγραφος 3, ανεξάρτητες υπηρεσίες παραπόνων με γενικές αρμοδιότητες. Σύμφωνα με την αρχή της επικουρικότητας, η οποία ισχύει και εντός μίας χώρας, οι υπηρεσίες παραπόνων μπορούν να συσταθούν είτε από τους ίδιους τους πιστωτικούς οργανισμούς ή τις Κεντρικές Τράπεζες ή τους αρμόδιους φορείς των επιμέρους κρατών μελών.

3.7.2. Επειδή οι υπηρεσίες παραπόνων δε δημιουργούν νομολογία, φαίνεται υπερβολικό να συσταθεί στα κράτη μέλη σε μια ευρωπαϊκή οδηγία (σύγκρ. με το άρθρο 8, παρ. 5) ότι οφείλουν να φροντίζουν για την τακτική δημοσίευση των αποφάσεων των υπηρεσιών παραπόνων.

3.7.3. Μία διασυνοριακή συνεργασία των υπηρεσιών παραπόνων μπορεί να αποδειχθεί χρήσιμη. Οι πελάτες θα μπορούν να απευθύνονται σε μια υπηρεσία παραπόνων της χώρας τους,

(¹) ΕΕ αριθ. L 158 της 23. 6. 1990, σ. 59.

η οποία θα έρχεται σε επαφή με την υπηρεσία παραπόνων της χώρας του παραλήπτη. Γι' αυτή τη μορφή συνεργασίας ή για

το θεσμό ενός ευρωπαϊού «διαμεσολαβητή» δεν απαιτούνται δεσμευτικές κοινοτικές διατάξεις.

Βρυξέλλες, 6 Ιουλίου 1994

Η Πρόεδρος της

Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής

Susanne TIEMANN

Γνωμοδότηση για την Έκθεση της Επιτροπής στο Συμβούλιο περί της εφαρμογής του κανονισμού για τις συγκεντρώσεις

(94/C 388/09)

Στις 23 Νοεμβρίου 1993, η Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή, αποφάσισε με βάση το άρθρο 23, παράγραφος 3 του Εσωτερικού Κανονισμού να εκδώσει γνωμοδότηση για την Έκθεση της Επιτροπής προς το Συμβούλιο περί της εφαρμογής του κανονισμού για τις συγκεντρώσεις.

Το τμήμα βιομηχανίας, εμπορίου, βιοτεχνίας και υπηρεσιών στο οποίο ανατέθηκε η προετοιμασία των σχετικών εργασιών, υιοθέτησε τη γνωμοδότησή του στις 8 Ιουνίου 1994 με βάση την εισήγηση του κ. Petersen.

Κατά την 317η σύνοδο ολομέλειας (συνεδρίαση της 6ης Ιουλίου 1994) η Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή υιοθέτησε την ακόλουθη γνωμοδότηση με πλειοψηφία και 2 αποχές.

1. Εισαγωγή

1.1. Τόσο η γενική πολιτική όσο και η οικονομία της Ευρωπαϊκής Ένωσης αντιμετωπίζουν μεγάλες προκλήσεις. Χρειάζεται να υπερνικηθούν τεράστια προβλήματα οικονομικής ανάπτυξης και απασχόλησης, να ενταχθούν τέσσερις υποψήφιες χώρες στην Ευρωπαϊκή Ένωση και να ενισχυθούν αποτελεσματικά οι διεργασίες μεταρρύθμισης των νέων δημοκρατιών της Κεντρικής και Ανατολικής Ευρώπης. Η διεθνοποίηση των αγορών και η αυξανόμενη αλληλοεξάρτηση των εθνικών οικονομιών προκαλούν στην ευρωπαϊκή εσωτερική αγορά ισχυρές μεταβολές, καθιστούν αναγκαίες νέες μορφές οικονομικής συνεργασίας και οδηγούν στην αναδιάρθρωση των επιχειρήσεων, με πολυάριθμες επιπτώσεις και στις θέσεις απασχόλησης.

1.2. Ενόψει των συνθηκών αυτών και της αυξανόμενης πίεσης του ανταγωνισμού επιβάλλεται, περισσότερο από ποτέ άλλοτε, ο αποτελεσματικός συντονισμός της εθνικής και ευρωπαϊκής πολιτικής για τον ανταγωνισμό. Ο στόχος αυτός θα καταστεί τόσο ευκολότερος όσο ταχύτερα σημειώνει στο μεταξύ (ευκταία) πρόοδο η προσέγγιση των εθνικών νομοθεσιών περί ανταγωνισμού. Το Βέλγιο, η Γαλλία, η Ελλάδα, η Ιταλία, η Πορτογαλία και η Ισπανία ήδη προσάρμοσαν τις σχετικές ρυθμίσεις τους περί ανταγωνισμού στο ευρωπαϊκό πρότυπο.

Θα ήταν δυνατό να σημειωθεί σημαντικό βήμα, αν και τα υπόλοιπα κράτη μέλη έδειχναν μεγαλύτερη προθυμία προσαρμογής των όρων ανταγωνισμού στους ευρωπαϊκούς κανόνες.

1.3. Σε αυτό το πλαίσιο είναι αναμφίβολα αναγκαίο να εξετάζεται και να επεκτείνεται συνεχώς το πεδίο εφαρμογής του ευρωπαϊκού ελέγχου των συγκεντρώσεων. Το μεγάλο πλεονέκτημα του ευρωπαϊκού ελέγχου των συγκεντρώσεων έγκειται στο γεγονός ότι την αποκλειστική αρμοδιότητα για τον έλεγχο των συγκεκριμένων περιπτώσεων συγκέντρωσης έχει η Επιτροπή των ΕΚ (αρχή One-stop-shop: εξέταση κάθε περίπτωσης από μια μόνο υπηρεσία με ίσους όρους) η οποία διαθέτει για το σκοπό αυτό και την καλύτερη τεχνολογία. Άλλωστε και υπό το πρίσμα της πολιτικής για την ολοκλήρωση θα ήταν εντελώς αντιφατικό να ελέγχονται οι διασυνοριακές συγκεντρώσεις από περισσότερες αρχές σύμφωνα με διαφορετικές νομοθεσίες και κριτήρια. Όσο οι συγκεντρώσεις διασυνοριακού χαρακτήρα δεν ελέγχονται από μια μόνο αρχή, υπάρχει ο κίνδυνος να λαμβάνονται αποκλίνουσες αποφάσεις, να δημιουργηθεί νομική ανασφάλεια και επιβραδυνθούν υπερβολικά οι διαδικασίες. Με την πιθανή προσχώρηση τεσσάρων χωρών της ΕΖΕΣ στην Ευρωπαϊκή Ένωση και την εντατικοποίηση των σχέσεων με τα συνδεδεμένα κράτη Κεντρικής και Ανατολικής Ευρώπης, αυτός ο λαβύρινθος νομοθετικών ρυθμίσεων κινδυνεύει να εξαπλωθεί ακόμη περισσότερο. Η παρεμβολή της γραφειοκρατίας στις διοικητικές διαδικασίες προκαλεί αυξανόμενο κόστος — γεγονός που είναι αναγκαίο να ληφθεί υπόψη — και, κατά συνέπεια, καθιστά την γεωγραφική θέση της ευρωπαϊκής βιομηχανίας λιγότερο ελκυστική. Ήδη σήμερα, η ύπαρξη διαφορετικών νομικών συστημάτων καθώς τα λεπτο-

μερή στοιχεία που απαιτούν οι διοικητικές αρχές για τις συνθήκες της αγοράς σε περίπτωση διασυννοριακών συγκεντρώσεων, δημιουργούν αδικαιολόγητα υψηλό διοικητικό βάρος για τις ευρωπαϊκές επιχειρήσεις. Η ύπαρξη διαφορετικών συστημάτων επιβαρύνει σε απαράδεκτο βαθμό, όχι μόνο τις επιχειρήσεις που υποβάλλουν την αίτηση αλλά και τρίτες επιχειρήσεις (συχνά μικρές και μεσαίες επιχειρήσεις) οι οποίες είτε είναι ανταγωνιστές είτε παραλήπτες.

1.4. Δικαίως, η Επιτροπή αναφέρει στην τελευταία της έκθεση περί ανταγωνισμού ότι το 1993 θα πρέπει να σημειωθεί αισθητή πρόοδος στον τομέα του ελέγχου των συγκεντρώσεων επειδή επίκειται η πρώτη αναθεώρηση του κανονισμού. Η ΟΚΕ διαπίστωσε με μεγάλη λύπη ότι η πρόγνωση αυτή δεν επαληθεύθηκε και θεωρεί απογοητευτική την έλλειψη προθυμίας εκ μέρους ορισμένων κρατών μελών της Ένωσης να αναθεωρήσουν από τώρα τον κανονισμό ΕΟΚ αριθ. 4064/89⁽¹⁾, παρά τις θεμελιωμένες προκαταρκτικές εργασίες της Επιτροπής και να μειώσουν τα όρια. Παρά το γεγονός ότι η προθεσμία ορίζεται σαφώς στο άρθρο 1, παράγραφος 3 και στο άρθρο 9, παράγραφος 10 του κανονισμού, η αναθεώρηση χρειάστηκε να καθυστερήσει για 3 περίπου έτη και αναμένεται να πραγματοποιηθεί στο τέλος του 1996. Έτσι επιβεβαιώνονται οι ανησυχίες που είχε διατυπώσει η ΟΚΕ ήδη το 1990, ότι ορισμένα κράτη μέλη θα προσπαθήσουν να καθιερώσουν οριστικά τη συμβιβαστική λύση που επιτεύχθηκε για την αρχική φάση υλοποίησης της οδηγίας για τον έλεγχο των συγκεντρώσεων⁽²⁾.

1.5. Ενόψει, του αυξανόμενου αριθμού των εθνικών συστημάτων ελέγχου των συγκεντρώσεων, αν η κακή ερμηνεία της επικουρικότητας οδηγήσει σε ακόμη μεγαλύτερο κατακερματισμό του ελέγχου του ανταγωνισμού της Ευρωπαϊκής Ένωσης οι συνέπειες θα ήταν περισσότερο από ολέθριες, ενώ η Επιτροπή θα μπορούσε να παροτρυνθεί να αδρανήσει και να μην κάνει χρήση του δικαιώματος υποβολής προτάσεων. Εξάλλου, η αρχή της επικουρικότητας έχει θεμελιωθεί από την αρχή στις διατάξεις περί ανταγωνισμού της Συνθήκης της Ρώμης, όπως τόνισε και η ΟΚΕ στη γνωμοδότησή της για την 22η έκθεση περί ανταγωνισμού⁽³⁾. Τα άρθρα 85, 86 και 92 αλλά και το άρθρο 90 της Συνθήκης για την Ευρωπαϊκή Κοινότητα εφαρμόζονται μόνον εφόσον οι συμφωνίες μεταξύ επιχειρήσεων, οι αποφάσεις ενώσεων επιχειρήσεων και κάθε εναρμονισμένη πρακτική, «δύνανται να επηρεάσουν το εμπόριο μεταξύ κρατών μελών». Παρόμοιοι κανόνες ισχύουν και για τον ευρωπαϊκό έλεγχο των συγχωνεύσεων στα πλαίσια του οποίου ο έλεγχος συγχωνεύσεων ευρωπαϊκού επιπέδου διαχωρίζεται από τον έλεγχο εθνικού επιπέδου μέσω οριακών τιμών με αποτέλεσμα να λαμβάνεται ικανοποιητικά υπόψη η αρχή της επικουρικότητας. Σε αυτό το πλαίσιο, η ΟΚΕ τάσσεται υπέρ της διατήρησης και δυνύνησης της ισχύος της αποκαλούμενης «Dutch clause» (ολλανδική ρήτρα — Άρθρο 22, παράγρ. 3 του εσωτερικού κανονισμού). Μελλοντικά, θα πρέπει για το λόγο αυτό, να προβλεφθεί η δυνατότητα εφαρμογής της ρήτρας ύστερα από αίτηση των ενδιαφερόμενων επιχειρήσεων.

2. Παρατηρήσεις σχετικά με την έκθεση της Επιτροπής για την εφαρμογή του κανονισμού για τις συγκεντρώσεις

2.1. Σύμφωνα με τη γνώμη της ΟΚΕ οι αρχικοί φόβοι δεν επαληθεύτηκαν και η διοικητική πρακτική που ακολουθεί η

Επιτροπή επιβεβαιώθηκε ουσιαστικά ως ορθή. Η Επιτροπή κατόρθωσε να δώσει υλική υπόσταση στο περιεχόμενο του κανονισμού περί ελέγχου των συγκεντρώσεων. Δεδομένης της πολυμορφίας των νομικών αλλά και των πραγματικών δυσκολιών που συνεπάγεται παρόμοιο εντελώς καινούργιο μέσο, το έργο που υλοποίησαν η Ευρωπαϊκή Επιτροπή και συγκεκριμένα η αρμόδια Merger Task Force, είναι αξιοπρόσεκτο. Πρέπει επίσης να τονισθεί ότι οι προθεσμίες τηρήθηκαν. Σύντομες διαδικασίες χρειάζονται όμως και όλες οι μορφές συνεργασίας που κρίνονται με βάση τα άρθρα 85 και 86 της Συνθήκης ΕΚ. Ένα πρώτο βήμα προς αυτή την κατεύθυνση έγινε εκ μέρους της Γενικής Διεύθυνσης για τον ανταγωνισμό, σχετικά με τις κοινές επιχειρήσεις με χαρακτηρισά συνεργασίας (βλ. σημείο 2.15). Η ΟΚΕ θεωρεί ότι η θετική ακτινοβολία της δραστηριότητας της Merge Task Force επιδρά και στις άλλες υπηρεσίες της Γενικής Διεύθυνσης Ανταγωνισμού.

2.2. Στο επίκεντρο του ευρωπαϊκού ελέγχου των συγκεντρώσεων βρίσκεται η δημιουργία ή η ενίσχυση μιας δεσπόζουσας θέσης στην αγορά. Για να υπάρχει λόγος απαγόρευσης, το άρθρο 2, παράγραφος 3 του κανονισμού, ορίζει ωστόσο ότι πρέπει επίσης να είναι αποδεδειγμένο ότι η δημιουργία ή η ενίσχυση δεσπόζουσας θέσης εμποδίζει σε σοβαρό βαθμό τον ανταγωνισμό στην κοινή αγορά ή σε σημαντικό τμήμα της αγοράς αυτής. Κατά την κρίση του ανταγωνισμού, η Επιτροπή δεν εξέτασε μόνο τα υφιστάμενα μερίδια των επιχειρήσεων στην αγορά αλλά και πολυάριθμα άλλα κριτήρια (άρθρο 2, παράγραφος 1 του Κανονισμού), με σκοπό να εκτιμήσει αν η επικείμενη συγχώνευση θα βλάψει ριζικά τη δομή της αγοράς. Για το ζήτημα αυτό, η Επιτροπή επέλεξε έναν δυναμικό τρόπο εξέτασης. Σημαντικά κριτήρια για την αξιολόγηση που πραγματοποιήσε η Επιτροπή αποτελούν, συγκεκριμένα, τόσο η θέση των υπόλοιπων ανταγωνιστών και πελατών καθώς και οι κάθετες σχέσεις εντός του ενδιαφερόμενου κλάδου, όπως π.χ. τα ιδιαίτερα προβλήματα των προμηθευτών. Βεβαίως, το ερώτημα εάν η επιχείρηση που δημιουργήθηκε με την συγχώνευση, συμπεριφέρεται μετά την συγχώνευση με ανεξέλεγκτο τρόπο ως προς τον ανταγωνισμό, μπορεί να απαντηθεί, όπως τονίζει η ΟΚΕ, μόνο με εκτιμήσεις της Επιτροπής.

2.3. Η Επιτροπή τείνει, ωστόσο, προς μια υπερβολικά στενή οριοθέτηση της αγοράς, τόσο από θεωρητική, όσο και από γεωγραφική άποψη. Από γεωγραφική άποψη, έχει λάβει επανειλημμένα ως βάση τις εθνικές αγορές, λόγω της ιδιαίτερης συμπεριφοράς των καταναλωτών οι οποίοι συνήθως προσανατολίζονται προς την εθνική αγορά. Πρόκειται όμως για μια πολύ κοντόφθαλμη προσέγγιση. Η ΟΚΕ έχει τονίσει επανειλημμένα ότι η γεωγραφική διάσταση της Κοινότητας αποτελεί σήμερα ήδη το κατώτερο πλαίσιο αναφοράς χωρίς να παραμελείται συγχρόνως και η διεθνής διάσταση⁽⁴⁾. Οι Ηνωμένες Πολιτείες και η Ιαπωνία έχουν από καιρό προσανατολίσει την αντίληψή τους σχετικά με τον ανταγωνισμό στις διασυννοριακές και παγκόσμιες αγορές. Σε αυτό το πλαίσιο, η ΟΚΕ υπενθυμίζει το περιεχόμενο του άρθρου 2, παράγραφος 1 του κανονισμού, σύμφωνα με το οποίο η Επιτροπή, κατά την εξέταση των συγχωνεύσεων, πρέπει να λαμβάνει υπόψη τον «πραγματικό ή ενδεχόμενο ανταγωνισμό από επιχειρήσεις εντός ή εκτός Κοινότητας». Τούτο συνεπάγεται, κατά τη γνώμη της ΟΚΕ,

(1) ΕΕ αριθ. L 395 της 30. 12. 1989.

(2) ΕΕ αριθ. C 225 της 10. 9. 1990, σ. 60.

(3) ΕΕ αριθ. C 34 της 2. 2. 94, σ. 83.

(4) ΕΕ αριθ. C 333 της 29. 12. 1986, σ. 86.

ότι η Επιτροπή θα αναλύει οπωσδήποτε, πριν από κάθε απόφαση σχετικά με μια συγχώνευση, την σχετική διεθνή αγορά και θα εξακριβώνει τη θέση που καταλαμβάνουν οι ενδιαφερόμενες επιχειρήσεις στην διεθνή αυτή αγορά. Συγχρόνως, η Επιτροπή θα πρέπει, στις αποφάσεις της, να λαμβάνει σε μεγαλύτερο βαθμό υπόψη ότι οι αγορές αναφοράς μεταβάλλονται και επεκτείνονται διαρκώς.

2.4. Εξάλλου, η ΟΚΕ υπενθυμίζει ότι στις γνωμοδοτήσεις της σχετικά με τον έλεγχο των συγκεντρώσεων τόνισε επανειλημμένα ότι είναι αναγκαίο η αξιολόγηση της συγκέντρωσης να πραγματοποιείται υπό το πρίσμα όλων των κοινοτικών πολιτικών, καθώς και της διασφάλισης των κοινωνικών αξιών και της απασχόλησης. Σε αυτό το πλαίσιο η ΟΚΕ αντιλαμβάνεται ασφαλώς ότι δεν είναι δυνατό να επιλυθούν τα πολύμορφα οικονομικά και κοινωνικά προβλήματα που συνεπάγονται οι συγκεντρώσεις μέσω ενός κανονισμού για τον έλεγχο των συγκεντρώσεων με βάση τις αρχές του ανταγωνισμού⁽¹⁾. Το γεγονός αυτό καθιστά ακόμη πιο επείγουσα την εναρμόνιση των νομοθεσιών περί ανταγωνισμού με άλλους πολιτικούς τομείς όπως π.χ. με την περιφερειακή και τομεακή διαρθρωτική πολιτική, την πολιτική για την έρευνα και την ανάπτυξη ή την πολιτική καταναλωτών. Επιπλέον, θα πρέπει το Συμβούλιο και η Επιτροπή να επιταχύνουν τις εργασίες για την νομική εναρμόνιση. Στον τομέα του δικαίου των εταιρειών, η ΟΚΕ κρίνει ότι το καταστατικό της ευρωπαϊκής εταιρείας προσφέρει κατάλληλες δυνατότητες για την βελτίωση της διασυνοριακής συνεργασίας των επιχειρήσεων και την προώθηση⁽²⁾ της ολοκλήρωσης στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Η ΟΚΕ θεωρεί σε αυτό το πλαίσιο αυτονόητο ότι το καταστατικό της ανώνυμης ευρωπαϊκής εταιρείας θα γίνει δυνατό να αξιοποιηθεί και από τις μικρομεσαίες επιχειρήσεις.

2.5. Υπό το φως των εμπειριών που έχουν αποκτηθεί έως σήμερα σχετικά με τον κανονισμό, η ΟΚΕ διατυπώνει τις ακόλουθες παρατηρήσεις για την έκθεση της Επιτροπής.

Προτάσεις για την αναθεώρηση του κανονισμού

2.6. Όρια του κύκλου εργασιών

2.6.1. Η ΟΚΕ είχε ασκήσει κατά το παρελθόν κριτική σχετικά με τα υπερβολικά υψηλά όρια στα οποία αρχίζει να κινείται η διαδικασία ελέγχου της συγχώνευσης στα πλαίσια των σχετικών γνωμοδοτήσεων⁽³⁾. Θεώρησε τα όρια αυτά ως πολιτικό συμβιβασμό που όμως δεν δικαιολογείται ούτε από οικονομική άποψη αλλά ούτε και από την άποψη του ανταγωνισμού.

2.6.2. Η ΟΚΕ έχει ελάχιστη κατανόηση για τη στάση της Επιτροπής η οποία δεν έχει υποβάλλει, μέχρι στιγμής, στο Συμβούλιο επίσημη πρόταση αναθεώρησης του κανονισμού για τον έλεγχο των συγκεντρώσεων και ιδιαίτερα για τη μείωση

των ορίων του κύκλου των εργασιών. Η αναφορά των αποτελεσμάτων που είχαν οι «εκτεταμένες διαβουλεύσεις» δεν είναι πειστική, κυρίως επειδή οι ενδοιασμοί που εξέφρασαν οι εθνικές αρχές και οι αρχές εποπτείας του ανταγωνισμού, επικουρική, πληθωρισμός ή διεύρυνση της Ευρωπαϊκής Ένωσης δεν έχουν καμία σχέση με το συγκεκριμένο πρόβλημα. Πολύ ορθά, η Επιτροπή αναγνωρίζει ότι «δεν θα ήταν ορθό να αναβάλλεται επ'αόριστον μια εξέταση των ορίων»⁽⁴⁾. Η ΟΚΕ κρίνει ότι η Επιτροπή θα πρέπει να υποβάλλει έγκαιρα τις προτάσεις αναθεώρησης στο Συμβούλιο και να ασκήσει την απαραίτητη πίεση στα κράτη μέλη ώστε να καταστεί δυνατόν να επιτευχθεί μείωση των ορίων κύκλου εργασιών στα πρόθυρα της επόμενης συνάντησης για την Συνθήκη της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Διαφορετικά, υφίσταται ο κίνδυνος να καθυστερήσει εκ νέου η απαραίτητη τροποποίηση του κανονισμού σχετικά με τις συγκεντρώσεις επιχειρήσεων, λόγω του προφασισμένου φόρτου εργασίας των κρατών μελών.

2.6.3. Προτείνεται να επιδιωχθεί η μείωση του βασικού ορίου (συνολικός κύκλος εργασιών παγκοσμίως) από 5 δισεκατομμύρια Ecu σε 2 δισεκατομμύρια Ecu. Το όριο αυτό ανταποκρίνεται στην αρχική πρόταση της Επιτροπής του 1989. Καθιστά εφαρμόσιμο στην πράξη τον διαχωρισμό μεταξύ συγχωνεύσεων κοινοτικής εμβέλειας και συγχωνεύσεων μη κοινοτικής εμβέλειας. Όσον αφορά το βασικό όριο, θα μπορούσε να εξετασθεί ενδεχομένως η δυνατότητα της σταδιακής μείωσης. Αυτό προϋποθέτει βέβαια, σύμφωνα με τη γνώμη της ΟΚΕ, ότι η σταδιακή μείωση (από 5 σε 3 και στη συνέχεια σε 2 δισεκατομμύρια Ecu) καθώς και οι αντίστοιχες προθεσμίες τους θα ρυθμιστούν με δεσμευτικό τρόπο. Για την περίπτωση των συγχωνεύσεων που, παρά την υπέρβαση του ορίου των 2 εκατομμυρίων Ecu, έχουν επιπτώσεις μόνο σε επίπεδο τοπικής ή περιφερειακής αγοράς, το άρθρο 9, παράγραφος 1 του κανονισμού προσφέρει ικανοποιητική λύση.

2.6.4. Συγχρόνως, θα πρέπει να μειωθεί το κοινοτικό όριο κύκλου εργασιών από 250 εκατομμύρια Ecu σε 100 εκατομμύρια Ecu. Θεωρείται επίσης σκόπιμο να καταργηθεί το κριτήριο των δύο τρίτων του κανονισμού (άρθρο 1, παράγραφος 2). Η ρύθμιση των δύο τρίτων διευκολύνει τη συγχώνευση μεγάλων εταιρειών σε ένα κράτος μέλος της Ένωσης χωρίς να είναι απαραίτητη η έγκριση της Επιτροπής. Είναι ευνόητο ότι παρόμοιες συγχωνεύσεις μπορούν αναμφίβολα να εμποδίσουν τον ανταγωνισμό στην Κοινή αγορά ή σε σημαντική τμήμα της αγοράς αυτής.

2.7. Οι λόγοι που δικαιολογούν την μείωση των ορίων

2.7.1. Όπως δηλώνει και η ίδια η Επιτροπή, οι στατιστικές της καλύπτουν μόλις το 20% των συγχωνεύσεων που αφορούν την Κοινότητα. Αυτό σημαίνει ότι το 80% των διασυνοριακών συγχωνεύσεων εξετάζονται, αν εξετάζονται, σύμφωνα με διαφορετικά κριτήρια, γεγονός που επιδεινώνει το πρόβλημα. Σύμφωνα με την έκθεση της Επιτροπής από τις 282 συγχωνεύσεις κοινοτικής εμβέλειας που αναφέρονται στην ετήσια έκθεση

(1) ΕΕ αριθ. C 208 της 8. 8. 1988, σ. 12 και 15.

(2) ΕΕ αριθ. C 23 της 30. 1. 1989, σ. 37.

(3) ΕΕ αριθ. C 208 της 8. 8. 1988, σ. 12 και ΕΕ αριθ. C 225 της 10. 9. 1990, σ. 60.

(4) Έγγρ. COM(93) 385 τελικό, σ. 21.

ανταγωνισμού (9191/92) μόνο οι 50 έως 60 περιπτώσεις εξακριβώθηκαν από τον ευρωπαϊκό έλεγχο συγκεντώσεων. Η Επιτροπή επισημαίνει επίσης, ότι ενδεχομένως, πολλές συγχωνεύσεις εγκρίνονται χωρίς να ληφθούν υπόψη οι αρνητικές επιπτώσεις που συνεπάγονται σε κοινοτικό επίπεδο. Επιπλέον, υπάρχει ο κίνδυνος, να μην μπορεί να ληφθεί υπόψη ο σωρευτικός χαρακτήρας παρόμοιων συγχωνεύσεων σε ορισμένα κράτη μέλη.

2.7.2. Η κατάσταση αυτή έχει σαν αποτέλεσμα πολυάριθμα και σοβαρά προβλήματα για τη λειτουργία της εσωτερικής αγοράς:

— Η βιομηχανική πολιτική ορισμένων κρατών μελών δημιουργεί μεγάλα εμπόδια ως προς την πρόσβαση στην αγορά. Παρόμοια εμπόδια δεν συμβιβάζονται με την αρχή μιας ανοικτής βιομηχανικής πολιτικής προσανατολισμένης προς τον ανταγωνισμό. Και προπαντός, παρόμοια πολιτική αποβαίνει σε βάρος των ΜΜΕ, οι οποίες, συχνά βρίσκονται στις άλλες αγορές αντιμετώπιες και με «γίγαντες», οι οποίοι λόγω των δυνατοτήτων τους σε προσωπικό και οικονομικά μέσα μπορούν εύκολα να εμποδίσουν την διείσδυση τρίτων. Σημαντικό παράδειγμα αποτελεί η, ακόμη και σήμερα, ανεπαρκής συμμετοχή ΜΜΕ σε δημόσιες αγορές προμηθειών. Τούτο είναι ακόμη πιο σημαντικό διότι σε σχέδια διασυνοριακών συγκεντώσεων μόνο μία αρμόδια αρχή λαμβάνει αποφάσεις για το σύνολο της εσωτερικής αγοράς.

— Το κριτήριο των δύο τρίτων, όπως προβλέπεται από τον κανονισμό, σύμφωνα με το οποίο η συγχώνευση δεν έχει σημασία για την Κοινότητα, εάν οι επιχειρήσεις που συμμετέχουν στη συγχώνευση επιτυγχάνουν περισσότερο από δύο τρίτα του συνολικού, κοινοτικού τους κύκλου εργασιών στο ίδιο κράτος μέλος, κρίνεται επικίνδυνο, τόσο από άποψη της πολιτικής ολοκλήρωσης όσο και από άποψη της πολιτικής ανταγωνισμού. Όπως προαναφέρθηκε, με την ρύθμιση αυτή εξαιρούνται ολόκληροι κλάδοι από τον έλεγχο της Επιτροπής. Η Επιτροπή αναφέρει στην έκθεσή της ως παράδειγμα τη βιομηχανία χάλυβα, κλωστοϋφαντουργικών προϊόντων, εξαρτημάτων αυτοκινήτων, κατασκευής εργαλειομηχανών και ηλεκτρικού εξοπλισμού για σιδηροδρόμους. Σε μια εσωτερική αγορά δεν επιτρέπεται να υπάρχουν προνόμια συγκέντρωσης για ορισμένους κλάδους. Για τους λόγους αυτούς, αν το κριτήριο των δύο τρίτων δεν απαλειφθεί εντελώς, θα πρέπει τουλάχιστον να αντικατασταθεί από το κριτήριο των τριών τρίτων, όπως προτείνει και η ίδια η Επιτροπή. Με τη διαγραφή του κριτηρίου αυτού, όπως προτείνει η ΟΚΕ, εξασφαλίζεται ότι οι πράξεις συγχώνευσης που έχουν γεωγραφική αγορά αναφοράς η οποία είναι κατά κανόνα «πολύ ευρύτερη από την εθνική αγορά»⁽¹⁾ δεν θα εξαιρούνται.

— Ο έντονος έλεγχος του ανταγωνισμού σε κοινοτικό επίπεδο καθίσταται επίσης αναγκαίος λόγω της ευρωπαϊκής πολιτικής για την αποκρατικοποίηση, ειδικά στον τραπεζικό τομέα, στον ασφαλιστικό τομέα, στον τομέα της ενέργειας, των μεταφορών και των τηλεπικοινωνιών. Οι επιχειρήσεις στους τομείς αυτούς κατέχουν, εν μέρει, τουλάχιστον για μια μεταβατική περίοδο, εκ των πραγμάτων το εθνικό μονοπώλιο. Επομένως, ο έλεγχος της συμπεριφοράς τους σε ευρωπαϊκό επίπεδο έχει εξαιρετική σημασία όχι μόνο για τους καταναλωτές αλλά και για την διαμόρφωση των μελλοντικών διαρθρώσεων του ανταγωνισμού στην εσωτε-

ρική αγορά. Ωστόσο, ο έλεγχος αυτός είναι προς το παρόν ανέφικτος, λόγω των υψηλών ορίων του κύκλου εργασιών καθώς και λόγω του κριτηρίου των δύο τρίτων.

— Το ποσοστό κατά το οποίο ο τομέας των υπηρεσιών συμβάλει στο σχηματισμό του ΑΕΠ αυξάνεται διαρκώς. Σύμφωνα με την διαπίστωση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής ο τομέας των υπηρεσιών περιλαμβάνει πολλές βασικές δραστηριότητες, όπως η εκδοτική δραστηριότητα, η διαφήμιση και υπηρεσίες μέσω ηλεκτρονικών υπολογιστών οι οποίες λαμβάνουν σε αυξανόμενο βαθμό διασυνοριακές διαστάσεις αλλά παραμένουν, λόγω των υφιστάμενων ανώτατων ορίων εκτός της κοινοτικής δραστηριότητας. Δεσπόζουσες θέσεις οι οποίες εμποδίζουν ουσιαστικά σε μεγάλο βαθμό τον ανταγωνισμό στις αγορές αυτές μπορούν να βλάψουν τα συμφέροντα των ενδιαμέσων και τελικών καταναλωτών και να εμποδίσουν την τεχνική και οικονομική πρόοδο.

2.7.3. Ομολογούμενος, η εφαρμογή σταθερών ποσοτικών ορίων, όπως εξηγεί και η Επιτροπή οδηγεί σε μία γενική και «χονδρική» μέθοδο κατανομής αρμοδιοτήτων μεταξύ των εθνικών και κοινοτικών αρχών. Ωστόσο, η ΟΚΕ κρίνει ότι για λόγους νομικής ασφάλειας είναι αναγκαίο να διατηρηθεί το κριτήριο των ορίων. Όπως έχει αποδειχθεί σε εθνικό επίπεδο, άλλα κριτήρια όπως τα μερίδια στην αγορά, το μέγεθος της επιχείρησης (π.χ. αριθμός εργαζομένων) δεν είναι εφαρμόσιμα.

2.8. Αποκέντρωση της εφαρμογής της ευρωπαϊκής νομοθεσίας περί ανταγωνισμού ή όχι;

2.8.1. Αδιαμφισβήτητα, η μείωση των ορίων θα συντελέσει σχεδόν στον διπλασιασμό των περιπτώσεων που θα πρέπει να εξεταστούν. Εκφράζονται γι' αυτό φόβοι ότι ο αυξημένος φόρτος εργασίας της Επιτροπής θα αποβεί σε βάρος της αποτελεσματικότητας των υφιστάμενων διαδικασιών ελέγχου.

2.8.2. Η ΟΚΕ θεωρεί αδικαιολόγητη την έλλειψη εμπιστοσύνης των κρατών μελών στις ικανότητες της Επιτροπής. Η σύσταση και ο τρόπος εργασίας της Merger Task Force αποτελεί την καλύτερη απόδειξη για της οργανωτικές ικανότητες της Επιτροπής όταν ορίζονται σύντομες προθεσμίες. Σχετικά με την αύξηση του φόρτου εργασίας, η Επιτροπή επισημαίνει, δικαίως ότι η αύξηση του προσωπικού που θα χρειαστεί για την επεξεργασία των πρόσθετων περιπτώσεων που θα προκύψουν μετά την μείωση των ορίων, θα είναι σαφώς μικρότερη από την αύξηση των περιπτώσεων (της τάξης +/- 60 έως 110 περιπτώσεις ετησίως). Τέλος, η ΟΚΕ έχει τονίσει επανειλημμένα, τελευταία μάλιστα στη γνωμοδότηση για την 22η έκθεση ανταγωνισμού της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, ότι θα ήταν άλλωστε ευκαίιο και εφικτό να αυξηθεί ο αριθμός του προσωπικού που απασχολείται στην Γενική Διεύθυνση «ανταγωνισμός». Παρά την ανακοινωθείσα πολιτική λιτότητας το αίτημα αυτό μπορεί να ικανοποιηθεί μέσω της καλύτερης αξιοποίησης των υφιστάμενων πόρων⁽²⁾.

(1) Έγγρ. COM (93) 385 τελικό, σ. 10.

(2) ΕΕ αριθ. C 34 της 2. 2. 1994, σ. 83.

2.9. Ευρωπαϊκή υπηρεσία εποπτείας των συμπράξεων

2.9.1. Η συζήτηση σχετικά με τη δημιουργία μιας ευρωπαϊκής υπηρεσίας για την εποπτεία των συγκεντρώσεων εγείρει αντικειμενικά, πολύπλοκα ερωτήματα. Η θέση που θα κατέχει η υπηρεσία αυτή θα εξαρτηθεί σε μεγάλο βαθμό από το μελλοντικό θεσμικό πλαίσιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Βασικά ζητήματα όπως π.χ. η θέση του αρμόδιου επιτρόπου για τον ανταγωνισμό, ή η εφαρμογή άλλων παραμέτρων (διαρθρωτική πολιτική, πολιτική συνοχής, κτλ.), που δεν αφορούν τον ανταγωνισμό, μέσω μιας πολιτικής αρχής ελέγχου, αποτελούν θέματα που χρειάζονται εμπειριστατώμενη και αντικειμενική συζήτηση. Κατά την άποψη της ΟΚΕ στα πλαίσια της εκκρεμότητας επανεξέτασης του κανονισμού για τον έλεγχο των συγχωνεύσεων, το θέμα της σύστασης ευρωπαϊκής υπηρεσίας εποπτείας των συμπράξεων, θα πρέπει να διαχωριστεί σαφώς από το θέμα της μείωσης των ορίων που ισχύουν.

Άλλες προτάσεις βελτίωσης του κανονισμού

2.10. Παραπομπή στο άρθρο 9, παράγραφος 2 του κανονισμού

2.10.1. Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή δεν θεώρησε αναγκαίο να προτείνει στην έκθεσή της την τροποποίηση της διαδικασίας παραπομπής που προβλέπεται στο άρθρο 9 του Κανονισμού. Ωστόσο, εξετάζει το ερώτημα αν είναι σκόπιμο να επιδιωχθεί μια ελαστικότερη προσέγγιση, την οποία παρουσιάζει στην έκθεση. Σύμφωνα με το άρθρο 9, παράγραφος 2 του κανονισμού, η Επιτροπή μπορεί να παραπέμψει, ύστερα από αίτηση ενός κράτους μέλους μια υπόθεση συγχώνευσης στην αρμόδια εθνική υπηρεσία εποπτείας του ανταγωνισμού εάν υπάρχει κίνδυνος να δημιουργηθεί ή να ενισχυθεί μια δεσπόζουσα θέση σε μια ειδική αγορά, λόγω της οποίας θα εμποδισθεί ουσιαστικά σε μεγάλο βαθμό ο ανταγωνισμός. Κατά τη γνώμη της Επιτροπής, η καθιέρωση μιας ελαστικότερης διαδικασίας θα μπορούσε κάλλιστα να συνδεθεί με την μελλοντική επανεξέταση των ορίων του κύκλου εργασιών.

2.10.2. Η ΟΚΕ επισύρει την προσοχή της Επιτροπής στο γεγονός ότι η διάταξη του άρθρου 9 του κανονισμού προσδιορίζει τις εξαιρέσεις από την αποκλειστική αρμοδιότητα της Κοινότητας και τονίζει ότι ως ρύθμιση που προβλέπει εξαιρέσεις είναι αναγκαίο να είναι περιορισμένη. Η ΟΚΕ έχει τονίσει επανειλημμένα την αρχή της προτεραιότητας του κοινοτικού δικαίου σε σχέση με το εθνικό δίκαιο. Από τη στιγμή που επιτυγχάνεται το όριο για την κίνηση της διαδικασίας ελέγχου της συγχώνευσης (με την έννοια του άρθρου 1, παράγρ. 2 του Κανονισμού) η πρόθεση της συγχώνευσης έχει καταρχήν κοινοτική εμβέλεια. Για το λόγο αυτό, η ΟΚΕ υποστηρίζει με έμφαση την διατήρηση της αυστηρής διατύπωσης της διάταξης. Καλεί γι' αυτό την Επιτροπή να μην προτείνει ούτε στο μέλλον μια πιο ελαστική διατύπωση της διάταξης αυτής.

2.11. Δεσμεύσεις κατά την πρώτη φάση

2.11.1. Η Επιτροπή ανοίγει στην έκθεσή της προοπτικές για τη βελτίωση της πρακτικής των δεσμεύσεων κατά την πρώτη φάση της διαδικασίας που διαρκεί ένα μήνα. Κρίνει ότι δεν υπάρχει διαφάνεια στην υφιστάμενη διαδικασία, δεν διεξάγεται ακρόαση με τρίτους, δεν δημοσιεύονται οι δεσμεύσεις.

Επιπλέον, δεν υπάρχει ένα πρότυπο με βάση το οποίο θα μπορούσαν ενδεχομένως αργότερα να επιβληθούν υποχρεώσεις. Το άρθρο 2, παράγρ. 1 του Κανονισμού ισχύει μόνο για υποχρεώσεις της δεύτερης φάσης. Η Επιτροπή εξετάζει για το λόγο αυτό την παράταση της προθεσμίας που προβλέπεται για τη φάση 1 της διαδικασίας κατά ένα μήνα και να διευκρινισθεί ότι οι διατάξεις του άρθρου 8, παράγρ. 2 του κανονισμού θα ισχύουν και κατά την πρώτη φάση της διαδικασίας.

2.11.2. Η ΟΚΕ υποστηρίζει την άποψη της Επιτροπής που ζητά να διευκρινισθεί ρητά ότι το άρθρο 8, παράγραφος 2 θα ισχύει και κατά την πρώτη φάση της διαδικασίας. Σύμφωνα με τη γνώμη της ΟΚΕ δεν χρειάζεται να παραταθεί η πρώτη φάση κατά έναν ακόμη μήνα, διότι παρόμοια παράταση θα υπονόμει έναν από τους ακρογωνιαίους λίθους του Κανονισμού, που είναι οι σύντομες προθεσμίες. Εάν μια υπόθεση παρουσιάζει εμφανείς δυσκολίες και δεν είναι δυνατό να εξλειφθούν οι δυσκολίες αυτές κατά την πρώτη φάση, τότε η Επιτροπή θα πρέπει να προχωρήσει στη δεύτερη εμπειριστατώμενη φάση της εξέτασης. Άλλωστε υποχρεούται και σύμφωνα με την αρχή της επιτάχυνσης των διαδικασιών να εκδώσει την απόφασή της το συντομότερο δυνατό (άρθρο 10, παράγρ. 2, του κανονισμού). Κατά την δεύτερη, τετράμηνη φάση, η Επιτροπή διαθέτει ικανοποιητικό χρόνο, ώστε να μπορεί να ακούσει τη γνώμη τρίτων αλλά και των κρατών μελών.

2.12. Η βελτίωση της διαφάνειας των δεσμεύσεων κατά τη δεύτερη φάση

2.12.1. Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή επιδιώκει στην έκθεσή της τη βελτίωση της διαφάνειας και, κατά τη δεύτερη φάση, τη λήψη αποφάσεων. Σύμφωνα με την Επιτροπή, οι επιχειρήσεις προτιμούνται συνήθως να αναλάβουν δεσμεύσεις μόνο σε ένα μεταγενέστερο στάδιο της δεύτερης φάσης. Αυτό αποβαίνει σε βάρος της ακρόασης τρίτων ενδιαφερόμενων αλλά και των κρατών μελών. Γι' αυτό προτείνει και στη δεύτερη φάση την παράταση της τετράμηνης προθεσμίας κατά ένα μήνα κατ' ανώτατο όριο. Επιπλέον, θα μπορούσε σύμφωνα με την Επιτροπή, να ρυθμιστεί ρητά στον κανονισμό η δυνατότητα δημοσιεύσεων των δεσμεύσεων που έχουν προταθεί από τις επιχειρήσεις στην επίσημη εφημερίδα των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, πριν από την έκδοση απόφασης έγκρισης.

2.12.2. Η ΟΚΕ εκφράζει σοβαρούς ενδοιασμούς έναντι των προτάσεων αυτών. Και σε αυτή την περίπτωση δεν θα ήταν σκόπιμο, για λόγους διοικητικής οικονομίας, να παραταθεί η διαδικασία. Η ακρόαση, αυτή καθαυτή, δεν μπορεί να έχει μεγαλύτερη βάρος απ' ό,τι το συμφέρον των επιχειρήσεων να διαθέτουν το συντομότερο δυνατό νομική σαφήνεια σχετικά με τα επιχειρηματικά τους σχέδια. Επιπλέον, η Επιτροπή μπορεί να αποφασίσει να προτείνει έγκαιρα τις υποχρεώσεις και τους όρους. Εάν προβεί στην απόφαση αυτή, θα υπάρχει ικανοποιητικός χρόνος για να διατυπώσουν τη γνώμη τους τα κράτη μέλη και οι ανταγωνιστές. Η περαιτέρω υποδιαίρεση των περίπλοκων διατάξεων προκαλεί ανασφάλεια στις επιχειρήσεις και την απώλεια νομικής ασφάλειας. Άλλωστε, ήδη κατά τη δεύτερη φάση ήδη δημοσιεύονται στην επίσημη εφημερίδα οι δεσμεύσεις που προτείνουν οι επιχειρήσεις, κι αυτό επαρκεί, διότι κάθε τρίτος ενδιαφερόμενος έχει κατ' αυτόν τον τρόπο τη δυνατότητα να προσφύγει σε πρωτοβάθμιο δικαστήριο. Η απόφαση, συμπεριλαμβανομένων των υποχρεώσεων, θα δημο-

σιεύεται στην επίσημη εφημερίδα των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων και συγχρόνως, τρίτοι ενδιαφερόμενοι θα λαμβάνουν γνώση των υποχρεώσεων και των όρων.

2.12.3. Ωστόσο, η ΟΚΕ υποστηρίζει τις γενικές προσπάθειες της Επιτροπής για την επίτευξη μεγαλύτερης διαφάνειας. Χρειάζεται, συγκεκριμένα, η αύξηση της ποιότητας, αλλά και της ποσότητας των πληροφοριών κατά την πρώτη και δεύτερη φάση της διαδικασίας. Σύμφωνα με τη γνώμη της ΟΚΕ θα πρέπει ιδιαίτερα να ληφθεί μέριμνα ώστε τα ενδιαφερόμενα μέρη να έχουν καλύτερη πρόσβαση στους σχετικούς φακέλους και να λαμβάνουν ένα προσχέδιο της απόφασης που υποβάλλεται στη συμβουλευτική επιτροπή για τον έλεγχο των συγχωνεύσεων επιχειρήσεων. Κατ'αυτόν τον τρόπο θα έχουν τη δυνατότητα να υποβάλουν στην εν λόγω επιτροπή τα επιχειρήματά τους όπως επιβάλλει ο νομικός χαρακτήρας της ακρόασης. Επιπλέον, κρίνεται αναγκαίο να καταστούν, όπως έχει ήδη προτείνει η ΟΚΕ⁽¹⁾, πληρέστερες οι ανακοινώσεις τύπου της Επιτροπής και να αντικατοπτρίζουν τις θέσεις των επιχειρήσεων.

2.12.4. Το γεγονός ότι η ΟΚΕ συμφωνεί με την πρόταση για τη βελτίωση της πολιτικής για την πληροφόρηση, οφείλεται ιδιαίτερα στην επιθυμία της να δοθεί σε «τρίτους», οι οποίοι αποδεικνύουν ικανοποιητικά το ενδιαφέρον τους για ένα συγκεκριμένο σχέδιο συγχώνευσης, η δυνατότητα να υποβάλουν έγκαιρα αίτηση για ακρόαση και να έχουν τη δυνατότητα να γίνουν δεκτοί σε ακρόαση. Στους «τρίτους» αυτούς συγκαταλέγονται κυρίως οι «νομικά αναγνωρισμένοι εκπρόσωποι των εργαζομένων» που απασχολούνται στις επιχειρήσεις που συμμετέχουν στη συγχώνευση. Η ΟΚΕ έχει αναφερθεί στην αναγκαριότητα αυτή ήδη στη γνωμοδότησή της για την «Τροποποίηση της πρότασης κανονισμού (ΕΟΚ) του Συμβουλίου για τον έλεγχο των συγχωνεύσεων των επιχειρήσεων»⁽²⁾. Σε μεμονωμένες περιπτώσεις παράλειψης ή καθυστέρησης στην πληροφόρηση εκ μέρους των επιχειρήσεων, οι εκπρόσωποι των εργαζομένων δεν μπορούν, ωστόσο, να υποβάλουν εμπρόθεσμη πρόταση για ακρόαση, σύμφωνα με το άρθρο 18, παράγραφος 4 του κανονισμού, και, συνεπώς, μόνο ανεπίσημα μπορούν να εκπροσωπούν τα συμφέροντα των ενδιαφερόμενων εργαζομένων ενώπιον της Ευρωπαϊκής Επιτροπής. Με βάση τις εμπειρίες αυτές, η Επιτροπή πρέπει να καταρτίσει από κοινού με τα κράτη μέλη, μια κατάλληλη πρόταση, η οποία να διασφαλίζει ότι οι νόμιμοι, αναγνωρισμένοι εκπρόσωποι των εργαζομένων στις επιχειρήσεις που συμμετέχουν στη συγχώνευση, θα μπορούν να ενημερώνουν έγκαιρα την Επιτροπή για την αίτηση ακρόαση και να λαμβάνουν μέρος στην επίσημη ακρόαση σχετικά με τα σχέδια συγχώνευσης. Στο σημείο αυτό, κρίνεται απαραίτητο να εξετασθεί η πρόταση που υπέβαλε η Συνομοσπονδία Ευρωπαϊκών Συνδικάτων στην Επιτροπή σχετικά με τη βελτίωση της διαδικασίας ακρόασης. Πρόκειται, κατά κύριο λόγο, για την τακτική της Επιτροπής για τα μονοπώλια και τις συγχωνεύσεις (Monopolies and Mergers Commission) του Ηνωμένου Βασιλείου.

2.13. *Αλλαγές που αφορούν τα τραπεζικά και πιστωτικά ιδρύματα (Άρθρο 5, παράγρ. 3 α του Κανονισμού)*

2.13.1. Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή αναφέρει στην έκθεσή της την άποψη, ότι θα πρέπει να αντικατασταθεί το κριτήριο που καθορίζεται σε αναλογία του ενεργητικού από την έννοια του «τραπεζικού ισολογισμού», όπως καθορίζεται στην οδηγία 86/635.

(1) ΕΕ αριθ. C 34 της 2. 2. 1994, σ. 83.

(2) ΕΕ αριθ. C 208 της 8. 8. 1988.

2.13.2. Σύμφωνα με τη γνώμη της ΟΚΕ, η υπόδειξη αυτή παρουσιάζει συγκεκριμένα πλεονεκτήματα. Η χρησιμοποίηση του τραπεζικού ισολογισμού ως βάση, φαίνεται πιο σαφής και πιο εύλογη από ό,τι η υφιστάμενη νομική κατάσταση. Κρίνεται, ωστόσο, αναγκαίο να εξετασθούν οι λεπτομέρειες της κατάρτισης του τραπεζικού ισολογισμού. Για τον λόγο αυτό η ΟΚΕ δεν μπορεί να αποφανθεί, προς το παρόν, σχετικά.

2.13.3. Ο κύκλος εργασιών, σύμφωνα με το άρθρο 5, παράγραφος 1, εδάφιο 2 του κανονισμού, υπολογίζεται με βάση τον τόπο που είναι εγκατεστημένος ο αγοραστής του εν λόγω προϊόντος ή της υπηρεσίας. Η ΟΚΕ κρίνει ότι ο υπολογισμός εσόδων των τραπεζών σε σχέση με τον τόπο εγκατάστασης του πελάτη είναι πολυδάπανος, αν όχι ανέφικτος. Επομένως, θα ήταν σκοπιμότερο να προσδιορισθεί ο κύκλος εργασιών των πιστωτικών και άλλων χρηματοοικονομικών ιδρυμάτων σε σχέση με τον τόπο εγκατάστασης του τραπεζικού ιδρύματος (παράρτημα, θυγατρική εταιρεία) που πραγματοποιήσει τη διαδικασία και τον αντίστοιχο κύκλο εργασιών.

2.14. Κριτήρια αξιολόγησης

2.14.1. Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή τονίζει ότι βασικός στόχος του κανονισμού είναι η προστασία του ανταγωνισμού σε μια ανοικτή οικονομία της αγοράς από στρεβλώσεις. Συμπληρωματικά, ο κανονισμός απαιτεί από την Επιτροπή να προσανατολίζεται κατά την κρίση των συγχωνεύσεων κοινοτικής σημασίας και προς το γενικότερο πλαίσιο των θεμελιωδών στόχων της Συνθήκης για την Ευρωπαϊκή Ένωση (αιτιολογικό σημείο 13 του κανονισμού). Η ΟΚΕ καλεί την Επιτροπή να λαμβάνει κατά τις προγνώσεις της σχετικά με την μελλοντική εξέλιξη των αγορών όσο το δυνατό περισσότερο υπόψη τους προαναφερθέντες στόχους, χωρίς βέβαια να παραμελεί την βασική της αποστολή που είναι η διασφάλιση αποτελεσματικού ανταγωνισμού.

2.14.2. Σε αυτό το πλαίσιο, η ΟΚΕ υπογραμμίζει με έμφαση την άποψη της Επιτροπής ότι θα ήταν εσφαλμένο να επιτραπεί η δημιουργία δεσποζουσών θέσεων οι οποίες θα εμποδίζουν την ανάπτυξη ουσιαστικού ανταγωνισμού στην αγορά της Κοινότητας. Παρόμοια πολιτική θα έβλαπτε καταρχήν τους καταναλωτές, θα αποδιοργάνωνε τις αγορές και θα επενεργούσε σε τελική ανάλυση σε βάρος των ιδίων των ευρωπαϊκών επιχειρήσεων. Άλλωστε, όπως έχει ήδη αναφέρει η ΟΚΕ, το άρθρο 2, παράγρ. 1 του Κανονισμού προσφέρει το ελαστικό πλαίσιο που είναι απαραίτητο για να λαμβάνονται υπόψη και οι μελλοντικές διαρθρωτικές εξελίξεις, ο πραγματικός ή πιθανός ανταγωνισμός των επιχειρήσεων που είναι εγκατεστημένες εντός ή εκτός της επικράτειας της Κοινότητας καθώς και η τεχνική και οικονομική πρόοδος. (βλ. επίσης σημείο 2.1).

2.15. Κοινές επιχειρήσεις

2.15.1. Η ΟΚΕ συμφωνεί με τη διαπίστωση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής ότι δεν είναι ικανοποιητικός ο διαχωρισμός που εφαρμόζεται σήμερα μεταξύ κοινών επιχειρήσεων με χαρακτήρα συγκέντρωσης και κοινών επιχειρήσεων με χαρακτήρα συνεργασίας. Η Επιτροπή εξέδωσε μια γενική δέσμη

μέτρων για την επίλυση του προβλήματος αυτού (επέκταση των ισχυουσών απαλλαγών κατά κατηγορίες και δημοσίευση κατευθυντήριων γραμμών. Επιπλέον κατέβαλε προσπάθειες για την επίτευξη της ίσης μεταχείρισης κοινών επιχειρήσεων (είτε έχουν χαρακτήρα συνεργασίας, είτε έχουν χαρακτήρα συγκέντρωσης), μέσω της επίτευξης της διαδικασίας.

2.15.2. Τα μέτρα αυτά αποτελούν, κατά τη γνώμη της ΟΚΕ, ένα σημαντικό βήμα προς τη σωστή κατεύθυνση. Ωστόσο, οι κοινές επιχειρήσεις με χαρακτήρα συνεργασίας έχουν το μειονέκτημα ότι δεν επωφελούνται πλήρως από την αποκλειστική «αρμοδιότητα» της Επιτροπής. Όπως είναι γνωστό η εκτίμηση των επιχειρήσεων αυτών στηρίζεται στα άρθρα 85 και 86 της Συνθήκης για την Ευρωπαϊκή Κοινότητα, καθώς και στις διατάξεις του κανονισμού 17/62. Επειδή η Επιτροπή αποφασίζει στις περισσότερες περιπτώσεις μέσω διοικητικών επιστολών (confort letter), δημιουργείται μεγάλη νομική ασφάλεια για τις επιχειρήσεις. Διότι ούτε τα εθνικά δικαστήρια, ούτε οι εθνικές υπηρεσίες εποπτείας του ανταγωνισμού αναγνωρίζουν αυτές τις διοικητικές επιστολές. Η ΟΚΕ κρίνει γι' αυτό ότι η Επιτροπή ή θα πρέπει να αναβαθμίσει το νομικό χαρακτήρα των εν λόγω επιστολών ή να τροποποιήσει τον κανονισμό 17/62. Σε αυτό το πλαίσιο επιβάλλεται ο παραλληλισμός μεταξύ του κανονισμού για τον έλεγχο των συγκεντρώσεων (άρθρο 6, παράγραφος 1, σημείο β του κανονισμού) και μιας αντίστοιχης διάταξης του κανονισμού 17/62.

2.15.3. Η ΟΚΕ επαναλαμβάνει την ευχή που εξέφρασε και στη γνωμοδότηση για την 22η έκθεση ανταγωνισμού να προσαρμωθεί στην επικαιρότητα η γνωστοποίηση της Επιτροπής σχετικά με την κατάσταση των συγκεντρώσεων και των συνεργασιών με βάση τον κανονισμό 4064/89 καθώς με βάση τις νεότερες εξελίξεις που σημειώνονται στον διοικητικό τομέα.

2.16. Κοινές επιχειρήσεις «de minimis»

2.16.1. Η ΟΚΕ επιδοκιμάζει τις απόψεις της Ευρωπαϊκής Επιτροπής που αφορούν την καθιέρωση μιας απλουστευμένης διαδικασίας γνωστοποίησης και εξέτασης για ορισμένες μικρές επιχειρήσεις, τις λεγόμενες κοινές επιχειρήσεις «de minimis». Για το λόγο αυτό, η ΟΚΕ προειδοποιεί ότι πρέπει να εξασφαλιστεί η ακρόαση τρίτων μερών. Οι απλοποιημένες διαδικασίες

εξέτασης οδηγούν στην ελάφρυνση της γραφειοκρατίας που επιβαρύνει τις επιχειρήσεις και περιορίζουν ακόμη περισσότερο τον όγκο των διαδικασιών στην Επιτροπή. Κατ' αυτόν τον τρόπο, ενισχύεται η ισχύς του δόγματος των αποτελεσμάτων που αποτελεί αρχή του διεθνούς δικαίου. Σύμφωνα με την αρχή αυτή η Επιτροπή θα πρέπει να εξετάζει μόνο τις διασυνοριακές συγχωνεύσεις που έχουν αισθητές επιπτώσεις στον ανταγωνισμό στην Κοινή αγορά.

2.16.2. Επιπλέον, η ΟΚΕ κρίνει αναγκαίο να απλουστευθούν όλες οι ρυθμίσεις κοινοποίησης. Ενόψει της διεθνοποίησης των αγορών και της διόγκωσης των διαδικασιών που συνεπάγεται η διεθνοποίηση αυτή, οι υπηρεσίες που είναι αρμόδιες για τον ανταγωνισμό πρέπει να μπορούν να διακρίνουν τις σημαντικές από τις ασήμαντες υποθέσεις. Είναι επομένως αναγκαίο να δοθεί ακόμη μεγαλύτερη σημασία στον περιορισμό των διαδικασιών αλλά και στις αρχές που διέπουν τις συγκεντρώσεις. Τα απλουστευμένα έντυπα κοινοποίησης (η Επιτροπή αναφέρεται στο τμήμα 1 και 2 του έντυπου CO και σε ορισμένα συμπληρωματικά δεδομένα της αγοράς) δεν πρέπει να χρησιμεύουν μόνο για τις κοινές επιχειρήσεις συγκεντρωτικού χαρακτήρα, οι οποίες σύμφωνα με τις αρχές των άρθρων 85/86 της Συνθήκης για την Ευρωπαϊκή Κοινότητα, κρίνονται με βάση τις διατάξεις του κανονισμού 17/62. Αντίθετα, παρόμοια διαδικασία κοινοποίησης σε δύο φάσεις θα πρέπει να ισχύει για κάθε μορφή συνεργασίας. Αυτό αποβαίνει σε όφελος των ΜΜΕ ειδικά, αλλά συντελεί και σε μείωση του κόστους γενικά. Επιπλέον, δημιουργείται κατ' αυτόν τον τρόπο ο εν்கαίος παραλληλισμός μεταξύ της διαδικασίας για την συγκέντρωση και της διαδικασίας για τη συνεργασία επιχειρήσεων.

2.17. Υπολογισμός του κύκλου εργασιών των κοινών επιχειρήσεων

2.17.1. Η ΟΚΕ συμφωνεί με την Ευρωπαϊκή Επιτροπή ότι δεν χρειάζεται να τροποποιηθεί το άρθρο 5, παράγραφος 5 του Κανονισμού σχετικά με τον υπολογισμό του κύκλου εργασιών των κοινών επιχειρήσεων. Η Επιτροπή βρήκε στην πράξη ικανοποιητικούς τρόπους χειρισμού σε ό,τι αφορά το πρόβλημα του επιμερισμού. Επιπλέον, η ύπαρξη νομικής ασφάλειας ενισχύει το κύρος της οδηγίας αλλά και την αποδοχή του κατά την διοικητική πρακτική.

Βρυξέλλες, 6 Ιουλίου 1994.

Η Πρόεδρος της

Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής

Susanne TIEMANN